UNIVERZA V LJUBLJANI

EKONOMSKA FAKULTETA

DIPLOMSKO DELO

ANALIZA REGIONALNEGA RAZVOJNEGA PROGRAMA ZA KOROŠKO REGIJO 2002-2006

Ljubljana, april 2007 VIKTORIJA ROBNIK

IZJAVA

Študentka Viktorija Robnik izjavljam, da sem avtorica tega diplomskega dela, ki sem ga napisala pod mentorstvom dr. Marka Pahorja, in dovolim objavo diplomskega dela na fakultetnih spletnih straneh.

V Ljubljani, dne 3.4.2007 Podpis:_____

KAZALO

1. UVOD 1

2. SPLOŠNO O REGIONALNI POLITIKI 2

2.1. REGIONALNA POLITIKA EVROPSKE UNIJE 3
2.2. STRUKTURNI IN KOHEZIJSKI SKLADI 4
2.2.1. Strukturni skladi 4
2.2.1.1. Območja dodeljevanja sredstev 5
2.2.1.2. Načela delovanja strukturnih skladov 6
2.2.1.3. Vrste strukturnih skladov 7
2.2.2. Druge oblike finančne pomoči, ki dopolnjujejo strukturne sklade 8
2.3. PREDPRISTOPNI INSTRUMENTI EU 10
2.4. KOHEZIJA NA PRELOMU LETA 2007 11

3. REGIONALNA POLITIKA SLOVENIJE 12

3.1. REGIONALNI RAZVOJ V SLOVENIJI 13
3.2. REGIONALNA RAZVOJNA POLITIKA V SLOVENIJI 13
3.3. NOSILCI REGIONALNE POLITIKE 15
3.3.1. Svet za strukturno politiko 15
3.3.2. Javna agencija Republike Slovenije za regionalni razvoj 15
3.3.3. Javni sklad RS za regionalni razvoj in ohranjanje poseljenosti slovenskega podeželja 16
3.3.4. Regionalne razvojne agencije (RRA) 16

4. STRATEŠKI DOKUMENTI REGIONALNE POLITIKE 17

4.1. STRATEGIJA GOSPODARSKEGA RAZVOJA SLOVENIJE (SGRS) 17
4.2. STRATEGIJA PROSTORSKEGA RAZVOJA SLOVENIJE (SPRS) 18
4.3. STRATEGIJA REGIONALNEGA RAZVOJA SLOVENIJE (SRRS) 19
4.4. DRŽAVNI RAZVOJNI PROGRAM RS (DRP) 19
4.4.1. Osnutek Državnega razvojnega programa za obdobje 2007-2013 19
4.5. ENOTNI PROGRAMSKI DOKUMENT (EPD) 20
4.6. REGIONALNO RAZVOJNI PROGRAM 20

5. ANALIZA REGIONALNO RAZVOJNEGA PROGRAMA ZA KOROŠKO REGIJO 2002-2006 21

5.1. PREDSTAVITEV KOROŠKE 21
5.1.2. Gospodarske razmere v regiji 22
5.2. PREGLED REGIONALNEGA RAZVOJNEGA PROGRAMA 25
5.2.1. Programi in podprogrami za najpomembnejše razvojne projekte 25
5.2.2. Finančni okvir za izvajanje RRP 26
5.2.3. Skladnost regionalnih prioritet s strateškimi nacionalnimi dokumenti 27
5.2.4. Vrednotenje doseženih rezultatov RRP za koroško regijo 2002-2006 27
5.2.4.1. Neposredne spodbude za koroško regijo 28
5.2.4.2. Posredne regionalne spodbude za koroško regijo 32
5.4. REGIONALNA RAZVOJNA AGENCIJA ZA KOROŠKO IN NJENA VLOGA 34
5.4.1. Uspešnost RRA za Koroško pri uresničevanju strategije razvoja Koroške 35
5.5. REGIONALNI RAZVOJ KOROŠKE V PRIHODNOSTI 2007-2013 36
5.5.1. Možnosti razvoja javno-zasebnega partnerstva na Koroškem 38

6. SKLEP 40

LITERATURA 42

VIRI 43

SEZNAM KRATIC

PRILOGE

1. UVOD

Raznolikost regij je pomembna in izrazita značilnost Slovenije. Regionalne strukturne razlike na področju zaposlovanja, prehoda v tržno gospodarstvo, okolja, kakovosti bivanja in izobraževanja so se ob izgradnji naše nove države še povečale. Povečevanje regionalnih razlik pogosto lahko pripisujemo neizkoriščenosti notranjih razvojnih potencialov regij. Zaradi potrebe po novem pristopu k spodbujanju regionalnega razvoja in zaradi prilagajanja sistema regionalne politike Evropski uniji, je bila sprejeta nova pravna podlaga za spodbujanje regionalnega razvoja. S sprejetjem Zakona o spodbujanju skladnega regionalnega razvoja leta 1999, katerega je v letu 2005 nasledil nov istoimenski zakon, so se začele oblikovati institucije, ki skrbijo za skladen regionalni razvoj. A kljub pospešenemu nastajanju institucionalnih predpogojev za skladnejšo, s tem pa tudi ustvarjalnejšo in učinkovitejšo regionalno politiko, se zaenkrat še ne odraža v zmanjševanju regionalnih razlik in povečani uveljavitvi regionalnih razvojnih potencialov na celotnem ozemlju Slovenije. Ne glede na to pa je mogoče zaznati preobrat v dosedanjih tendencah, ki obeta, da se bodo spremembe v bodoče odrazile tudi v merljivih regionalnih razvojnih indikatorjih. Vendar, če bomo želeli, da bo sedanji razvoj skladen in oprt na izkoriščanje lokalnih razvojnih zmogljivosti, bodo morale biti prihodnje razvojne možnosti vse bolj odvisne od domačih hotenj in inštrumentov. Zaradi tega je usklajena in učinkovita regionalna politika še kako nujno potrebna.

Diplomsko delo torej sega na področje regionalne politike in regionalnega razvoja. Namen diplomske naloge je analizirati Regionalno razvojni program za koroško regijo za obdobje 2002-2006 ter ugotoviti kakšen pomen ima Regionalna razvojna agencija za Koroško pri njegovem uresničevanju in ali pri tem izkazuje uspešnost. Z iztekom programskega obdobja prve generacije regionalnih razvojnih programov namreč lahko naredimo bolj ali manj natančno analizo uspešnosti regionalnih programov pri uresničevanju zastavljenih ciljev ter kako so le-ti prispevali k razvoju koroške regije na ključnih strateških področjih kot so gospodarstvo, človeški viri, okolje in prostor ter razvoj podeželja. To je obenem tudi cilj diplomske naloge, in sicer ugotoviti (ne)uspešnost regionalno razvojnega programa ter kateri so vzroki za (ne)uspešnost in kakšne so ali bodo lahko posledice v prihodnosti. To pa je obenem tudi dobra popotnica za sedanje programsko obdobje 2007-2013, ki naj bi pokazalo, ali je regija dejansko sposobna narediti pomembne premike na področju gospodarskega prestrukturiranja, tehnološkega razvoja, izobraževanja, razvoja turizma in izboljšanju kvalitete življenja vseh prebivalcev regije.

Diplomsko delo je sestavljeno iz treh vsebinskih sklopov, ki se med seboj dopolnjujejo in nadgrajujejo. V prvem delu so predstavljeni osnovni pojmi povezani z regionalno politiko in regionalno politiko Evropske unije, ki za države članice predstavlja nadnacionalni pomožni in ne nadomestni del pri spodbujanju regionalnega razvoja. Posebno pozornost sem v tem delu namenila strukturnim skladom EU ter njihovim zakonitostim. Gre predvsem za teoretično podlago, v kateri skušam razložiti pomen oziroma namen in cilje regionalnega razvoja EU. V tem delu sem se v grobem dotaknila tudi finančne perspektive za obdobje 2007-2013.

V drugem delu se osredotočam na regionalno politiko Slovenije, njeno zgodovino, pravno podlago, nosilce regionalne politike in strateške dokumente, ki so osnova za slovensko regionalno politiko. Gre torej za prikaz ureditve podpornega sistema regionalnega razvoja Slovenije.

Zadnji, tretji del pa je namenjen analizi Regionalnega razvojnega programa za Koroško z osredotočenjem na njegov izvedbeni del, ki predstavlja nabor projektnih predlogov regije in pomenijo uresničevanje regionalno razvojnega programa. Začne se s kratko predstavitvijo Koroške in prikazom stanja razvitosti te regije. Nadaljuje pa se z vrednotenjem in oceno izvajanja RRP 2002-2006 ter kakšna je njegova vpetost v sistem regionalnega razvoja Koroške. Uravnotežen regionalni razvoj je cilj regije tudi v prihodnje. Kakšna so pričakovanja in kaj se Koroški obeta v prihodnosti je prikazano v zaključku analize tega dela diplome.

2. SPLOŠNO O REGIONALNI POLITIKI

Za boljše razumevanje današnjega položaja in različne razvitosti tako evropskih kot tudi slovenskih regij in nenazadnje koroške regije, je dobro poznati razvoj regionalne politike od njenih začetkov dalje. Zato v izhodišču podajam nekaj pogledov različnih avtorjev o pojmu regionalna politika. Za ta pojem v literaturi ni enotne opredelitve, definicije se razlikujejo v odvisnosti od teoretičnega gledanja posameznega avtorja na vprašanje regionalnega razvoja ter od izkušenj regionalne politike v posameznih državah. Kljub temu pa je med množico definicij in opredelitev moč najti skupne imenovalce, kot so napredek, razvoj, zmanjševanje razvojnih razlik, enakost-primerljivost. Povezuje jih tudi dejstvo, da je nanjo možno vplivati.

Tako Ravbar (2004, str. 20) definira regionalno politiko kot temeljno orodje za dolgoročno usklajeno usmerjanje prostorskega in regionalnega razvoja ter pomeni doseženo stopnjo soglasja o temeljnih problemih in ciljih usmerjanja regionalnega razvoja na državni, pokrajinski in občinskih ravneh z upoštevanjem aktualnih evropskih povezav.

Armstrong in Taylor menita, da gre pri regionalni politiki za iskanje sožitja med procesi globalizacije in lokalizacije (regionalizacije). Definicijo regionalne politike opredeljujeta kot zbir instrumentov, ki se jih uporablja za dosego določenih ciljev. Nadalje trdita, da regionalna politika obstaja zaradi trajnega obstoja raznovrstnih razlik med regijami, ki imajo močan učinek na ekonomsko blaginjo regij v neki državi (Armstrong, Taylor, 2000, str. 203).

Regionalna politika ima namen predvsem v izenačevanju velikih razvojnih razlik med posameznimi regijami. Izvajanje regionalnega razvoja pa lahko označimo kot večprojektni proces. Gre za oblikovanje strategije neke regije ter pripravo zagona in izvajanje projektov. Pri tem naj bi bili doseženi cilji, ki jih postavlja država in v okviru nje regije (Hauc, Potočan, Vrečko, 2004, str. 4).

Naloga regionalne politike je vplivanje na razporejanje različnih aktivnosti na razpoložljive površine. Gre za to, da se določi vsakemu območju svojo funkcijo, ki mora biti usklajena s skupnimi interesi ožjega ali širšega območja (Gulič, Kukar, 1992, str. 341).

Pojem regionalni razvoj, ki ima za cilj vzpostaviti, ohraniti in upravljati lokacijske pogoje za gospodarske dejavnosti, se je pojavil v povojnem obdobju. Izhaja iz ugotovitve, da je v nasprotju z danimi naravnimi dejavniki, kot so podnebje, geografske značilnosti in naravna bogastva, na gospodarske pogoje lokacije mogoče vplivati s premišljeno uradno politiko (Moussis, 1999, str. 155).

2.1. REGIONALNA POLITIKA EVROPSKE UNIJE

Evropska gospodarska integracija je imela globok učinek na regionalno politiko Evropske skupnosti. Povzročila je prebujenje regionalne politike in kulturne identitete v mnogih regijah. To prebujenje ni prišlo zgolj v tistih regijah, ki so imele koristi od te politike ampak tudi v tistih regijah, ki niso prejele nobene pomoči in katere niso niti kandidatke za tovrstno pomoč v prihodnosti. Gospodarska in politična integracija med državami članicami je omogočila državljanom določene države boljšo prepoznavnost posameznih regij te države. Ta prepoznavnost je sprožila proces v katerem si regionalne in lokalne oblasti želijo in zahtevajo več sodelovanja, večjo svobodo in avtonomijo znotraj države. Kot posledica tega je opazna večja okrepitev regionalne in lokalne oblasti v vseh državah članicah Skupnosti (Peschel, 1997, str. 96-97).

Kljub temu, da velja Evropska unija za uspešno gospodarsko območje, obstajajo med posameznimi državami članicami in njenimi 254-imi regijami še vedno velike razlike. Regionalna politika je zato zelo pomembno področje delovanja držav članic Evropske unije. Njen cilj je doseči trajnostni in enakomerni razvoj vseh članic Evropske unije in predvsem vseh njenih regij. Vzporedno z Evropsko unijo ima tudi vsaka država članica v tem trenutku oblikovano regionalno politiko, katere cilj je spodbujati razvoj nerazvitih regij s prenosom sredstev iz bogatejših regij. Regionalna politika deluje po sistemu finančne solidarnosti, kar pomeni da se prispevki posamezne države v evropski proračun porazdelijo v manj razvite regije. Te pomoči predstavljajo preko 35 odstotkov izdatkov evropskega proračuna in so namenjene državam oziroma tistim območjem, katerih bruto domači proizvod ne presega 75 odstotkov evropskega povprečja (90 odstotkov v primeru Kohezijskega sklada). Evropska unija torej poskuša izvajati takšno politiko, ki bo zaostalim regijam pomagala pri približevanju povprečni razvitosti Evropske unije skozi prestrukturiranje industrijsko manj razvitih regij, skozi preoblikovanje podeželskih območij s propadajočim kmetijstvom in nenazadnje tudi z obnovo nazadujočih četrti v mestih. Pri tem pa regionalna politika Evropske unije ne želi nadomestiti regionalnih politik držav članic. Te so s svojo lastno regionalno politiko prve, ki morajo reševati težave v svojih regijah s spodbujanjem infrastrukture in s finančnim podpiranjem naložb v odpiranje novih delovnih mest. Na prehodu v tretje tisočletje se je regionalna politika znašla pred nekaterimi ključnimi novimi izzivi. Eden od takšnih izzivov je zagotovo predstavljala tudi širitev unije v letu 2004 in 2007, v katero so se vključile tudi nekatere članice s slabšim gospodarskim in socialnim položajem kot najmanj razvite regije takratne petnajsterice oziroma petindvajsetterice. Tudi liberalizacija svetovne trgovine diktira potrebo po nenehnem razvoju konkurenčnosti in tekmovalnosti med podjetji, ki seveda selijo svoje delovanje na območja z najboljšimi pogoji za dvig konkurenčnosti. Pri tem pa

imajo prednost področja z visoko razvito infrastrukturo, šolanimi kadri in najboljšo ponudbo različnih dejavnosti. Razlike med boljše in slabše razvitimi regijami pa se tako še večajo. Prav tako progresiven razvoj tehnologije in informacijska družba zahtevata od podjetij in ljudi, da se hitro prilagajajo spremembam. Za uravnotežen razvoj pa prebivalci vseh evropskih regij potrebujejo dostop do ustreznega znanja preko sodobnih komunikacijskih omrežij, raziskovalne dejavnosti in visoke ravni izobraževanja. Lahko bi dejali, da je prednostna naloga regionalne politike ustvarjanje novih delovnih mest oziroma, da osnovna odgovornost te politike leži v prizadevanju pri krepitvi ekonomske, socialne in ozemeljske kohezije v Uniji.

Seveda pa bi po drugi strani bilo nerealistično pričakovati, da bo Evropska unija kadarkoli ekonomsko razvita popolnoma enakomerno. Ekonomska neenakost je namreč dejstvo in kulturne razlike med regijami so tiste, ki poskrbijo, da različne skupnosti rešujejo enake probleme na različne načine. Čeprav po drugi strani ne gre dvomiti, da evropska regionalna politika zmanjšuje razlike med bogatejšimi in revnejšimi državami članicami, pri čemer pa se posledično spreminja tudi razmerje ekonomske moči v Uniji. Seveda v ekonomski razvitosti med posameznimi državami članicami obstajajo še velike razlike, čeprav se ekonomski kazalci vseh revnejših držav članic počasi, a zanesljivo gibljejo proti povprečju celotne Unije. Ena največjih zgodb o uspehu je zagotovo Irska, katere BDP na prebivalca je ob vstopu v EU leta 1973 znašal le 65 odstotkov povprečja držav takratne EU. Danes znaša BDP na prebivalca skoraj 130 odstotkov povprečja držav EU (Debevec, 2003, str. 45), pri tem pa imajo gotovo precejšnje zasluge ravno regionalni razvojni skladi. Tovrstne spremembe ustvarjajo in spodbujajo nove priložnosti tudi za manj razvite regije Unije, preprečujejo odliv delovne sile in ustvarjajo nove trge in novo vrednost.

2.2. STRUKTURNI IN KOHEZIJSKI SKLADI

Kohezijsko politiko sestavljata dve skupini finančnih instrumentov, in sicer strukturni skladi ter Kohezijski sklad. Kaj strukturni skladi financirajo, se država članica in Evropska komisija uskladita v okviru večletnega programa - Enotnega programskega dokumenta, ki predstavlja osnovo državi članici, da pristopi k pripravi in izvedbi konkretnih izvedbenih instrumentov (npr. javnih razpisov), v skladu z domačo zakonodajo. To pomeni, da EK v nobeni fazi ne sodeluje v izboru konkretnih projektov. To je tudi glavna razlika glede na Kohezijski sklad, ki deluje po projektnem načelu. Slednje pomeni, da je treba vso projektno dokumentacijo pripraviti po mednarodnih merilih, projekti pa se potrjujejo v Bruslju in ne v Sloveniji (Mrak, Wostner, 2005, str. 11).

2.2.1. Strukturni skladi

Strukturni skladi kot tudi Kohezijski sklad so oblika nepovratne pomoči Evropske unije. Gre za najpomembnejši finančni instrument regionalne politike Evropske unije. Podpirajo razvoj tistih evropskih regij, ki zaradi različnih vzrokov zaostajajo v razvoju. Njihov cilj je v

zmanjševanju teh razlik in ustvarjanju okolja za enakomeren in uravnotežen razvoj vseh držav in regij Evropske unije.

2.2.1.1. Območja dodeljevanja sredstev

Evropska unija želi sredstva porabiti čimbolj ciljno in smotrno, z namenom, da bi bil njihov vpliv na zmanjšanje razvojnih razlik na ravni Skupnosti čim večji. Zato so sredstva usmerjena na tri osnovne cilje. Evropske regije pa so v ta namen razdeljene v statistične teritorialne enote na različnih stopnjah, gre ta tako imenovane NUTS[1] regije.

Leta 2000 je Vlada RS na predlog Statističnega Urada RS, sprejela Uredbo o standardni klasifikaciji teritorialnih enot - SKTE. S to uredbo je predpisala sistematiko členitve ozemlja Slovenije na enajstih ravneh. Ravni od SKTE 0 (NUTS 0) do ravni SKTE 5 (NUTS 5) so povzete po vzoru ureditve v Evropski Uniji, preostale ravni do SKTE 10 pa so unikatne zgolj za Slovenijo. S tem je Vlada RS med drugim opredelila tudi, kako se Slovenija dejansko členi na različnih ravneh. Največjo novost je vsekakor predstavljala uvedba ravni SKTE 2 (NUTS 2), ki je do takrat v Sloveniji nismo poznali, druga pomembnejša novost pa je bila delno preoblikovanje statističnih regij, to je enot na ravni SKTE 3 (NUTS 3) (Regije na ravni NUTS 2, 2006).

S takšno teritorialno členitvijo naše države je Vlada RS nastopala tudi v procesu pogajanj z EU in dosegla dogovor za ravneh SKTE 1 (NUTS 1) - Slovenija kot celota in SKTE 3 (NUTS 3) - 12 statističnih regij (gre za 12 statističnih regij, ki služijo kot funkcionalne razvojne regije in za katere se pripravljajo regionalno razvojni programi). Na ravni NUTS 2 se je Slovenija pogodila le za eno enoto - Slovenija kot celota. Slednja naj bi veljala od dogovora iz predpristopnih pogajanj iz leta 2002 do izteka veljavnega proračunskega obdobja Unije konec leta 2006.

Kot rečeno, je področje delovanja strukturne politike je usmerjeno v tri ciljna območja, pri čemer sta prvi in drugi regionalna, tretji pa je horizontalen in velja na celotnem območju Skupnosti. Pri regionalno usmerjenih ciljih je sofinanciranje razvojnih programov vedno vezano na NUTS enote (Strukturni skladi EU, 2006):

- **Ciljno območje 1:** Pod to ciljno območje se uvrščajo regije, ki zaostajajo v razvoju in se srečujejo z resnimi problemi nerazvitosti, brezposelnosti, slabe ali pomanjkljive infrastrukture in podobno. V ciljno območje 1 so vključena območja, ki imajo bruto BDP na prebivalca po kupni moči manjši od 75 odstotkov povprečja EU. V ta cilj je vključenih 22 odstotkov prebivalstva Evropske unije in prek programov se financira projekte, ki zajemajo 70 odstotkov vseh sredstev strukturnih skladov.

[1] Gre za posebno nomenklaturo teritorialnih enot, ki jo je izdelal Eurostat, na osnovi katerih se zbirajo statistični podatki in posledično dodeljujejo finančna sredstva. Govorimo o t.i. NUTS (Nomenclature des Unites Territorielle pour Statistique) statističnih regijah. Klasifikacija deli regije na več ravni, med katerimi sta z vidika dodeljevanja finančne pomoči najpomembnejši NUTS-2 in NUTS-3. Prva predstavlja osnovo za dodeljevanje v okviru Cilja 1, regije na ravni NUTS-3 pa so teritorialna osnova za dodeljevanje pomoči regijam s strukturnimi problemi (Cilj 2) in za sofinanciranja v okviru pobud Skupnosti (npr. INTERREG).

- **Ciljno območje 2:** Sem spadajo regije z ekonomskimi in socialnimi problemi, kamor sodijo območja s problemi prestrukturiranja, visoko brezposelnostjo in negativno stopnjo rasti prebivalstva oziroma depopulacijo. Vsi strukturni skladi naj bi z enotnim programom finančno prispevali k razvoju regij teh ciljnih območij. To ciljno območje pokriva 18 odstotkov celotnega prebivalstva EU in zajema 11,5 odstotka vseh sredstev strukturnih skladov.
- **Ciljno območje 3:** Namenjeno je za posodobitev sistema vzgoje, izobraževanja in zaposlovanja kot podpora razvoju človeškega kapitala in je omejeno na območja, ki ne spadajo pod ciljno območje 1. To ciljno območje združuje 12,3 odstotka vseh sredstev strukturnih skladov.

Tabela 1: Razdelitev strukturnih skladov glede na ciljna območja

	Cilj 1	Izven območja cilja 1	Cilj 2	Cilj 3	Interreg III	Urban II	Leader +	Equal
ESRR	x		x		x	x		
ESS	x		x	x				x
EKUJS	x	x					x	
FIUR	x	x						

Vir: The Structural Funds, 2006.

Slovenija, ki jo po NUTS členitvi obravnavajo kot eno samo regijo, spada v ciljno območje 1.

2.2.1.2. Načela delovanja strukturnih skladov

Strukturni skladi financirajo večletne programe, ki predstavljajo razvojno strategijo regije oziroma območja. Za posamezno območje določenega cilja se pripravi samostojna razvojna strategija[2]. Vsak večletni program, ki ga regija oziroma območje predlaga kot vsebino razvojnih dejavnosti, ki jih namerava spodbujati in financirati, mora spoštovati uredbe in smernice Komisije, ki so zavezujoče v celotni Evropski uniji (Wostner et al., 2005, str. 31). Delovanje strukturnih skladov oziroma vsebine večletnih programov temeljijo na naslednjih splošnih načelih (Aljančič, Horvat, 2001, str. 3):

1. **Načelo koncentracije** sredstev oziroma ukrepov na regije in skupine, ki jih najbolj potrebujejo glede na določene cilje, ki so opredeljeni s prednostnimi nalogami in strogimi kriteriji.
2. **Načelo programiranja**, to je načrtovanega in programiranega usmerjanja sredstev, ki določa, da sredstev ni mogoče pridobiti za posamezne nepovezane investicije, temveč se dodelijo na podlagi razvojnih programov.
3. **Načelo partnerstva**, ki pomeni sodelovanje Evropske komisije, vlad članic ter lokalnih in regionalnih oblasti.
4. **Načelo dodatnih pomoči (additionaly)**, ki pomeni, da skladi dopolnjujejo finančna sredstva lastnih sredstev držav članic, ne pa, da jih nadomeščajo. V regionalnih razvojnih programih je tako treba zagotoviti sofinanciranje iz zasebnih in lokalnih virov.

[2] V Sloveniji je za obdobje 2004-2006 pripravljen večletni program, ki predstavlja sporazum med Slovenijo in Evropsko komisijo, imenovan Enotni programski dokument.

5. **Načelo subsidiarnosti**, ki pomeni, da je organizacija skladov administrativno določena, z regionalno, nacionalno in evropsko prioriteto, pri tem pa je vloga Evropske komisije omejena na poslovanje, kjer je potrebno skupno odločanje.
6. **Načelo učinkovitosti vrednotenja učinkov**, ki naj bi povečalo nadzor učinkovitosti ter uspešnosti, proračunsko disciplino in poenostavitev celotnega sistema pomoči strukturnih skladov.

Okvir, ki ga z uredbami, smernicami in nenapisanimi pravili predstavlja sistem strukturnih skladov, ima zapletena pravila, ki jih posamezna članica bolj ali manj nadgradi z lastno zakonodajo, programskimi dokumenti in institucijami, ki so odgovorne za izvedbo sistema in izvajanje razvojnega programa (Wostner et al., 2005, str. 31).

2.2.1.3. Vrste strukturnih skladov

Črpanje sredstev poteka skozi štiri evropske strukturne sklade. Ti skladi ne predstavljajo zgolj vir financiranja v evropskem proračunu, temveč ima vsak sklad svoja pravila, načela in vsebino, kljub temu pa se med seboj povezujejo v skladnem delovanju.

1. **Evropski sklad za regionalni razvoj, ESRR (European Regional Development Found, ERDF)**

Evropski sklad za regionalni razvoj je bil ustanovljen leta 1975. Njegov namen je zmanjševanje razlik v gospodarski in socialni razvitosti evropskih regij. Sredstva so namenjena za:

- vlaganja v izboljšanje produktivnosti, ustvarjanje novih in ohranjanje obstoječih delovnih mest,
- vlaganja v infrastrukturo,
- podporo notranjemu razvoju z ukrepi, ki podpirajo in spodbujajo lokalne razvojne pobude in delovanje malih in srednje velikih podjetij,
- tehnično pomoč za vlaganje v izobraževanje in zdravstvo, ki sta pomembna za strukturno prilagajanje regij.

2. **Evropski socialni sklad, ESS (European Social Found, ESF)**

Evropski socialni sklad je bil ustanovljen leta 1958 in je namenjen izboljšanju in povečanju zaposlovanja v Evropski uniji. Njegova politika je osredotočena na pet področij:

- aktivna politika zaposlovanja za boj proti brezposelnosti,
- razvoj socialnega okolja,
- vseživljenjsko izobraževanje in izpopolnjevalni sistemi,
- enakovredne možnosti za zaposlovanje moških in žensk.

3. **Evropski kmetijski usmerjevalni in jamstveni sklad, EKUJS (European Agricultural Guidance and Guarantee Found, EAGGF)**

EKUJS je bil ustanovljen leta 1964 in je eden največjih strukturnih skladov Evropske unije. Glavne naloge sklada so podpiranje povezanosti kmetijstva in podeželja, izboljševanje konkurenčnosti kmetijstva, gospodarsko prestrukturiranje in ohranjanje poseljenosti

podeželskih območij, ustvarjanje pogojev za doseganje enakovredne ravni dohodka kmetijskega prebivalstva, varovanje okolja in ohranjanje naravne ter kulturne dediščine podeželja. Sklad sestavljata dva oddelka:

- **jamstveni,** podpira okolju prijaznejše načine kmetovanja in spodbuja k trajnostnemu gospodarjenju s podeželskimi območji ter naravnimi viri.
- **usmerjevalni,** zagotavlja sredstva za izboljšanje konkurenčnosti kmetijskega in živilskega sektorja.

4. Finančni instrument za usmerjanje ribištva, FIUR (Financial Instrument for Fisheries Guidance, FIFG)

Finančni instrument za usmerjanje ribištva je deloval v okviru kmetijskega sklada, leta 1993 pa je postal samostojni instrument za ribištvo. Glavni cilji sklada so predvsem doseganje trajnostnega ravnovesja med ribolovnimi viri in njihovim izkoriščanjem, krepitev konkurenčnosti gospodarskih subjektov v ribiški panogi, povečanje dodane vrednosti izdelkov ribištva in ribogojstva.

2.2.2. Druge oblike finančne pomoči, ki dopolnjujejo strukturne sklade

Kohezijski sklad (Cohesion Found)

Gre za poseben sklad, ki deluje v okviru regionalne politike Evropske unije in prispeva h krepitvi ekonomske in socialne kohezije. Ustanovljen je bil z Maastrichtsko pogodbo za pomoč regijam oziroma tistim manj razvitim državam Evropske unije, katerih BDP ne presega 90 odstotkov povprečja EU in ki morajo nameniti velik del sredstev razvoju prometne infrastrukture (npr. vlaganja v razvoj železniškega ali cestnega omrežja) in izboljšanju okolja. Kohezijska strategija je formalno definirana v dokumentu, imenovanem Referenčni okvir za kohezijski sklad.

V nasprotju s strukturnimi skladi Kohezijski sklad ne podpira posebnih strateških programov, temveč neposredno sofinancira velike infrastrukturne in okoljske projekte. Sicer pa naj bi Kohezijski sklad deloval skupaj z že obstoječimi strukturnimi skladi, saj je kohezija postala predpogoj za sodelovanje v skupnem notranjem trgu ter denarni uniji. Ta sklad v bistvu dopolnjuje ESSR, vendar naj bi bili vplivi projektov, ki jih sofinancira, širši, mednarodni. Z januarjem 2007 sta upravičenki do črpanja iz Kohezijskega sklada postali, poleg dosedanjih štirinajstih držav prejemnic, tudi Romunija in Bolgarija.

Pobude Evropske skupnosti (Community Initiatives)

Iz strukturnih skladov se financirajo tudi Pobude skupnosti, katere podpirajo specifične razvojne probleme celotne Evropske skupnosti. Evropska komisija njihovo delovanje usmerja s pripravo posebnih smernic, samo izvajanje pa poteka decentralizirano. Slednje pomeni, da so za večino pobud odgovorne regionalne oblasti v državah članicah.

Pobude skupnosti sestavljajo naslednji posebni programi:

- **INTERREG III** je program za čezmejno sodelovanje, medregionalno in mednarodno sodelovanje, pri čemer spodbuja partnerstvo in pomaga pri uravnoteženem razvoju multiregionalnih področij. Ta program se financira v okviru Evropskega sklada za regionalni razvoj.

- **URBAN II** je program, namenjen za spodbujanje trajnostnega razvoja mest in urbanih naselij. Tudi ta se financira s pomočjo Evropskega sklada za regionalni razvoj.

- **LEADER+** je program, ki podpira razvoj lokalnih pobud na podeželju za trajnostni razvoj območij. Financira se v okviru Evropskega kmetijskega sklada.

- **EQUAL** je pobuda, ki skuša odpraviti dejavnike, ki povzročajo neenakost in diskriminacijo na trgu dela. To pobudo financira Evropski socialni sklad.

Ukrepi za spodbujanje inovacij in raziskav (Innovative Actions)

Pri tovrstni obliki finančne pomoči, ki dopolnjuje strukturne sklade gre predvsem za to, da želi Evropska unija z raznimi finančnimi podporami izboljšati kakovost regionalnih strategij in podpirati tiste ideje, katere še niso bile preverjene in se zato smatrajo kot inovacije. S spodbujanjem teh dejavnosti se posredno želi spodbujati tudi inovativnost in raziskave v regijah Evropske unije. Tako se v okviru Evropskega regionalnega sklada financirajo in namenjajo sredstva za:

- dejavnosti posameznih regij, ki se navezujejo na raziskave in razvoj,
- razvoj informacijske družbe,
- spodbujanje trajnostnega razvoja in pripadnosti regiji.

Evropska investicijska banka (European Investment Bank, EIB)

V sistemu strukturnih skladov ima pomembno vlogo tudi Evropska investicijska banka zaradi svoje vpetosti v celoten program delovanja skladov. Evropska investicijska banka predstavlja instrument, ki omogoča kreditiranje in s tem prispeva k povezovanju, uravnoteženem razvoju ter ekonomski in socialni koheziji članic Skupnosti.

Tabela 2: Sredstva strukturnih skladov in kohezijskega sklada namenjena Sloveniji od vstopa v EU do konca leta 2006 (v cenah leta 1999)

	%	**2004-2006** (mio EUR)	2004 (mio EUR)	2005 (mio EUR)	2006 (mio EUR)
Strukturni skladi	58,4	**236,8**	58,7	79,3	98,8
Cilj 1	88,7	**210,1**	52,1	70,4	87,6
Cilj 2	-	**-**	-	-	-
Cilj 3	-	**-**	-	-	-
INTERREG	8,9	**21,0**	5,2	7,0	8,8
EQUAL	2,4	**5,7**	1,4	1,9	2,4
Kohezijski sklad	41,6	**168,6**	57,7	47,5	63,4
Skupaj	100	**405,4**	116,4	126,8	162,2

Vir: Slovenija in Evropska unija, 2003, str. 100.

2.3. PREDPRISTOPNI INSTRUMENTI EU

Glede na število držav prosilk in glede na gospodarske ter socialne razlike med obstoječimi državami članicami in državami kandidatkami, je širitev gotovo eden največjih izzivov v zgodovini evropskih integracij. Zato je EU izoblikovala predpristopno pomoč kot instrument, ki je namenjen učinkovitemu in lažjemu izvajanju priprav držav kandidatk iz Srednje in Vzhodne Evrope na priključitev v Unijo.

Predpristopna strategija ima dve nalogi (Debevec, 2003, str. 18):

1. Zbrati vse oblike pomoči znotraj enotnega okvira, ki se imenuje pristopno partnerstvo, za vsako državo posebej na podlagi jasno določenega programa in prednostnih nalog priprave na članstvo,
2. Seznaniti države kandidatke s politiko EU in procedurami, ki povečujejo njihovo udeležbo v programih EU.

Program **PHARE** je bil ustanovljen leta 1989 kot program pomoči v podporo gospodarskim in družbenim reformam na Poljskem in Madžarskem, kasneje pa je EU program razširila na vse kandidatke Srednje in Vzhodne Evrope. Namenjen je bil državam pristopnicam in državam kandidatkam in je pretežno vključeval ukrepe vzpostavljanja institucij (s spremljajočimi investicijami), pa tudi ukrepe za pospeševanje Ekonomske in socialne kohezije.

V Sloveniji so v prvih letih PHARE uporabljali predvsem za podporo lastninjena in prestrukturiranja podjetij, reformam v bančnem sektorju in krepitvi slovenskih raziskav in razvoja. Kasneje so se tem pridružili drugi cilji: približevanje zakonodaje, reforma javne uprave in druga področja v zvezi s prevzemom acquis in spodbujanjem podjetniške konkurence (Agenda 2000, 1997, str. 10).

V okviru Agende 2000, ki opredeljevala strateške in finančne usmeritve EU v obdobju 2000 do 2006, sta bila ustanovljena še dva dodatna programa predpristopne pomoči, in sicer **ISPA** (okoljska in prometne infrastruktura) ter **SAPARD** (razvoj kmetijstva in podeželja).

Program **ISPA**, je bil namenjen sofinanciranju večjih projektov s področij varovanja okolja in prometne infrastrukture. Velikost projekta v okviru ISPA je morala znašati najmanj 5 mio EUR. Projekti so morali biti del nacionalne strategije s področja okolja in transporta. Upravičenost do pomoči iz tega programa je bila le do 85 odstotkov vrednosti celotnega projekta, preostalih 25 odstotkov pa je morala zagotavljati država (Phare, Ispa and Sapard in Slovenia, 2002, str. 10). ISPA ni sofinancirala programov, ampak projekte ali faze projektov, ki so dobro zastavljeni že na začetku.

Program **SAPARD** je podpiral projekte s področja kmetijstva in razvoja kmetijstva, v okviru katerih so se kandidatke pripravljale na članstvo v evropski skupni kmetijski politiki. Ta sredstva so bila na voljo do 75 odstotkov vrednosti projekta. Ostalo je bilo obvezno sofinanciranje s strani države. Financiranje iz SAPARD sklada je potekalo tako, da je država

najprej plačala celotno izvedbo projekta, Evropska komisija pa je nato povrnila delež do 75 odstotkov vrednosti projekta (Urad Vlade RS za informiranje, 2006).

Tabela 3: Pregled predpristopnih pomoči za Slovenijo v letih 1992-2003 v EUR

Program	Znesek
PHARE 1992-2002	339.160.710
ISPA 2002-2002	84.500.000
SAPARD 2000-2003	25.700.000
Programi predpristopne pomoči - skupaj	**449.360.710**

Vir: Mrak, 2004, str. 115.

Dosedanje predpristopne finančne instrumente PHARE, ISPA, SAPARD je zamenjal novi instrument predpristopne pomoči **IPA,** ki je začel veljati 1. januarja 2007 in je združil vse oblike predpristopne pomoči v en sam, skupen in usmerjen instrument. IPA zajema države s statusom kandidatk in statusom potencialnih kandidatk. Sestavlja ga pet komponent: pomoč pri tranziciji in vzpostavljanju institucij, čezmejno sodelovanje, regionalni razvoj, razvoj človeških virov in razvoj podeželja.

2.4. KOHEZIJA NA PRELOMU LETA 2007

Po dolgotrajnih pogajanjih je Evropski parlament maja 2006 na zasedanju v Strasbourgu potrdil novo finančno perspektivo, ki bo usmerjala skupne letne proračune Evropske v obdobju 2007-2013. Sedemletna skupna blagajna bo težka 864,4 milijarde evrov. Nova finančna perspektiva bo četrta finančna perspektiva od uvedbe tega instrumenta leta 1988 in bo nasledila finančno perspektivo imenovano Agenda 2000, ki se je iztekla konec leta 2006.

Celotni obseg sredstev je razdeljen v več političnih prioritet oz tako imenovanih *Naslovov* (Naslednja finančna perspektiva, 2006). Največ sredstev naj bi bilo v naslednjem finančnem obdobju usmerjenih v prvi Naslov finančne perspektive, in sicer poglavje Konkurenčnost in kohezija. Levji delež teh sredstev bo usmerjenih v zmanjševanje razvojnih razlik v EU, saj naj bi kohezijska politika obsegala 308 milijard evrov sredstev. Drugi največji Naslov finančne perspektive namenja sredstva varovanju in upravljanju naravnih virov in obsega 371,3 milijarde evrov, od katerih je največ sredstev namenjenih reformirani Skupni kmetijski politiki. Naslov 3 finančne perspektive obsega sredstva, namenjena spodbujanju koncepta državljanstva, svobode, varnosti in pravice. Preostali del oz nekaj manj kot 50 milijard evrov sredstev naj bi bilo namenjenih administraciji (Priloga 1).

Evropski proračun za obdobje 2007-2013 je za Slovenijo zelo ugoden. Pričakovati je celo, da bo v tem obdobju neto prejemnica evropskih sredstev. Na osnovi že zagotovljenega denarja in ocen naj bi naša država dobila v obdobju 2007-2013 iz proračuna EU 4,5 milijarde evrov, v evropski proračun pa naj bi vplačala okoli 2,5 milijarde evrov, presežek bi bil torej precejšen. Samo za področje kohezije je za našo državo predvidenih 3,729 milijarde evrov, za kmetijstvo pa 803 milijone evrov (po cenah iz leta 2004).

Komisija je v preteklih letih razvijala tudi nove instrumente za pomoč državam članicam in regijam, da bi izboljšale kakovost projektov ter hkrati čim bolj izkoristile finančna sredstva Skupnosti. V skladu s tem je bil dosežen sporazum glede treh novih pobud. Glavni cilj pobude **Jaspers** (tehnična pomoč pri pripravi velikih projektov) je državam članicam pomagati pri zapleteni pripravi kakovostnih projektov, da lahko službe Evropske komisije hitreje odobrijo podporo EU za te projekte. Zagotavljal bo celovito pomoč skozi vse faze projektnega cikla, od začetne opredelitve projekta do odločitve Komisije glede dodelitve pomoči. V okviru pobude **Jeremie** (dostop do financiranja mikropodjetja ter MSP) bo dana pomoč v obliki strokovnega upravljanja sredstev, ki so v okviru programa namenjena vzpostavitvi dostopa do financiranja ter privabljanju finančnih posrednikov, ki bodo zagotavljali nadaljnja posojila za razvoj podjetij. Cilj pobude **Jessica** (inovativno financiranje za urbano prenovo), je zagotoviti ustrezno obravnavo kompleksne naloge financiranja projekta za prenovo in razvoj mest z uporabo obnovljivih skladov.

V finančni perspektivi Evropske unije za obdobje 2007-2013 bo Slovenija na ravni NUTS 2 še vedno obravnavana kot ena regija in bo polno upravičena do financiranja iz strukturnih skladov v okviru konvergenčnega cilja ter financiranja iz Kohezijskega sklada za obdobje 2007-2013. V finančni perspektivi po letu 2013 bo država najverjetneje razdeljena na dve regiji, in sicer na vzhodni ter zahodni del.[3] Prihodnja teritorialna členitev Slovenije na kohezijski in razvojne regije je prikazana v Prilogi 2.

3. REGIONALNA POLITIKA SLOVENIJE

V vse bolj globalni ekonomiji med seboj tekmujejo ne le podjetja ampak tudi regije in države (Strmšnik, 1999, str. 14).

Brez dvoma je regionalna politika tudi v Sloveniji izrednega pomena, saj država teži k čim bolj enakomerni razvitosti svojega ozemlja. V Sloveniji se v povezavi z regionalno politiko odvijata dva osnovna sklopa aktivnosti. Na eni strani gre za usklajevanje slovenske zakonodaje na področju regionalnega razvoja z zakonodajo Evropske unije, na drugi strani pa za vzpostavitev ustreznega institucionalnega sistema, ki bo s pogoji članstva v EU sposoben učinkovitega izvajanja regionalne politike (npr. učinkovitega koriščenja sredstev Strukturnih skladov in Kohezijskega sklada) in tudi soustvarjanja novih rešitev, usmerjenih k zagotavljanju ekonomske in socialne kohezije v prostoru Evropske unije (Mrak, 2004, str. 113).

[3] Kohezijski regiji Vzhodna Slovenija in Zahodna Slovenija sta bili uvedeni z Zakonom o spodbujanju skladnega regionalnega razvoja in določeni s sklepom Vlade RS (83. redna seja Vlade RS, 2005). Vlada je pri Evropski komisiji vložila predlog za njuno notifikacijo kot statističnih teritorialnih enot NUTS-2. Vzhodna Slovenija vključuje razvojne regije (teritorialne enote NUTS-3): Pomurska, Podravska, Koroška, Savinjska, Spodnjeposavska, Zasavska, Jugovzhodna Slovenija in Notranjsko-kraška. Zahodna Slovenija vključuje razvojne regije: Osrednjeslovenska, Gorenjska, Goriška in Obalno-kraška.

3.1. REGIONALNI RAZVOJ V SLOVENIJI

Pojem regionalnega razvoja opredeljujemo kot dejavnost usmerjanja takšnega gospodarskega, socialnega, prostorskega, infrastrukturnega, kulturnega in drugega razvoja Slovenije, ki bo imel pozitivne sinergijske učinke na učinkovitost ter skladnost razvoja narodnega gospodarstva države kot celote in njenih posameznih (regionalnih) delov. Usmerjanje učinkovitega in skladnejšega regionalnega razvoja vključuje tudi izbor ustreznih razvojnih strategij, politik ter ukrepov, s katerimi se ustvarjajo ustrezni pogoji in okolje za čim manj moteno delovanje tržnih zakonitosti, ki naj pospešujejo zaželene razvojne procese. Dejavnost regionalnega razvoja vključuje tudi načine reševanja vprašanj o nosilcih razvojnih spodbud (gospodarski, državni ali lokalni subjekti), vprašanj upravno teritorialne ravni, na katerih naj se oblikujejo razvojne pobude: lokalna skupnost/občina, okraj, regija, država, naddržavne skupnosti oziroma ustrezna povezanost omenjenih ravni (Gulič, Praper, 1998, str. 52-53).

Slovenija je začela sistemsko urejati regionalni razvoj že v letu 1971 ob upoštevanju koncepta policentričnega razvoja, ki ga tvori dvostopenjsko strukturirano omrežje središč nacionalnega in regionalnega pomena, na katerega se, s primerno delitvijo funkcij in medsebojnimi prometnimi povezavami, navezuje omrežje drugih središč (Strategija prostorskega razvoja Slovenije, 2004, str. 20). Cilj regionalne politike je bil postopno zmanjšati in odpraviti razlike v stopnji razvitosti med občinami in regijami v Sloveniji (Gulič, Kukar, 1992, str. 21). Takrat je bil sprejet prvi Zakon o ukrepih za pospeševanje razvoja manj razvitih območij. Na osnovi treh kriterijev (narodni dohodek na prebivalca, delež kmečkega prebivalstva, delež zaposlenega prebivalstva) je določil občine, ki so veljale za manj razvite in za katere so bili predvideni posebni ukrepi. Nato so se vsakih pet let (skladno s takratnim sistemom načrtovanja) spreminjali kriterij, območja in ukrepi za pospeševanje regionalnega razvoja. Konec leta 1990 je bil sprejet Zakon o spodbujanju razvoja demografsko ogroženih območij v Republiki Sloveniji. Usmerjen je bil predvsem na reševanje demografskih problemov. Zakon je opredelil strnjena demografsko ogrožena območja na osnovi dveh demografskih kriterijev – indeksa staranja in indeksa rasti prebivalstva. Tega je v letu 1999 zamenjal Zakon o spodbujanju skladnega regionalnega razvoja, kateremu so v letu 2000 in 2001 sledili še podzakonski akti (Pečar, 2001, str. 13). V letu 2005 je bil sprejet nov Zakon o spodbujanju skladnega regionalnega razvoja (ZSRR-1), ki je nasledil tistega iz leta 1999.

3.2. REGIONALNA RAZVOJNA POLITIKA V SLOVENIJI

Regionalna strukturna politika naj bi se izvajala na celem ozemlju države, v razvitih in manj razvitih območjih, v urbanih in podeželskih okoljih. Lokalne in državne interese naj bi povezala v celovite regionalne razvojne programe, pri čemer pa naj bi bila posebna pozornost namenjena območjem s posebnimi razvojnimi problemi (Strmšnik, 1999, str. 14).

Vizija regionalnega razvoja je opredeljena v Strategiji regionalnega razvoja Slovenije kot uravnoteženi gospodarski, socialni, zdravstveni, kulturni, prostorski in okoljski vidiki razvoja v vseh slovenskih regijah, kar bo zagotovilo visoko življenjsko raven in kakovost zdravja ter bivalnega okolja vseh prebivalcev Slovenije. Vizija stremi k trajnostnemu razvoju v najširšem

pomenu, ki optimalno izrablja vse potenciale v regiji, pri tem pa ne zmanjšuje virov in možnosti razvoja prihodnjih generacij (SRRS, 2001, str. 5).

Da bi uresničili vizijo in zadane cilje, temelji regionalna politika v Sloveniji na naslednjih načelih:

1. Celovitosti izvajanja regionalne politike:
To načelo pomeni, da se bo koncept regionalne politike izvajal na celotnem ozemlju Republike Slovenije s poudarkom na diferenciranem spodbujanju razvoja regij in območij s posebnimi razvojnimi problemi.

2. Partnerstva:
To načelo uveljavlja potrebo po partnerstvu med lokalnimi skupnostmi in državo ter socialnimi partnerji in institucijami civilne družbe. Uveljavitev tega načela zahteva uvedbo novih institucij in usposabljanje obstoječih, pri čemer kratkoročno še posebej izstopa potreba po oblikovanju racionalne mreže regionalnih razvojnih agencij.

3. Subsidiarnosti:
Uveljavljanje načela subsidiarnosti v Sloveniji zahteva postopno teritorialno decentralizacijo z določitvijo izvirnih pristojnosti regij (bodočih pokrajin) in prenašanjem nalog države in občin na regije v vseh tistih primerih, ko je to smiselno iz ekonomskih in upravno-političnih razlogov.

4. Usklajevanja:
Gre za usklajevanje aktivnosti med ministrstvi, kakor tudi med državo, lokalnimi skupnostmi in Evropsko unijo. Pri usklajevanju med resorji ima ključno vlogo vladni Svet za strukturno politiko.

5. Programskega usmerjanja:
To načelo določa izvajanje regionalne politike na podlagi razvojnih in prostorskih dokumentov. Posamezne regije bodo pripravile regionalne razvojne programe, usklajeno s Strategijo regionalnega razvoja Slovenije in Prostorskim planom Slovenije, vlada pa sprejela Državni razvojni program do leta 2006 in Prostorski plan Slovenije. Ti dokumenti bodo ena od podlag za pripravo letnih državnih in občinskih proračunov in za pogajanja z Evropsko unijo o sofinanciranju razvojnih programov.

6. Spremljanja in vrednotenja učinkov:
Z uvajanjem tega načela v izvajanje regionalne politike se zagotavlja njena večja uspešnost in učinkovitost. Za razvoj in uvajanje celovitega sistema spremljanja in vrednotenja učinkov državnega razvojnega programa in regionalnih razvojnih programov je pristojna Agencija RS za regionalni razvoj. Tudi zakon o javnih financah nalaga vsem proračunskim uporabnikom vzpostavitev sistemov spremljanja in vrednotenja njihovih programov z uvajanjem kvantificiranih indikatorjev doseganja zastavljenih ciljev.

7. Sofinanciranja:
Financiranje različnih programov in projektov bo mogoče le v obliki sofinanciranja. To pomeni, da bodo tudi lokalne skupnost, podjetja in drugi prejemniki regionalnih razvojnih spodbud morali zagotoviti ustrezen delež lastnih sredstev.

Zmanjševanje razvojnega zaostanka Slovenije in slovenskih regij za povprečjem Evropske unije bo dolgotrajen proces, ki ga je možno pospešiti le z dvigom konkurenčnosti Slovenije in slovenskih regij. To bo mogoče doseči z gospodarsko krepitvijo in dobro prometno povezavo regionalnih središč ter s povečevanjem pomena najpomembnejših slovenskih mest znotraj središč in križanjem glavnih evropskih prometnih smeri. S tem bodo mesta kot najpomembnejši generatorji razvoja dobila novo vlogo v evropskem in nacionalnem merilu.

3.3. NOSILCI REGIONALNE POLITIKE

Nosilci regionalne politike so vsi akterji, ki lahko s svojo politično ali/in ekonomsko močjo vplivajo na regionalno politične odločitve oziroma aktivno vplivajo na razvoj posamezne regije (Kopriva, 2002, str. 5). Regionalno strukturno politiko v skladu z Zakonom o spodbujanju skladnega regionalnega razvoja izvajajo nosilci regionalne strukturne politike:
- Svet za strukturno politiko
- Javna agencija za regionalni razvoj (ARR)
- Javni sklad RS za regionalni razvoj in ohranjanje poseljenosti slovenskega podeželja
- Regionalne razvojne agencije (RRA)

3.3.1. Svet za strukturno politiko

V 19. členu novega Zakona o spodbujanju skladnega regionalnega razvoja (ZSRR-1) je Svet za strukturno politiko opredeljen kot usklajevalno telo vlade, ki je odgovorno za usklajenost predlogov dokumentov za izvajanje regionalne politike in za usklajevanje državnih regionalnih spodbud ter spodbud iz sredstev kohezijske politike EU. Svet za strukturno politiko vodi minister, pristojen za regionalni razvoj. Člani oziroma članice Sveta za strukturno politiko so ministri, ki dodeljujejo regionalne spodbude pomembne za regionalni razvoj. Administrativno in strokovno podporo svetu zagotavlja Služba vlade RS za strukturno politiko in regionalni razvoj.

3.3.2. Javna agencija Republike Slovenije za regionalni razvoj

Agencija Republike Slovenije za regionalni razvoj (ARR) je bila ustanovljena leta 2000 (preoblikovana v javno agencijo leta 2003) na nacionalni ravni kot osrednja državna institucija za usklajevanje, promocijo in izvajanje regionalne strukturne politike za uravnotežen in trajnostni regionalni razvoj v Sloveniji. Gre za organ v sestavi ministrstva, odgovornega za razvoj. ARR spodbuja medregijsko, čezmejno in medsektorsko sodelovanje. S prvim januarjem 2006 je Javna agencija RS za regionalni razvoj, v skladu s 77. členom

novega Zakona o spodbujanju skladnega regionalnega razvoja (ZSRR-1), prenehala obstajati kot pravni subjekt. Kot določa omenjeni zakon se njene naloge izvajajo v okviru notranje organizacijske enote **Službe Vlade Republike Slovenije za lokalno samoupravo in regionalno politiko**, ki je prav tako prevzela vse zaposlene ter materialna in finančna sredstva, vključno z obstoječimi pravicami in obveznostmi Javne agencije RS za regionalni razvoj.

Služba ima tri delovna področja, in sicer:
1. področje lokalne samouprave,
2. področje regionalnega razvoja in
3. področje evropske kohezijske politike.

3.3.3. Javni sklad RS za regionalni razvoj in ohranjanje poseljenosti slovenskega podeželja

Javni sklad Republike Slovenije za regionalni razvoj in razvoj podeželja je javni finančni sklad, ki je namenjen trajnejšemu doseganju javnih ciljev na področju regionalnega razvoja in razvoja podeželja. Njegova funkcija je dodeljevanje in posredovanje sredstev za regionalno strukturno politiko. Regionalne spodbude sklad dodeljuje na osnovi letnih finančnih in poslovnih načrtov, ki jih potrjuje Vlada RS. Spodbude dodeljuje v obliki subvencij, ugodnih posojil, poroštev, kapitalskih vložkov in prenosa državnega premoženja v upravljanje drugim državnim skladom, z namenom vlaganja tega premoženja v regionalne razvojne projekte. Pri svojem delu sklad sodeluje z Zavodom RS za zaposlovanje, Agencijo RS za okolje in Agencijo RS za kmetijske trge in razvoj podeželja, regionalnimi razvojnimi agencijami.

3.3.4. Regionalne razvojne agencije (RRA)

Glavna naloga regionalnih razvojnih agencij, na območju celotne Slovenije je oblikovanih dvanajst RRA, ki so bile ustanovljene za območje ene ali več statističnih regij je priprava regionalnih in skupnih razvojnih programov ter njihovo usklajevanje z državnimi dokumenti razvojnega načrtovanja. Poleg tega regionalne razvojne agencije sodelujejo pri nalogah s področja socialnega, prostorskega in okoljskega razvoja, svetujejo in prijavljajo projekte na razpise za dodeljevanje regionalnih spodbud. Vlada RS lastniško ne vstopa v regionalne razvojne institucije, pač pa spodbuja njihovo neprofitnost in solastništvo občin ter podjetij. Financirajo se torej iz sredstev ustanoviteljev (občine in osebe javnega in zasebnega prava) in sredstev za izvajanje projektov v okviru programov državnih pomoči ter sredstev ostalih zainteresiranih naročnikov.

RRA spodbujajo razvoj v regiji tako, da opravljajo naslednje razvojne naloge[4]:
- priprava regionalnega razvojnega programa,

[4] Pravilnik o spremembah in dopolnitvah pravilnika o organizaciji in pogojih za opravljanje nalog regionalne razvojne agencije. Ur.list RS, št. 100/2004.

- strokovne naloge pri usklajevanju regionalnega razvojnega programa z državnimi dokumenti razvojnega načrtovanja,
- priprava izvedbenega načrta regionalnega razvojnega programa in njegovo usklajevanje z državnim in občinskimi proračuni,
- spremljanje, poročanje in nadzor izvajanja regionalnih razvojnih programov in območnih razvojnih programov,
- informiranje in svetovanje ter pomoč pri pripravi regionalnih projektov,
- usklajevanje dela lokalnih razvojnih organizacij in enot nacionalnih in regionalnih javnih institucij, ki sodelujejo pri pripravi in izvajanju regionalnega razvojnega programa,
- splošne, informativne, svetovalne in pospeševalne naloge pri spodbujanju razvoja regije,
- promocija regije in investicij v regiji,
- tehnična, strokovna in administrativna podpora delovanju regionalnega razvojnega sveta,
- sodelovanje pri pripravi Strategije regionalnega razvoja Slovenije in Državnega razvojnega programa,
- svetovanje in pomoč pri prijavi projektov na razpise za dodeljevanje regionalnih spodbud,
- administrativne, strokovne in tehnične naloge pri pripravi in izvedbi skupnih razvojnih projektov iz regionalnih razvojnih programov,
- izvajanje razpisov za projekte iz izvedbenega načrta regionalnega razvojnega programa,
- organiziranje in koordinacija drugih nalog s področja regionalne politike.

RRA opravljajo tudi druge dogovorjene naloge v imenu občin, ki zagotavljajo dostop do finančnih virov za podjetnike, razvoj regionalne podjetniške infrastrukture, oblikovanje različnih regijskih skladov, pripravo programov čezmejnega sodelovanja in drugih nalog za katere jih pooblastijo občine. V okviru RRA delujejo tudi naslednje enote: za človeške vire, za spodbujanje podjetništva in investicij, za okolje in prostor in za razvoj podeželja.

4. STRATEŠKI DOKUMENTI REGIONALNE POLITIKE

Regionalna politika temelji na strateških programskih dokumentih, ki so osnova za usklajevanje, oblikovanje in izvajanje regionalne politike. Ti strateški programski dokumenti so:

- *Strategija gospodarskega razvoja Slovenije,*
- *Strategija prostorskega razvoja Slovenije,*
- *Strategija regionalnega razvoja Slovenije,*
- *Enotni programski dokument,*
- *Regionalni razvojni programi*.

4.1. STRATEGIJA GOSPODARSKEGA RAZVOJA SLOVENIJE (SGRS)

Strategija gospodarskega razvoja Slovenije, sprejeta v letu 2001, je temeljni strateški dokument države, ki na podlagi problemske analize opredeljuje dejavnike gospodarskega razvoja, dolgoročne cilje in ciljni razvojni scenarij ter osnovne usmeritve delovanja države.

Določeno je tudi, da je Strategija dokument, ki upošteva socialne, prostorske, okoljske, regionalne, sektorske ter druge potenciale, omejitve in pogoje. Predstavlja strateški okvir za pripravo predloga proračuna in se kot usmeritev upošteva pri določanju državnih razvojnih prioritet.

Pričakovani agregatni rezultat uresničevanja Strategije na področju gospodarskega razvoja je povečanje stopnje rasti bruto domačega proizvoda in s tem pospešeno zmanjševanje razvojnega zaostanka za državami EU na gospodarskem področju, vendar doseženo na tak način, da se ne bodo povečali sorazmerno manjši zaostanki na področju socialnega in okoljskega razvoja. Doseganje razvojnega cilja se izrazi v celovitem povečevanju blaginje, izmerjene s tradicionalnimi ekonomskimi merami razvoja (bruto domači proizvod na prebivalca) in novimi merami razvoja (indeks človekovega razvoja, indeks pristnega varčevanja, kazalec trajnostnega razvoja) (SGRS, 2001, str. 5).

Vlada Republike Slovenije je junija 2005 na 30. redni seji sprejela novo **Strategijo razvoja Slovenije** (**SRS**), ki opredeljuje vizijo in cilje razvoja Slovenije ter pet razvojnih prioritet z akcijskimi načrti. Strategija se ne osredotoča zgolj na gospodarska vprašanja temveč vključuje tudi socialna, okoljska, politična, pravna ter kulturna razmerja. Nova strategija veliko pozornost namenja blaginji vsakega posameznika oziroma posameznice. S tega vidika je SRS po svoji vsebini tudi strategija trajnostnega razvoja Slovenije, obenem pa pomeni tudi prenos ciljev Lizbonske strategije v nacionalno okolje (Strategija razvoja Slovenije, 2005, str. 7).

Tabela 4: Dosedanji in novi model družbenega razvoja, sprejet na redni seji Vlade RS dne 23.6.2005

Dosedanji model	Vizija novega modela družbenega razvoja
regulacija in birokratizacija trgov	deregulacija in liberalizacija trgov
omejevalno podjetniško okolje	spodbujanje nastajanja in rasti podjetij
relativna zaprtost finančnih trgov	odprtost finančnih trgov in konkurence
nezadostna prilagodljivost trga dela	večja prožnost trga dela
kolektivni sistem socialne varnosti	individualne potrebe in odgovornost
korporativizem velikih socialnih partnerjev	odprto in široko partnersko sodelovanje
birokratsko-hierarhični sistem javne uprave	decentralizacija in javno zasebno partnerstvo
poudarek makroekonomskemu in socialnemu ravnovesju	poudarek trajnostnemu razvoju na temelju strukturnih reform in večje družbene dinamika

Vir: Strategija razvoja Slovenije, 2005, str. 8.

4.2. STRATEGIJA PROSTORSKEGA RAZVOJA SLOVENIJE (SPRS)

Strategija prostorskega razvoja Slovenije je temeljni državni dokument, s katerim država opredeljuje cilje prostorskega razvoja, podaja zasnovo in strateške usmeritve za prostorski razvoj ter opredeljuje ukrepe za dosego zastavljenih ciljev prostorskega razvoja. Prostorska strategija, skladno s cilji prostorskega razvoja Slovenije, opredeljuje zasnovo bodočega prostorskega razvoja in prioritete ter usmeritve za njegovo doseganje. Prioritete v zasnovi so: enakovredna vključenost Slovenije v evropski prostor, policentrični urbani sistem in regionalni prostorski razvoj, vitalna in urejena mesta, usklajen razvoj širših mestnih območij, povezan in usklajen razvoj prometnega in poselitvenega omrežja ter izgradnja gospodarske

javne infrastrukture, vitalnost in privlačnost podeželja, krepitev prepoznavnosti kakovostnih naravnih in kulturnih značilnosti krajine ter prostorski razvoj v območjih s posebnimi potenciali in problemi. Prostorska strategija določa usmeritve za razvoj posameznih prostorskih sistemov na regionalni in lokalni ravni.

4.3. STRATEGIJA REGIONALNEGA RAZVOJA SLOVENIJE (SRRS)

Strategija regionalnega razvoja Slovenije (SRRS), sprejeta leta 2001, je v Zakonu o spodbujanju skladnega regionalnega razvoja opredeljena kot dolgoročni strateški dokument države, ki v skladu s Strategijo gospodarskega razvoja Slovenije in Prostorskim planom Slovenije opredeljuje cilje regionalnega razvoja ter določa instrumente in politiko za doseganje teh ciljev (SRRS, 2001, str. 4). Strategija regionalnega razvoja Slovenije je torej temeljni strateški dokument slovenske regionalne politike. Pomembna je predvsem zato, ker v skladu z ZSRR opredeljuje statistične regije kot funkcionalne geografske enote za doseganje skladnega regionalnega razvoja in regionalne razvojne agencije kot nosilke tega procesa.

Cilji SRRS do leta 2006 so naslednji:

- Zaustaviti povečevanje razlik v gospodarski razvitosti in pri življenjskih možnostih med regijami, s poudarkom na celostnem razvoju mest, ki so nosilci regionalnega razvoja v povezavi s podeželjem.
- Trajnostni razvoj vseh slovenskih regij in preprečevanje nastajanja novih območij z večjimi razvojnimi problemi.
- Ohranjanje minimalne poseljenosti na celotnem ozemlju Slovenije.
- Izboljševanje relativnega položaja slovenskih regij, merjeno v BDP po kupni moči na prebivalca, v primerjavi z obmejnimi regijami v Avstriji in Italiji.

4.4. DRŽAVNI RAZVOJNI PROGRAM RS (DRP)

Državni razvojni program 2001-2006 je opredeljen kot dolgoročni indikativni izvedbeni dokument Strategije gospodarskega razvoja Slovenije, ki opredeljuje državne razvojne prioritete, programe in podprograme. Prva tri leta so se nanašala na predpristopno obdobje 2001-2003, druga tri leta pa na obdobje članstva Slovenije v EU. Osnovna cilja DRP sta bila:

1. *Zmanjšanje gospodarskega zaostanka Slovenije napram povprečju EU in*
2. *Zaustavitev razlik med slovenskimi regijami na SKTE-2 ravni.*

4.4.1. Osnutek Državnega razvojnega programa za obdobje 2007-2013

Načrt priprave Državnega razvojnega programa Republike Slovenije 2007-2013 je sprejela Vlada Republike Slovenije sredi leta 2004, maja 2006 pa ga je predstavila. DRP bo predstavljal načrtovanje celotne nacionalne razvojne politike države, hkrati pa bo z njim nastala solidna osnova za pripravo Nacionalnega strateškega referenčnega okvira in Operativnih programov za izvajanje kohezijske politike EU v Sloveniji v obdobju 2007-2013.

Najširši vsebinski okvir za pripravo Državnega razvojnega programa predstavlja Strategija razvoja Slovenije, ki opredeljuje vizijo in cilje razvoja Slovenije. Za razliko od SRS, ki je *»konceptualni dokument«* in katerega poudarek je na oblikovanju vizije dolgoročnega razvoja države, v definiranju njenih strateških in razvojnih ciljev v naslednjem srednjeročnem obdobju ter v formuliranju osnovnih prednostnih nalog razvoja, pa je DRP *»izvedbeni dokument«,* ki natančneje opredeljuje tiste razvojno-investicijske prioritete, ki so potrebne za uspešno realizacijo SRS. DRP je torej instrument za pretvorbo strateških usmeritev v konkretne in s proračunskimi možnostmi skladne razvojno-investicijske programe in projekte. Glede svoje vsebine, torej glede prioritet in časovnega obdobja na katerega se nanaša, je DRP usklajen s SRS, glede financiranja pa z državnim in občinskimi proračuni.

4.5. ENOTNI PROGRAMSKI DOKUMENT (EPD)

Slovenija je morala, skladno z zakonodajo EU, za črpanje sredstev evropskih Strukturnih skladov pripraviti Enotni programski dokument (EPD) (ang. Single Programming Document). EPD je opredeljen kot *»dokument, ki ga odobri Komisija v soglasju z zadevno državno članico, potem, ko je bila izdelana ocena načrta, ki ga je predložila država članica ter vsebuje strategijo in prednostne naloge za delovanje Skladov in države članice, njihove posebne cilje, prispevek posameznih Skladov in drugih finančnih virov*[5]*«.*

EPD je vključen tudi v slovenski zakonodajni okvir, in sicer v Zakon o javnih financah. Vsebinsko izhaja iz Državnega razvojnega programa 2001-2006, ki, kot že omenjeno, predstavlja izvedbeni dokument Strategije gospodarskega razvoja Slovenije. Za razliko od DRP in SGRS, ki sta indikativnega značaja, je EPD po uskladitvi med Slovenijo in Evropsko komisijo dobil status mednarodne pogodbe.

4.6. REGIONALNO RAZVOJNI PROGRAM

Regionalno razvojni program (RRP) je temeljni programski in izvedbeni dokument na regionalni ravni, ki vsebuje razvojne prednosti statistične regije in finančno ovrednotene programe, operativne predprograme in projekte za celovit razvij statistične regije v določenem obdobju. RRP vsebuje **strateški del**, ki zajema analizo razvojne situacije, ugotavlja ključne razvojne probleme in priložnosti območja, usklajuje razvojno vizijo in razvojne prednostne naloge, opredeljuje strateške ter specifične razvojne cilje in aktivnosti za njihovo realizacijo. Strateški del RRP je osnovan na SWOT analizi (analiza primerjalnih prednosti, pomanjkljivosti, priložnosti in nevarnosti). **Izvedbeni del** pa vključuje glavni program, podprograme in projekte za uresničevanje razvojnih prednostnih nalog, kazalce za spremljanje njihove uspešnosti, finančno organizacijski okvir za njihovo izvedbo ter postopke spremljanja, vrednotenja in dopolnjevanja RRP. Vloga, pomen in metodologija priprave RRP so opredeljeni z Zakonom s spodbujanju skladnega regionalnega razvoja (ZSRR) in njegovimi podzakonskimi akti.

[5] Uradni prevod Regulative EU 1260/99.

RRP se pripravlja za obdobje državnega razvojnega programa (DRP). Ta je sedaj, skladno z razvojnim načrtovanjem EU, pripravljen za obdobje 2007-2013. Predlog RRP mora upoštevati DRP in proračunske okvirje.

5. ANALIZA REGIONALNO RAZVOJNEGA PROGRAMA ZA KOROŠKO REGIJO 2002-2006

RRP za Koroško je nastajal v času priprave ključnih nacionalnih programskih dokumentov, in sicer Strategije gospodarskega razvoja, Državnega razvojnega programa 2001-2006, Prostorskega plana in Strategije regionalnega razvoja Slovenije. Čeprav ZSSR opredeljuje Strategijo regionalnega razvoja kot podlago za pripravo regionalnih in skupnih razvojnih programov, pri izdelavi RRP za Koroško tega in drugih dokumentov, ki so bili takrat še v pripravi, ni bilo mogoče v celoti upoštevati.

Koroška je za obdobje 2002-2006 sprejela obsežen regionalni razvojni program, kateremu pa ni sledila alokacija obsegu in vsebini ustreznih razvojnih sredstev s strani države in EU. V obdobju od potrditve dokumenta do danes lahko ugotovimo, da se sklepi Sveta za strukturno politiko s strani ministrstev, ki so nosilci razvojne politike na nacionalnem nivoju, niso upoštevali, kar je onemogočilo izvajanje načrtovanih aktivnosti iz izvedbenega dela RRP. Koroška regija je zato morala pri izvajanju izvedbenih projektov programskega obdobja 2002-2006 pristopati k vsakoletnemu revidiranju RRP, kjer so bile prioritete prilagojene dejanskim možnostim financiranja izvedbenih projektov.

5.1. PREDSTAVITEV KOROŠKE

Regija gozdnatega hribovja in treh rečnih dolin (Mislinjske, Mežiške, Dravske) leži na severu ob avstrijski meji. Na V meji regija na Podravsko regijo, na JZ na Savinjsko regijo ter na S na Avstrijo. Prometno je regija težko dostopna in najmanj povezana s središčem države. Ena od posebnosti koroške regije je skoraj 100 km obmejni pas s sosednjo Avstrijo, na katerega se neposredno navezuje kar 9 od 12 občin (Črna na Koroškem, Mežica, Prevalje, Ravne na Koroškem, Dravograd, Muta, Vuzenica, Radlje ob Dravi in Podvelka). Ker regija meji na avstrijski deželi Koroško in Štajersko, je zato aktivno vpeta tudi v čezmejno sodelovanje obeh dežel. Vzpostavljeni so dobri partnerski odnosi s politično-upravnimi in razvojnimi strukturami ter nevladnimi organizacijami čez mejo. Posebno dobro poteka sodelovanje s slovensko manjšino na avstrijskem Koroškem. Z namenom pospeševanja čezmejnega sodelovanja je regija preko RRA Koroška vključena v delovanje dveh čezmejnih razvojnih partnerstev. Na meji z avstrijsko Koroško v delovno skupino Crossborder-regionalno partnerstvo Karavanke, na meji z avstrijsko Štajersko pa v čezmejno partnersko združenje Evroregije A Štajerska – SV Slovenija. Obstaja tudi več stalnih lokalnih povezav, med katerimi je v ospredju delovna skupnost »Dežela pod Peco-Petzenland«, ki so jo župani devetih obmejnih občin ustanovili ob vstopu Slovenije v EU.

Koroška ima 73.839 prebivalcev in je podpovprečno naseljena, gostota poselitve znaša 71 prebivalcev na kvadratni kilometer. Kljub temu pa sodi med regije z najugodnejšo starostno sestavo prebivalstva v Sloveniji, saj ima najnižji delež starega prebivalstva v Sloveniji (13,9 odstotkov), delež mladega prebivalstva pa je blizu slovenskega povprečja. Sicer pa regija sodi med manjše statistične regije in se razprostira na 1041 km^2 površine, kar predstavlja 5,1 odstotka površine države. Sestavlja jo 12 občin: *Črna na Koroškem, Mežica, Prevalje, Ravne na Koroškem, Mislinja, Mestna občina Slovenj Gradec, Dravograd, Muta, Vuzenica, Radlje ob Dravi, Podvelka in Ribnica na Pohorju.* Največja po površni je MO Slovenj Gradec, ki ima največ prebivalcev in je hkrati tudi gospodarsko najmočnejša.

Slika 1: Zemljevid Koroške

Vir: Regionalni razvojni program za Koroško, 2001, str. 17.

5.1.2. Gospodarske razmere v regiji

Gospodarska moč regije, merjena z BDP na prebivalca, ki je leta 2003 znašal 9.723 evrov (Slovenija 12.461 evrov), je bila v primerjavi z ostalimi slovenskimi regijami podpovprečna, kar 22 odstotkov pod slovenskim povprečjem. V regiji je pereč problem tudi nadpovprečna stopnja brezposelnosti ter visok delež dolgotrajno brezposelnih, večinoma žensk. V Sliki 2 na strani 23 je prikazana stopnja brezposelnosti v posameznih koroških občinah v mesecu decembru preteklega leta (zadnji razpoložljivi podatki). Najvišjo stopnjo brezposelnosti je v tem mesecu izkazovala občina Podvelka s kar 14,8 odstotno stopnjo brezposelnosti, najnižjo stopnjo brezposelnosti pa je dosegla občina Mislinja s 7,1 odstotno stopnjo registrirane brezposelnosti. Povprečna stopnja brezposelnosti na Koroškem je v tem mesecu znašala 9,9 odstotka, kar je nad slovenskim povprečjem. Stopnja registrirane brezposelnosti v Sloveniji je bila v mesecu decembru 2006 8,6 odstotna. Stopnja brezposelnosti na letni ravni za koroško regijo znaša v povprečju 11,7 odstotka, medtem ko je slovensko povprečje 10,6 odstotkov. Dolgotrajno brezposelnih v regiji je 49,4 odstotka ljudi (Slovenija 48,9 odstotka).

Slika 2: Stopnja registrirane brezposelnosti v koroških občinah ter povprečna stopnja brezposelnosti na Koroškem v mesecu decembru 2006

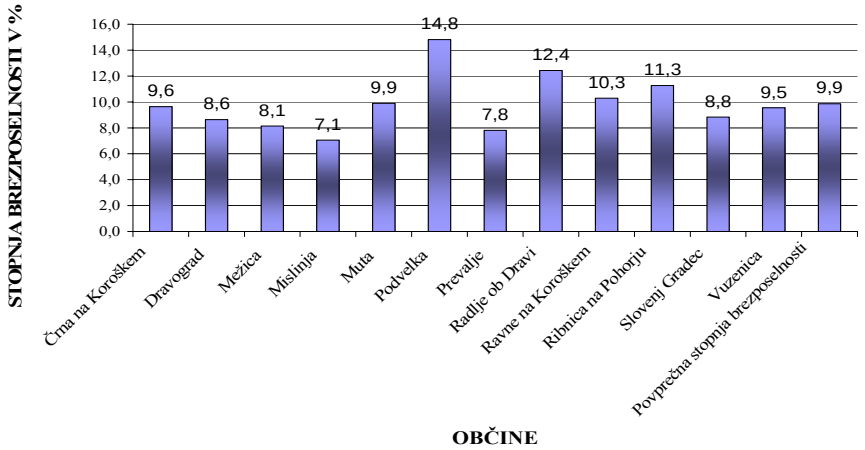

Vir: Mesečne informacije Zavoda RS za zaposlovanje, 2007, str. 43; Lastni izračun.

V regiji posluje 2,1 odstotka vseh v državi registriranih gospodarskih družb. Med podjetji prevladuje manjše število večjih in srednje velikih podjetij. Regija je izrazito izvozno usmerjena, predvsem na območje EU. V gospodarski strukturi je nadpovprečno zastopan sekundarni sektor, kmetijstvo in storitve so v regiji manj pomembne, čeprav se delež storitvenega sektorja v BDP regije povečuje.

Koroška je verjetno ena izmed tistih slovenskih regij, ki je doživela najtežje obdobje v zadnjem desetletju. Ključni problem regije je predvsem izguba razvojne moči. V preteklosti so namreč bili veliki industrijski subjekti generator razvoja in delovnih mest (Železarna Ravne, Tovarna Meril, Lesna Slovenj Gradec, Rudnik svinca in cinka Mežica,…). Proces prestrukturiranja tradicionalnih dejavnosti (železarstvo, rudarstvo, tekstil, lesna industrija) pa je povzročil rast brezposelnosti. Z opuščanjem proizvodnih programov se ukinjali tudi razvojni oddelki. Danes je večina podjetij še vedno v fazi prestrukturiranja, kar pomeni, da tehnološko še vedno niso dovolj posodobljena, soočena so z zahtevami po nadaljnji racionalizaciji proizvodnje ter odpuščanju zaposlenih. Rešitev bi bila usmeritev v hitrejše tehnološko posodabljanje proizvodnje in razvoj novih proizvodov in storitev, za kar pa bi bilo potrebno vzpostaviti učinkovite mehanizme povezovanja med raziskovalnimi in izobraževalnimi organizacijami v regiji in navzven. Kar še dodatno otežuje problem pa je dejstvo, da zaradi majhnih zaposlitvenih možnosti in splošne neprivlačnosti območja izgubljajo mlad izobražen kader, ki se praviloma po končanem študiju ne vrača v domače okolje.

V regiji danes prevladujejo predvsem predelovalne dejavnosti (proizvodnja kovin kovinskih izdelkov, proizvodnja iz gume in plastike, proizvodnja tekstilij), ki zaposlujejo preko 70 odstotkov vseh zaposlenih v tej regiji. Število delovno aktivnih v predelovalnih dejavnostih se zmanjšuje, narašča pa v trgovini, gradbeništvu ter v dejavnosti nepremičnin in storitev.

Večina območja, ki ga pokriva Koroška regija (73 odstotkov), se uvršča med območja s posebnimi razvojnimi problemi, ki so v skladu z ZSRR prednostno upravičena do sredstev za

spodbujanje skladnega regionalnega razvoja. Klasifikacija območij s posebnimi razvojnimi problemi le-te deli predvsem na območja s strukturnimi problemi, z visoko stopnjo registrirane brezposelnosti in območja z visokim deležem kmečkega prebivalstva. Z upoštevanjem zakonskih osnov in meril lahko ugotovimo, da so v regiji:

- **ekonomsko šibka območja**; gre za območja tistih občin, v katerih je v zadnjih treh letih znašala bruto osnova za dohodnino na prebivalca največ 80 odstotkov v primerjavi z državnim povprečjem. Za ekonomsko šibka območja se štejejo tudi občine, kjer je bil v zadnjih desetih letih zabeležen upad števila prebivalstva. Sem spada 9 občin: Radlje od Dravi, Podvelka, Ribnica na Pohorju, Muta, Vuzenica, Ravne na Koroškem, Prevalje, Mežica, Črna na Koroškem,
- **območja s strukturnimi problemi z visoko brezposelnostjo in visokim deležem kmečkega prebivalstva**; sem se štejejo občine, v katerih je stopnja registrirane brezposelnosti v zadnjih treh letih za več kot 20 odstotkov presegala državno povprečje. Za območje s strukturnimi problemi se štejejo tudi občine, kjer je delež delovno aktivnega prebivalstva zaposlenega v kmetijstvu od skupnega števila prebivalstva v zadnjih treh letih za več kot 20 odstotkov presegal državno povprečje. Oceno visoke brezposelnosti imajo 3 občine: Radlje ob Dravi, Podvelka, Ribnica na Pohorju, visok delež kmečkega prebivalstva imajo 3 občine: Podvelka, Ribnica na Pohorju, Mislinja,
- **razvojno omejevana območja, ki jih opredeljujejo omejeni dejavniki in opredelitev na razvojno omejevana obmejna območja**: sem se štejejo občine: 1. kjer območja z omejenimi dejavniki presegajo 50 odstotkov površine občin in gre hkrati tudi za upad števila prebivalstva v zadnjih desetih letih in 2. ob meji z Italijo, Avstrijo in Madžarsko, če leži več kot polovica površine občine v desetkilometrskem obmejnem pasu ob upadanju števila prebivalstva v zadnjih desetih letih; in občine ob meji s Hrvaško, če leži več kot polovica površine v desetkilometrskem obmejnem pasu. Omejeni dejavniki opredeljujejo 5 občin: Podvelka, Ribnica na Pohorju, Ravne na Koroškem, Mežica, Črna na Koroškem, med razvojno omejevani obmejni območji so opredeljene 4 občine: Podvelka, Ravne na Koroškem, Mežica, Črna na Koroškem,
- **območja z vsemi posebnimi razvojnimi problemi** zajemajo 10 občin: Črna na Koroškem, Mežica, Prevalje, Ravne na Koroškem, Mislinja, Muta, Vuzenica, Radlje ob Dravi, Ribnica na Pohorju, Podvelka.

Skladno s temi ugotovitvami se koroška regija uvršča v B skupino regij[6]. Kljub trenutnemu gospodarskemu zastoju, po ocenah razvojnih možnostih se koroška regija uvršča v skupino stagnantnih ali celo nazadujočih regij, pa ima regija določene pozitivno ocenjene razvojne potenciale. Glavne prednosti regije naj bi bile predvsem v močnih lokalnih iniciativah, zlasti za pospeševanje podjetništva in razvoj turizma ter obstoj nekaterih predelovalnih podjetij. Priložnosti regije pa so predvsem v nadaljnji krepitvi nosilnih podjetij, spodbujanju podjetništva, pospeševanju mrežnih povezav med velikimi, srednjimi in malimi podjetji in čezmejnemu sodelovanju.

[6] Država deli slovenske regije glede na razvitost v regije A in B ter C in D. Seznam regij (A,B,C,D) so določeni na osnovi indeksa razvojne ogroženosti, katerega izračun temelji na uporabi dveh kazalcev: deleža prebivalstva v območjih s posebnimi razvojnimi problemi v okviru regije in sintezne ocene razvojnih možnosti regije. V seznam regij A se uvrščajo statistične regije z najvišjim indeksom razvojne ogroženosti.

5.2. PREGLED REGIONALNEGA RAZVOJNEGA PROGRAMA

Izteka se programsko obdobje prve generacije regionalno razvojnih programov 2002-2006, za katere velja skupna ocena, da so prispevali k aktiviranju notranjih razvojnih potencialov v regijah, ki bi sicer ostali neizkoriščeni. Vizija koroške regije, ki je zapisana v programu za preteklo programsko obdobje, je postavila v ospredje zadovoljne ljudi v prepoznavni, gospodarsko uspešni pokrajini, ki globalno (navzven) izkorišča lego med dvema državama in uveljavlja podobo »zibelke slovenstva«. Lokalno (navznoter, med prebivalstvom) pa velja za območje s kvalitetnim življenjskim in poslovnim okoljem, ki ga izgrajuje na lastnih razvojnih potencialih. Zato naj bi bila Koroška gospodarsko uspešna regija, privlačna za naložbe, kapital ter domače in okoliške strokovne kadre.

Vendar po prvih ocenah lahko rečemo, da je bil regionalno razvojni program preoptimističen, finančno neusklajen in zaradi tega tudi ne dovolj izrabljen programski dokument. Glavni problem izvajanja sedanjega RRP za obdobje do 2006 je bil, da ni bil dokončan DRP, tako da ni bilo usklajevanja z nacionalnimi finančnimi možnostmi. Projekti tudi niso bili zadosti konkretizirani, tudi prostorsko, da bi bila možna dobra absorpcija sredstev EU. S tem mislim predvsem na število kakovostno pripravljenih projektov, ki so vsebinsko, tehnično in finančno ustrezni za izvedbo. Med drugim kaže analiza izvajanja regionalnega razvojnega programa za koroško regijo veliko neskladje med tistim, kar je bilo zapisano v izvedbenem delu ter dejanskimi sredstvi, ki so regiji bila namenjena s programskim financiranjem za izvajanje tega programa.

5.2.1. Programi in podprogrami za najpomembnejše razvojne projekte

Glavni cilji RRP so bili predvsem povečati gospodarsko moč regije, izboljšati izobraženost prebivalstva, povečati blaginjo in kakovost življenja prebivalstva, varovati okolje in kulturno dediščino, zagotavljati trajnostni razvoj, zmanjšati razlike v razvitosti med deli regije ter povezovati razvojne akterje.

Opredeljene so bile tri ključne strateške prioritete za razvoj koroške regije, in sicer: gospodarski razvoj, trajnostni prostorski in okoljski razvoj ter razvoj človeških virov. Razvojne rešitve so bile opredeljene v okviru glavnih programov, podprogramov in projektov.

1. Strateška prioriteta: GOSPODARSKI RAZVOJ

⇒ Glavni program 1	Spodbujanje konkurenčnosti in podjetništva
⇒ Glavni program 2	Krepitev razvojne moči regije
⇒ Glavni program 3	Turizem in promocija regije
⇒ Glavni program 4	Kmetijstvo in podeželje

2. Strateška prioriteta: OKOLJE IN PROSTOR

⇒ Glavni program 1	Policentrični sistem poselitve
⇒ Glavni program 2	Prometna dostopnost regije navznoter in navzven
⇒ Glavni program 3	Naravna ter kulturna krajina in integrirani prostorski sistem krajine
⇒ Glavni program 4	Visoka kvaliteta delov regije, sanacija okoljsko degradiranih območij

3. Strateška prioriteta: ČLOVEŠKI VIRI

⇒ Glavni program 1	Zaposljivost prebivalstva
⇒ Glavni program 2	Nivo izobrazbe in kritična masa strokovnega kadra
⇒ Glavni program 3	Vseživljenjsko učenje
⇒ Glavni program 4	Kakovost življenja v regiji

Regionalni razvojni program za Koroško regijo 2002-2006 je obsegal tri strateške razvojne prioritete, 12 glavnih programov, 33 podprogramov in okoli 114 projektov.

Razvoj gospodarstva v regiji naj bi dosegli s povečanjem konkurenčnosti podjetij in naložb, z razvojem turizma, kmetijstva, gozdarstva in podeželja. Najpomembnejše naloge na področju prostorskega in okoljskega razvoja so bile izboljšanje kakovosti voda in oskrbe s pitno vodo ter prispevati k izboljšanju stanja okolja in kvalitete življenja na okoljsko degradiranih območjih regije. Razvoj gospodarske infrastrukture naj bi temeljil na boljši dostopnosti regije ter s tem prispeval k takšnemu prometnemu omrežju v regiji, ki bo vzpostavil ugodne infrastrukturne razmere za gospodarske dejavnosti. Na področju razvoja človeških virov so bili predvideni ukrepi povečevanja izobrazbene ravni prebivalstva, stopnje zaposlenosti in zviševanja kakovosti življenja.

Podroben pregled glavnih programov ter podprogramov Regionalno razvojnega programa za Koroško za obdobje od 2002 do 2006 podajam v Prilogi 3.

5.2.2. Finančni okvir za izvajanje RRP

Pri pripravi finančnega okvira Regionalnega razvojnega programa za koroško regijo so bili upoštevani naslednji finančni viri:
- javno finančni okvir regije (občinski proračuni, sredstva podjetij v regiji, institucij),
- sofinanciranje s strani države in Evropske skupnosti.

Pomembno izhodišče za pripravo finančne sheme, je bilo tudi dejstvo, da naj bi regija v prvih dveh letih financirala 50 odstotkov sredstev na projektih, potem pa bi se delež sofinanciranja postopoma znižal na 30 odstotkov v zadnjem letu trajanja programa. Obseg regionalnih spodbud se v državnih proračunih povečuje postopoma, in sicer v 33. členu ZSRR-1 (Ur. list RS, št. 93/2005) je določeno, da naj bi obseg regionalnih spodbud v programskem obdobju 2007-2013 dosegel 1,5 odstotka bruto domačega proizvoda.

5.2.3. Skladnost regionalnih prioritet s strateškimi nacionalnimi dokumenti

Pri načrtovanju regionalnega razvoja in izdelavi strateškega dokumenta za Koroško so bili, v kolikor je bilo glede na dano situacijo to možno, obdelani vsi ključni nacionalni programski dokumenti, ki so osnova za usklajevanje, oblikovanje in izvajanje regionalne politike in katere sem že predhodno predstavila v diplomskem delu. Vendar se je izkazalo, da je kljub vsemu obstajala velika neusklajenost med cilji zapisanimi v RRP in državnim razvojnim načrtovanjem. To pomeni, da posamezna resorna ministrstva, odgovorna za spodbujanje skladnega regionalnega razvoja, niso sledila v svojih sektorskih programih ciljem in potrebam na regijskem nivoju oziroma niso pripoznala ciljev zapisanih v RRP in potreb na regijskem nivoju. Šlo je torej za popolno neusklajenost regijskega načrtovanja in načrtovanja na nivoju državnih razvojnih programov (predvsem področij, ki se nanašajo na regionalni razvoj). Regionalni razvojni programi, ki so jih pripravile regionalne razvojne agencije, niso dobili povratnih informacij o njihovi ustreznosti glede na izvajanje Strategije regionalnega razvoja in dejanskih možnosti financiranja. Razlogov za to je več, eden izmed razlogov je ta, da že v osnovi ni bilo postavljenih jasnih kriterijev, kaj regionalni projekt sploh je (pomanjkanje jasnih definicij), drug razlog pa je, da je država sama prevzela pristojnosti za določanje prioritet projektov in s tem tudi o prioritetah podpiranja razvoja regije. Neurejeno financiranje regionalne politike s strani države je pomenilo, da ni bilo možno financirati tako rekoč nobenega projekta. Eden takšnih primerov je bil denimo razpis Ministrstva za gospodarstvo za sofinanciranje regionalne infrastrukture na območjih s posebnimi razvojnimi problemi za leti 2002 in 2003. Koroške občine so se takrat zedinile glede prednosti pri obnovi posameznih lokalnih cest in so podale enotno prijavo, česar pa omenjeno ministrstvo ni upoštevalo. Namesto tega je selektivno izbralo ceste v treh občinah, medtem ko se ostale občine s prioritetnimi cestnimi projekti niso mogle potegovati za državna sredstva.

5.2.4. Vrednotenje doseženih rezultatov RRP za koroško regijo 2002-2006

Regionalne spodbude so nepovratna ali povratna sredstva, ki jih dodeljujejo ministrstva, javni skladi in javne agencije in predstavljajo vir za sofinanciranje regionalnih razvojnih programov.

Na podlagi metodologije Agencije RS za regionalni razvoj, regionalne spodbude delimo na:

- *neposredne regionalne spodbude*, katerih glavni cilj je zmanjševanje regionalnih razvojnih razlik in se namenjajo za vzpostavljanje decentralizirane razvojne vloge države,
- *posredne regionalne spodbude*, ki predvsem zasledujejo sektorske ali področne cilje, vendar omogočajo uresničevanje regionalnih prioritet.

Novi Zakon o spodbujanju skladnega regionalnega razvoja ne ločuje več med neposrednimi in posrednimi regionalnimi spodbudami, temveč uvaja enotni pojem regionalnih spodbud katere proračunski uporabniki na državni ravni namenjajo za sofinanciranje projektov izvedbenih načrtov regionalnih razvojnih programov.

Po podatkih Službe Vlade RS za lokalno samoupravo in regionalno politiko je bilo največ sredstev neposrednih regionalnih spodbud v letu 2004 (za leti 2005 in 2006 še ni objavljenih podatkov na državnem nivoju za neposredne in posredne regionalne spodbude) realiziranih v goriški regiji (1.370.529.439 SIT) ali 14,7 odstotkov, najmanj pa v notranjsko-kraški regiji 2,7 odstotka. V manj razvite regije A in B je usmerjenih za 61,0 odstotkov neposrednih regionalnih spodbud, v regije C in D pa za 28,2 odstotkov neposrednih regionalnih spodbud.

Slika 3: Obseg dodeljenih neposrednih regionalnih spodbud po regijah za leti 2003 in 2004

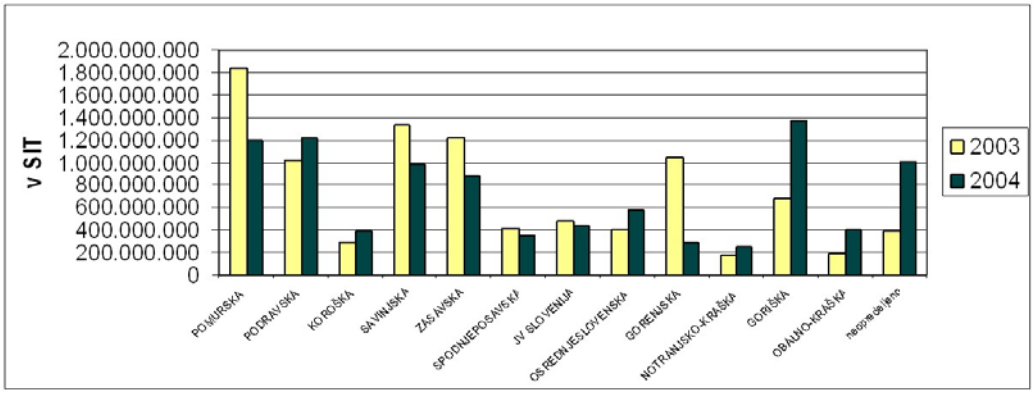

Vir: Poročilo o regionalnem razvoju 2004, 2005, str. 17.

Iz Slike 3 je razvidno tudi, da se je obseg neposrednih regionalnih spodbud v letu 2004 glede na leto 2003 nekoliko zmanjšal, kar je posledica težav z akreditacijo RS za samostojno, decentralizirano izvajanje projektov pri programih PHARE (EDIS). Zmanjšanje sredstev neposrednih regionalnih spodbud je tudi posledica zamika pri začetku izvajanja programov INETRREG.

Glede na dodeljen obseg financiranja je koroška regija v skladu z alokacijo razvojnih sredstev poskušala uravnotežiti izvajanje projektov na ključnih strateških prioritetah RRP. RRA je v skladu z navodili ARR pripravila predloge regionalnih projektov, ki naj bi bili sofinancirani iz neposrednih in posrednih regionalnih spodbud. Koroški je pripadalo 7 odstotkov sredstev neposrednih spodbud na osnovi indeksa razvojne ogroženosti in po razporeditvi razvojnih regij po skupinah (Koroška spada v skupino B).

Tabela 5: Obseg neposrednih in posrednih spodbud koroški regiji za leti 2003 in 2004

Leto	**Obseg neposrednih regionalnih spodbud**			**Obseg posrednih regionalnih spodbud**		
	v mio SIT	Struktura (v %, SLO=100)	Na prebivalca (v SIT)	v mio SIT	Struktura (v %, SLO=100)	Na prebivalca (v SIT)
2003	284	3,0	3.847	2.223	3,5	30.104
2004	396	4,2	5.366	2.660	3,9	36.031

Vir: Poročilo o regionalnem razvoju 2004, 2005, str. 125.

5.2.4.1. Neposredne spodbude za koroško regijo

Uresničevanje skupnih regijskih projektov je odvisno predvsem od sredstev neposrednih regionalnih spodbud. Vendar glede na posebne potrebe regije in dejstvo, da lokalne skupnosti

s temi sredstvi skušajo reševati svoje osnovne infrastrukturne probleme, so bila ta sredstva odločno prenizka za uresničevanje razvojnih ciljev, zastavljenih v programu. Največ sredstev je bilo namenjenih za tako imenovane lokalne regionalne projekte, od tega pretežni del za regionalno cestno omrežje, nekaj sredstev pa tudi za ureditev lokalnih obrtnih con. In ker je na Koroškem najbolj pereč problem slaba prometna povezanost, so bila sredstva iz Programa sofinanciranja regionalnih razvojnih programov za leto 2004 večinoma namenjena za infrastrukturne projekte rekonstrukcije lokalnih cest. Nenazadnje je v RRP za koroško regijo v okviru strateške prioritete Okolje in prostor med drugimi opredeljen tudi glavni program Prometna dostopnost regije navznoter in navzven. Stopnja pomembnosti, ki so jo pripisali tej strateški prioriteti je bila 60 odstotna, kar nakazuje na njeno visoko pomembnost. Pereč problem koroške regije, ki se nanaša na cestno infrastrukturo in izvira iz razpršene poselitve, je obseg in stanje ter s tem povezana vzdrževanje in obnova omrežja lokalnih javnih cest. S strani države niso zagotovljene možnosti sofinanciranja cestnega omrežja iz posrednih spodbud, občine pa same niso sposobne zagotoviti potrebnih sredstev za obnovo. Rekonstrukcije zahtevajo celovite posege in so drage (en kilometer stane od 30 do 40 milijonov tolarjev oziroma od 125.000 do 167.000 evrov). V regiji je nekaj več kot tri tisoč kilometrov cest, od tega dva tisoč javnega značaja. Občinskih cest in gozdnih cest je okoli 1200 kilometrov oziroma 930 kilometrov in so prav tako javnega pomena, saj se po njih redno odvija javni promet za prevoze na delo, v šolo itd.. Žal financiranje teh cest sistemsko sploh ni urejeno. Z lastnimi sredstvi in sredstvi, ki jih pridobijo preko neposrednih spodbud so občine sposobne letno obnoviti le okoli 1 odstotek cest. Regionalna razvojna agencija Koroška je zato leta 2004 pripravila skupni projekt Program obnove lokalnih in gozdnih cest v koroški regiji. Služba Vlade RS za strukturno politiko in regionalni razvoj je kot končni predlog reševanja te problematike predlagala kombinacijo lastnih sredstev, posojila in nepovratna sredstva, kar zdaleč ni najboljša varianta in ne omogoča nadaljnjega sodelovanja lokalnih skupnosti, zaradi prevelike udeležbe lastnih sredstev in nezmožnosti nadaljnjega zadolževanja.

Da je Koroška v nezavidljivem položaju nam potrjujejo tudi dejstva in številke navedene v naslednji tabeli. V Tabeli 6 na strani 30 tako lahko vidimo projekte namenjene rekonstrukciji lokalnih cest v letu 2004 ter nekaj programov izven tega sklopa, ki jih je koroška regija opredelila kot projekte regionalnega pomena. V drugem stolpcu so prikazana potrebna sredstva za izvedbo projektov, v tretjem stolpcu pa so prikazana sredstva, ki jih je Služba Vlade RS za strukturno politiko in regionalni razvoj namenila za financiranje posameznih projektov v tem letu. Na podlagi izračunov v zadnjem stolpcu, ki kažejo odstotek vrednosti sofinanciranja SVRP glede na opredeljeno vrednost projekta, lahko potrdimo dejstvo, da pridobljena sredstva s strani SVLR še zdaleč ne zadoščajo potrebam obnove lokalnih cest v koroških občinah. Skupaj vidimo, da je SVLR prispevala zgolj 30,1 odstotka ali 96.834.796 SIT od potrebnih 321.649.044 SIT. Kako malo sredstev je pravzaprav to, nam pove tudi podatek, da je RRA Koroška v skupnem projektu s soglasjem vseh dvanajstih občin izmed več kot 1000 kilometrov lokalnih cest kot prioritetne opredelila »zgolj« 239 kilometrov lokalnih cest regionalnega značaja. Samo za obnovo teh cest bi v naslednjih dvanajstih letih morali letno zagotavljati vsaj 720 milijonov tolarjev (približno 3 milijone evrov).

Tabela 6: Program sofinanciranja izvedbenih delov regionalnih razvojnih programov za koroško regijo za leto 2004

Naslov projekta	Vrednost projekta v SIT	Vrednost sofinanciranja SVLR v letu 2004 v SIT	% vrednosti sofinanciranja SVLR glede na vrednost projekta
Investicijsko vzdrževalna dela na odseku lokalne ceste LC 052040 Fajmutovo kopišče–Končnik–Karavla	12.436.975	5.970.100	**48%**
Rekonstrukcija lokalnih cest LC 319850 in LC 319860	10.835.236	2.964.460	**27,3%**
Rekonstrukcija lokalnih cest LC 377060 (I. faza) Podgorje– Razbor in LC 377080 (VI. faza) Jenina–Graška Gora	75.979.507	21.120.582	**27,8%**
Posodobitev odseka lokalne ceste LC 0450090 Dolič–Kozjak–Velenje	44.325.494	8.864.350	**20%**
LC Ruš–Pernatova Ravna–Sv.Trije Kralji in LC Remšnik–Koležnikov most	32.841.230	13.136.490	**40%**
Rekonstrukcija ceste Leše	30.190.311	8.396.730	**27,8%**
Povezovalna cesta Mežica–Črna na Štenge	15.931.922	3.378.175	**21,2%**
Adaptacija dela lokalne ceste Prodner–Dravče	17.066.837	4.185.124	**24,5%**
Rekonstrukcija lokalne ceste Gortina–Pernice	20.629.980	7.676.005	**37,2%**
Lokalna cesta Libeliče–Ajda–Trotov križ	38.516.320	11.219.475	**29,1%**
Rekonstrukcija lokalne ceste LC 319810 Ožbalt–Kapla–Brezno	22.895.232	9.923.305	**43,3%**
Skupaj sredstva za obnovo cestne infrastrukture	**321.649.044**	**96.834.796**	**30,1%**
Koroški center za ravnanje z odpadki – odkup zemljišča za gradnjo skupnega odlagališča končnih odpadkov	110.787.276	39.000.000	**35,2%**
Priprava strokovnih podlag oskrbe s pitno vodo v občinah Koroške regije	8.409.600	3.730.733	**44,4%**
"Koroška … barvitost dolin"– projekt celovite promocije regije	11.395.200	2.923.000	**25,6%**
Podjetniška prenova podeželja	5.350.000	3.777.337	**70,6%**
Obnova knjižnice	34.080.000	17.932.190	**52,6%**
Tehnološkorazvojni center	14.775.500	8.099.721	**54,8%**
Ustanovitev javnega zavoda "Koroško višje in visokošolsko središče"	56.000.000	17.500.000	**21,2%**
Skupaj vsi projekti	**562.446.620**	**189.797.778**	**33,7%**

Vir: Poročilo o regionalnem razvoju 2004, 2005, str. 21; Lastni izračun.

Eden izmed problemov, ki se je pojavil prav tako v okviru neposrednih spodbud in bi ga na tem mestu veljalo izpostaviti, je projekt Koroško višje- in visokošolsko središče, ki je nastalo leta 2004 s soustanoviteljstvom enajstih koroških občin (občina Ravne na Koroškem k temu ni pristopila) in GZS - Območne zbornice Koroška. S strani države je bilo namreč zagotovljeno, da bo, ob vložku lokalnih skupnosti ali gospodarstva, podpirala razvoj višje in visokošolskih središč v regijah, a v realnosti temu ni tako. Konkreten problem je bil izpad sredstev za delovanje, ki jih je Ministrstvo za visoko šolstvo, znanost in šport že obljubilo. Prav tako Regionalna višje in visokošolska središča niso omenjena v nobenem strateškem dokumentu na ravni države (izjema Nacionalni program razvoja visokega šolstva RS) in tudi ne v veljavni zakonodaji o višjem in visokem šolstvu, niti niso vključena v programe dela pristojnih ministrstev. Očitno jih država zaenkrat še ne prepoznava kot akterje razvoja in decentralizacije visokošolskega izobraževanja v Sloveniji in nenazadnje razvoja človeških virov v regiji.

V spodnji Tabeli 7 lahko vidimo sedem projektov, ki jih je RRA Koroška opredelila v Programu sofinanciranja RRP za leto 2005 kot prioritetne regionalne projekte. Nekaj od navedenih projektov je sicer že zaključenih (Štipendijska shema za Koroško, Koroško kulturno poletje in projekt vzpostavitve sistema Koroški center za ravnanje z odpadki), medtem ko je večina projektov ta trenutek še v teku (Priloga 4).

Tabela 7: Načrtovani projekti sofinancirani iz Programa sofinanciranja regionalnih razvojnih programov za koroško regijo v letu 2005

Naslov projekta	Predvidena vrednost sofinanciranja SVLR v SIT	Cilji
Obrtna cona Polena	**15.000.000**	Vzpostavljena obrtna cona s 4 podjetniki v letu 2005, 6–7 v letu 2006. V letu 2005 8–10 zaposlenih.
Pripravljalna dela za regijsko odlagališče odpadkov Koroške	**22.893.638**	Površina zemljišča (2 ha).
Komunalna infrastruktura POC Gortina – Muta	**20.280.000**	Povečanje komunalno urejenih poslovnih površin (5700 m^2), število podjetnikov (3–4), število zaposlenih (10–15).
Osrednja naravna in kulturna znamenitost Uršlja gora	**4.840.000**	Povečanje števila turistov (180), pripravljeno skupno promocijsko gradivo občin (20.000 kosov), povečanje pripravljenosti občin za sodelovanje pri skupnih projektih.
Koroško kulturno poletje	**19.200.000**	Organizacija zahtevnejših kulturnih prireditev (30 v 2005, 35 v 2006).
Štipendijska shema za Koroško	**68.951.577**	Število podeljenih štipendij (25 v letu 2005, 45 v letu 2006), število vključenih podjetij (10 v letu 2005, 16 v letu 2006).
Povečanje inovativne konkurenčnosti Koroške	**9.200.000**	Število partnerjev (29), število projektov (12), postavitev RR-enote (1).
Skupaj	**160.365.215**	

Vir: Poročilo o regionalnem razvoju 2004, 2005, str. 27.

Izmed navedenih projektov je Agencija RS za regionalni razvoj (sedaj Služba Vlade RS za lokalno samoupravo in regionalno politiko) zavrnila sofinanciranje obnovo cerkve sv. Uršule na Uršlji gori. Kot razlog so navedli, da se lahko iz naslova neposrednih spodbud financira samo javna infrastruktura, ki je v lasti občin, kar pa omenjeni verski spomenik ni. Državna sredstva so kvečjemu lahko dobili za obnovo in ureditev dostopov na Uršljo goro ter pripravo in izdelavo promocijskega materiala. RRA je zato pripravila spremenjen predlog projekta, kar je vidno tudi iz tabele 7. Sredstva, ki so bila sprva namenjena za obnovo cerkve, naj bi tako porabili za komunalno ureditev manjših obrtnih con, denar za obnovo cerkve pa bodo iskali pri občinah in pri sponzorjih.

Za leto 2006 je država odmerila skromnih 145 milijonov tolarjev neposrednih spodbud, kar pa ni omogočalo doseganja zastavljenih ciljev, saj je to predstavljalo le 43 odstotkov od načrtovanih sredstev, ki naj bi jih regija prvotno prejela od države. Od tega naj bi 50 milijonov tolarjev bilo namenjenih ponovno za Koroško kulturno poletje in Koroško štipendijsko shemo, šlo je za dveletni projekt. Ostali denar so porabili za izvedbo razpisov za skupno regionalno odlagališče odpadkov, prav tako dveletni projekt (46 milijonov), boj proti drogam, spodbujanje podjetništva mladih, železarstvo na Koroškem (24 milijonov), žičniško infrastrukturo v Črni in Ribnici ter poslovno cono Radlje.

Razhajanja med koroško regijo in posameznimi resornimi ministrstvi, v finančnem smislu, so bila tolikšna, da niso omogočala hitrejšega odpravljanja strukturnih problemov regije in odpravljanja zaostajanja regije na vrsti področij, v primerjavi z razvitejšimi regijami. Višina dodeljenih neposrednih regionalnih vzpodbud v letni višini približno 200 mio SIT predstavlja zgolj petino sredstev, ki bi jih regija potrebovala letno za izvajanje programskih ciljev. V obdobju 2002-2006 je bilo z neposrednimi spodbudami realiziranih projektov za približno 2.4 mrd SIT (10 mio EUR). Regija pa je za izvedbo projektov zagotovila 50 odstotkov sredstev.

5.2.4.2. Posredne regionalne spodbude za koroško regijo

Ministrstva so v letu 2004 opredelila za 68.551.283.352 SIT posrednih regionalnih spodbud, ki so se v primerjavi z letom 2003 povečale za 9,3 odstotkov. Povečanje je bilo povezano z začetkom izvajanja ukrepov Enotnega programskega dokumenta 2004–2006 in realizacijo sredstev predpristopnih finančnih instrumentov SAPARD in ISPA. V ekonomsko močnejše regije C (Goriška in Gorenjska) in D (Osrednjeslovenska, Obalno-kraška) je bilo v letu 2004 izplačanih za 31,8 odstotkov sredstev, v regijah A in B pa je bilo realiziranih za 57,1 odstotkov posrednih regionalnih spodbud.

Tabela 8: Koncentracija posrednih regionalnih spodbud po letih 2002, 2003 in 2004

	2002		2003		2004	
STATISTIČNE REGIJE	Struktura (v %)	Na prebivalca (v SIT)	Struktura (v %)	Na prebivalca (v SIT)	Struktura (v %)	Na prebivalca (v SIT)
POMURSKA	8,4	40.876	8,7	44.094	10,0	55.552
PODRAVSKA	16,5	31.249	16,5	32.407	16,1	34.559
KOROŠKA	3,4	27.104	3,5	30.104	3,9	36.031
SAVINJSKA	11,6	26.889	11,7	28.583	14,1	37.634
ZASAVSKA	2,0	25.557	2,1	29.017	2,4	35.868
SPODNJEPOSAVSKA	3,0	25.685	4,3	38.076	2,6	25.861
JV SLOVENIJA	6,3	27.099	5,8	26.377	6,1	30.262
OSREDNJESLOVENSKA	21,0	25.281	19,9	25.210	13,5	18.686
GORENJSKA	7,8	23.461	8,3	26.339	7,5	25.868
NOTRANJSKO-KRAŠKA	1,7	19.898	3,1	38.088	1,9	25.686
GORIŠKA	5,1	25.196	6,5	33.968	5,5	31.671
OBALNO-KRAŠKA	6,0	34.668	4,8	28.832	5,3	34.730
neopredeljeno	7,2		4,8		11,0	
SKUPAJ/Slovenija	100,0	29.939	100,0	31.416	100,0	34.327
Regija A in B	52,9	29.340	55,8	32.390	57,1	36.302
Regija C in D	39,9	25.935	39,5	27.013	31,8	23.760

Vir: Poročilo o regionalnem razvoju 2004, 2005, str. 52.

Pri sofinanciranju projektov iz posrednih regionalnih spodbud je treba ponovno opozoriti, da sektorske politike pogosto ne upoštevajo potreb regije. Neprijetna izkušnja so bili denimo pogoji za kandidiranje na prvih razpisih evropskih strukturnih skladov v Sloveniji leta 2004. Za primer naj navedem javni razpis, ki ga je Ministrstvo za gospodarstvo aprila tega leta objavilo za pridobitev sredstev Evropskega sklada za regionalni razvoj (ESRR) za spodbujanje razvoja turističnih destinacij. Predmet razpisa je bilo sofinanciranje izvedbe posameznih ključnih investicij na področju turistične infrastrukture ter sofinanciranje projektov razvoja organizacijskih struktur na ravni turistične destinacije. Kljub pričakovanjem, ki jih je s predhodnimi javnimi pozivi za identificiranje ključnih celovitih

projektnih predlogov pomagalo krepiti tudi resorno ministrstvo, se je izkazalo, da so bili razpisni pogoji za pridobitev sredstev Evropskega sklada za regionalni razvoj pri večini ukrepov naravnani tako, da so bili potencialni prijavitelji iz koroške regije onemogočeni že v začetni fazi. Na prvo odpiranje maja 2004, je pravočasno prispelo 16 vlog, od katerih so le 4 vloge dosegle v razpisu določen prag števila točk (65 in več), nad katerim se odobri sofinanciranje. Na podlagi doseženih ocen so bila razdeljena sredstva v višini 1.726.384.000 tolarjev štirim predlagateljem: *Naravni park Terme 3000* za investicijo Wellness center; *Krka zdravilišče d.o.o.*, za investicijo Terme Otočec- vitarium center; *Terme Lendava, d.d.*, za izgradnjo apartmajskega naselja in *RTC žičnice Kranjska Gora d.d.*, za izgradnjo štirisedežnice Podkoren s sistemom umetnega zasneževanja v zgornjem sektorju.

Vidimo lahko, da so sredstva pridobili že razviti sistemi, torej tisti, ki so že uveljavljeni in a priori prepoznani kot turistične destinacije in zato bolj primerne za pridobivanje sredstev za razvoj turizma. Na podlagi tega lahko sklepamo, da je črpanje sredstev potekalo stihijsko, tako da so ministrstva sproti postavljala pogoje in merila, ne glede na prioritete in zmožnosti regije. Po drugi strani tudi lokalne skupnosti niso bile najbolj učinkovite pri črpanju posrednih regionalnih spodbud. Glavni vzrok, da v regiji ni bilo izvedenih večjih regionalnih projektov, ki bi prispevali k pospešenemu razvoju regije, je mogoče najti v že omenjenih zahtevnih postopkih pridobivanja posrednih regionalnih spodbud, majhno število zaposlenih v koroški Regionalni razvojni agenciji, nizki lobistični sposobnosti regije ter pomanjkanju interesa za načrtovanje skupnih regionalnih projektov tako v javnem kot v zasebnem sektorju.

Za področje posrednih regionalnih spodbud za Koroško lahko rečemo, da le-te niso bile ciljno usmerjene na ključne regionalne projekte, saj ministrstva niso upoštevala regionalnih prioritet in ocene indikativnega obsega razvojnih spodbud po posameznih regijah. Po izračunih je regija v obdobju 2002-2004 v povprečju dobila 3,6 odstotkov posrednih spodbud, kar znaša približno 31.078 SIT/prebivalca. Uresničevanje razvojnih ciljev je bilo tako v veliki meri odvisno od regije same. Kljub uvrščanju koroške regije na mejo med bolj in manj razvitimi regijami v Sloveniji, lahko zasledimo razvojne težave tudi v večini slovenskih občin. Razvojne razlike se, kljub usmerjanju sredstev, ki jih je bilo mogoče regionalno načrtovati, ne zmanjšujejo. Ravno nasprotno, razlike v razvitosti med najbolj in najmanj razvitimi regijami se povečujejo, stopnja brezposelnosti v nekaterih slovenskih regijah (pomurski, posavski in savski), še posebno v koroški se je začela nevarno povečevati. V letu 2006 je Koroško še dodatno bremenil zaskrbljujoč val stečajev. Največji val odpuščanj se je zgodil spomladi leta 2006, ko je slovenjgraški Prevent Global odpustil kar 222 zaposlenih (189 v Slovenj Gradcu, 16 delavcev v mežiškem podjetju in okoli 17 zaposlenih v podjetju v Radljah ob Dravi), večinoma žensk. Sledilo je odpuščanje v podjetju Lesna Pohištvo z nekaj več kot 200 odpuščenimi. V zadnjem času pa so vse bolj verjetne govorice tudi o odpuščanju v ravenski Sistemski tehniki, kot posledici neuspešnega kandidiranja za posel z oklepniki. V podjetju je trenutno zaposlenih 325 ljudi, za koliko pa se bo zmanjšalo njihovo število, pa ta trenutek še ni znano.

Težave se pojavljajo tudi pri ugotavljanju realizacije ostalih regijskih projektov, ki so bili zastavljeni v RRP za obdobje 2002-2006. Težko je namreč ugotoviti, koliko od zastavljenih

programov je bilo dejansko uresničenih, ker v regiji ni bil vzpostavljen informacijski sistem za spremljanje izvajanja regijskega razvoja. Vzrok je moč iskati v indikatorjih zapisanih v RRP (Priloga 3) kot kazalcih napredka in uspeha določenega zastavljenega programa, saj so bili postavljeni preveč deskriptivno, presplošno in nerealno. Posledično je zato tudi težko ugotoviti celotno uspešnost izvajanja RRP oziroma v kolikšni meri je nek program bil dejansko realiziran glede na zastavljene cilje oziroma tiste indikatorje, ki naj bi pokazali napredek v regiji (to je na kazalnike razvoja, kot so bruto domači proizvod na prebivalca, bruto dodana vrednost na zaposlenega, število delovnih mest na število aktivnega prebivalstva ipd.). Pa tudi sicer je ocenjevanje splošnega napredka regije ta trenutek težko in ne podaja realne slike stanja v regiji, saj omenjeni nabor kazalnikov, ki naj bi pokazali napredek regije, zaradi stalnega zastajanja statističnih kazalnikov, ne morejo dati verodostojnega rezultata (npr. zadnji podatek za BDP p.c. v regiji je za leto 2003, kar je prvo leto izvajanja preteklega RRP). Iz omenjenih razlogov tudi Regionalna razvojna agencija za Koroško ni skušala niti med izvajanjem RRP vzpostaviti mehanizma, ki bi omogočal zbiranje in analizo podatkov o uresničevanju zastavljenih projektov. Zato zgolj zanašanje na podatke zbrane na državni ravni, kot je Poročilo o regionalnem razvoju za leto 2004, ni zadostno. Je pa omenjeni dokument ta trenutek gotovo najboljši približek tega, koliko sredstev je bilo koroški regiji namenjenih tako iz naslova posrednih kot neposrednih spodbud.

V skladu s tistimi razpoložljivimi viri spremljanja izvajanja in uresničevanja RRP prvega programskega obdobja, ki pa so na voljo, lahko podamo splošno oceno, da se programi in podprogrami v okviru postavljenih razvojnih prioritet uresničujejo, a zagotovo ne v predvidenem obsegu in predvideni dinamiki (Priloga 4). Razlog za to lahko pripišemo preveč optimističnemu zastavljenemu proračunu izvajanja RRP, predvsem z vidika zagotavljanja potrebnih sredstev v posameznem letu za uresničevanje projektov programov in podprogramov, glede na sprejete proračune občin in države za posamezno proračunsko leto. To zgolj potrjuje že zapisano dejstvo, da je bil regionalno razvojni program za koroško regijo finančno neusklajen. Prav tako lahko ocenjujemo, da so iz sedanjega izvajanja RRP izvzeta sredstva zasebnih podjetij in ostalih institucij, ki jih je prav tako predvideval finančni okvir za izvajanje RRP v prvem programskem obdobju.

5.4. REGIONALNA RAZVOJNA AGENCIJA ZA KOROŠKO IN NJENA VLOGA

Vsekakor so regionalne razvojne agencije pomemben generator pospeševanja regionalnega razvoja in opravljajo vrsto razvojnih nalog javnega pomena. Regionalne razvojne agencije so nastale kot rezultat povezovanja lokalnih subjektov, ki ga je s sredstvi spodbudila tudi država. V Sloveniji lahko pod imenom regionalna razvojna agencija najdemo različne organizacijske oblike (npr. d.o.o., zavod,…), ki poleg razvojnih nalog agencije opravljajo tudi naloge lokalnih podjetniških centrov ter druge naloge s področja delovanja gospodarskih družb in javnih zavodov.

Koroške občine so leta 2000 ustanovile RRA Koroška, kot d.o.o., predvsem zaradi potreb po enotnem razvojnem pristopu v prihodnosti. Poleg občin pa so soustanoviteljice še Agencija RS za regionalni razvoj, GZS – Območna zbornica Koroška in območne obrtne zbornice ter

podjetniški centri na tem območju. Regionalna razvojna agencija, ki povezuje koroške občine, izvaja naloge, ki so za Koroško pomembne, tudi s strateškega vidika. Je ena izmed pomembnejših razvojnih institucij v regiji, katere poslanstvo je načrtovanje gospodarskega, družbenega in okoljskega razvoja regije. V sodelovanju s koroškimi občinami skušajo spodbujati, povezovati in usmerjati poslovni, tehnološki in trajnostni razvoj, s ciljem izboljšati standard in kvaliteto življenja prebivalcev v regiji.

Med drugim RRA Koroška zagotavlja tudi brezplačno podjetniško svetovanje za mikro, mala in srednja podjetja koroške regije, predvsem s področja financ, davkov in računovodstva (finančne analize in načrtovanje, poslovne finance, računovodstvo, vrednotenje investicij) ter splošno o investicijskih programih, poslovnih načrtih, preveritvi poslovnih zamisli, pripravi na razpise in pri poslovanju. Del RRA za Koroško je tudi Tehnološko razvojni center. V njem so želeli združiti in izkoristiti tehnološko znanje in kapacitete v regiji ter hkrati omogočiti dostop do znanja tistim podjetnikom, ki sami nimajo primernega kadra, tehnološkega znanja in primernih kapacitet. Bistvo Tehnološko razvojnega centra je pomagati podjetjem in podjetnikom pri njihovih iskanjih, predvsem na področju novih izdelkov, storitev, tehnologije, uvedbi novih materialov in dejavnosti.

5.4.1. Uspešnost RRA za Koroško pri uresničevanju strategije razvoja Koroške

RRP za Koroško za obdobje 2002-2006 je bil prvi strateško-razvojni dokument regije s poskusom združevanja razvojnega razmišljanja in prvi korak k doseganju soglasja in povezovalnega sodelovanja pri skupnih razvojno-regionalnih projektih. Regionalna razvojna agencija Koroška je bila v prvih štirih letih delovanja osredotočena predvsem na uresničevanje izvedbenega načrta regionalnega razvojnega programa. V tem času so se vzpostavila številna partnerstva med ključnimi akterji v regiji, ki so do danes prerasla v redna sodelovanja pri izvajanju razvojnih dejavnosti. Sodelovanje z gospodarskimi subjekti je preraslo v več skupnih pobud, med katerimi sta pomembnejša projekta regijski Tehnološki razvojni center in regijska Garancijska shema. Kar nekaj koroških gospodarskih družb se je vključilo tudi v izvajanje štipendijske sheme in stalne svetovalne aktivnosti v povezavi z lokalnimi podjetniškimi centri.

Tudi na področju razvoja človeških virov je RRA Koroška bila uspešna. Posebej velja tukaj izpostaviti ustanovitev Koroškega višje- in visokošolskega središča, uvajanje novih programov usposabljanja za perspektivne poklice v regiji, ustanovitev sveta za zdravje, začetek delovanja lokalne akcijske skupine za preprečevanje odvisnosti ter vključevanje študentov in dijakov v regijsko štipendijsko shemo.

V okviru strateške prioritete razvoja okolja in prostora je bil poudarek na pripravi regionalnih zasnov prostorskega razvoja, izdelavi skupnega razvojnega programa za obnovo cestne infrastrukture (lokalne in gozdne ceste) in dejavnosti za ureditev regijskega odlagališča odpadkov.

Glede na trend razvoja v obdobju 2002-2006 pa tudi v prihodnosti lahko rečemo, da je Regionalna razvojna agencija za Koroško zagotovo odigrala pomembno vlogo pri procesu zmanjševanja razvojnega zaostanka regije za povprečjem Slovenije.

5.5. REGIONALNI RAZVOJ KOROŠKE V PRIHODNOSTI 2007-2013

Koroška regija je pred pomembnim izzivom saj naj bi novo programsko obdobje 2007-2013 pokazalo ali je regija sposobna narediti pomembne premike na področju gospodarskega prestrukturiranja, tehnološkega razvoja, izobraževanja, razvoja turizma in izboljšanju kvalitete življenja vseh prebivalcev regije. Poleg finančne podpore bo za preobrat v prvi vrsti potrebno tesnejše povezovanje in inovativni pristop na vseh področjih delovanja.

V novem programskem obdobju 2007-2013 je v Regionalnem razvojnem programu za koroško razvojno regijo zapisana naslednja vizija: »*Prihodnjo Koroško razvojno regijo bomo gradili kot dinamično, fleksibilno in okolju prijazno skupnost, v kateri bo ljudem omogočeno kvalitetno življenje in ustvarjalno ter podjetno delo in delovanje.*«

Prihodnjo vizijo regije gradijo štirje ključni strateški cilji (RRP za koroško razvojno regijo 2007-2013, 2006, str. 35):

1. Ustvariti tehnološko-razvojno platformo za konkurenčno gospodarstvo regije, ki bo omogočalo razvoj novih produktov z višjo dodano vrednostjo in odprtje novih zahtevnejših delovnih mest.
2. Vzpostaviti regijsko prepoznavno turistično destinacijo Koroške in povečati zaposlitvene možnosti podeželja.
3. Vzpostaviti izobraževalno platformo za pridobivanje visoko usposobljenih in kreativnih ljudi tako znotraj kot izven regije, ki bodo podpirali razvoj inovativnega gospodarstva ter ustvarjanja novih visoko kakovostnih delovnih mest in samozaposlitve.
4. Izboljšati prometno dostopnost, ohraniti poseljenost podeželja in čisto okolje ter povečati kakovost bivalnega okolja.

Med prednostnimi projekti koroške regije so predvsem tisti, ki so oblikovani v okviru gospodarskega področja. V turizmu so v ospredju ureditev žičniške infrastrukture, zagotovitev prenočitvenih kapacitet, postavitev enotne turistične signalizacije na območju zahodnega Pohorja in Mežiške doline, ureditev športno-rekreacijskih objektov in vlaganja v kulturno in naravno dediščino. Pri razvoju človeških virov je najpomembnejši ukrep Koroška štipendijska shema, pomembni so tudi programi vseživljenjskega učenja, oblikovanje visokih šol, programi za mlade, izgradnja domov za starostnike. Na okoljskem področju je največji projekt Center za ravnanje z odpadki in predstavlja eno izmed večjih investicij v tem obdobju. Naložba vredna 25 milijonov evrov se bo financirala iz občinskih proračunov vseh dvanajstih koroških občin, v višini deset odstotnega sofinanciranja iz občinskih proračunov, ter s pomočjo evropskega Kohezijskega sklada. Sicer so na tem področju pomembni še projekt čiščenja odpadnih voda v Dravski in Mežiški dolini, oskrba s pitno vodo, sanacija vaških vodovodov in plinifikacija Dravske doline. Uresničitev projektov na vseh štirih strateških področjih bi omogočila do 2400 novih delovnih mest. Stopnjo brezposelnosti naj bi s sedanjih

11,7 odstotka znižali na 7 odstotkov. Znižal naj bi se tudi delež mladih med brezposelnimi, in sicer s sedanjih 22,7 na 12 odstotkov.

Opazimo lahko, da so zapisani cilji za prihodnje programsko obdobje dokaj podobni ciljem, ki so bili zastavljeni v prejšnjem programskem obdobju 2002-2006. Vendar s to razliko, da so zastavljeni programi, ukrepi ter indikativni projekti za obdobje 2007-2013 dosti bolj nazorno izoblikovani in da je za vsak ukrep opredeljen nosilec po projektih, ocenjena vrednost posameznega projekta ter merljivi cilji. Slednje je zelo pomembno, predvsem zaradi zmožnosti ocenjevanja uspešnosti RRP in napredka razvoja regije ob izteku programskega obdobja leta 2013. Če bi bili tako zastavljeni programi kot so za prihajajoče obdobje zastavljeni tudi v preteklem obdobju, verjetno ne bi naleteli na težave pri ocenjevanju uspešnosti programskega obdobja 2002-2006. Seveda pa je ob tem potrebno ponovno poudariti, da je RRP za Koroško 2002-2006 bil prvi strateško-razvojni dokument regije in je v bistvu šlo za pilotne projekte zgolj na teoretični ravni, ki so bili namenjeni določitvi in preizkušanju novih regionalnih in lokalnih rešitev, z namenom njihovega vključevanja v oblike pomoči v prihodnje.

Verjetno največji ključni razvojni-investicijski projekt koroške regije pa je projekt Noordung, katerega cilj je združiti štiri koroška gospodarska središča, Dravograd, Slovenj Gradec, Ravne in Radlje ob Dravi. Gre za vzpostavitev ene velike poslovno-razvojne logistične cone, ki bi lahko združevala, zagotavljala in razvijala mrežne regionalne podjetniške inkubatorje, tehnološki park, visokošolsko središče, industrijsko-logistične cone in tehnološko razvojni center. Pomemben je predvsem zato, ker je bil uvrščen med nacionalne projekte. Cilj sto milijonov evrov vrednega projekta je povečati inovativnost, učinkovito prestrukturiranje gospodarstva in ustvarjanje pogojev za razvojni preboj širše regije, med drugim tudi povečati izobrazbeno strukturo. Učinki tega projekta bi se kazali na dolgi rok, in sicer s spodbujanjem izgradnje in razvoja podjetniškega in inovativnega okolje bo ustvarjenih najmanj 1000 delovnih mest. S pomočjo gospodarskega razvojnega središča se bodo razvile čezmejne mreže gospodarskih odnosov med MSP (mala in srednje velika podjetja) in omogočilo povečanje vlaganj podjetij v dejavnosti R&R (raziskave in razvoj). S tem se bo povečala stopnja izobrazbene strukture s sedanjih 9,7 odstotka višje in visoko izobraženih prebivalcev na 15 odstotkov do leta 2020. Prav tako bo projekti prispeval k prestrukturiranju večjih industrijskih podjetij v regiji, izboljšal stopnji inovativnosti in tehnološke zahtevnosti proizvodnih procesov in proizvodov ter pozitivno vplival na trajnostni razvoj regije.

Izjemnega pomena za Koroško je tudi tako imenovana tretja razvojna os. Gre za vzpostavitev avtocestne povezave z osrednjo slovensko regijo. Obenem bi se Koroška povezala tudi z regionalnimi središči savinjske in šaleške regije ter Posavja, Dolenjske in Bele Krajine. Realizacija tega projekta, ki je v izključni pristojnosti države, je izjemnega pomena za hitrejši gospodarski razvoj koroške regije. Tovrstna cestna povezava bo regiji nudila dodatne razvojne možnosti in pritok novih investicij. S tem pa se bo tudi zmanjšal odliv visoko izobraženega kadra. Izgradnja prvega dela hitre ceste v koroški regiji se pričakuje v obdobju 2009-2013.

Skupna vrednost vseh načrtovanih projektov opredeljenih v RRP za obdobje 2007-2013 znaša skoraj 800 milijonov evrov. Regija naj bi za uresničitev projektov okoli 273 milijonov evrov pridobila od Evropske unije in od države, 60 milijonov evrov bi zagotovile koroške občine, 463 milijonov evrov pa gospodarski subjekti. Kljub napovedim je pričakovati, da bodo ta sredstva bistveno nižja za tako ambiciozno zastavljeno strukturo RRP, vsaj glede na dosedanje izkušnje.

5.5.1. Možnosti razvoja javno-zasebnega partnerstva na Koroškem

V kontekstu vlaganj v razvoj in črpanja sredstev EU naj bi v prihodnje imelo vedno večjo vlogo tudi tako imenovano javno-zasebno partnerstvo (JZP, ang. Public-private partnership - PPP). Pri tovrstnem partnerstvu gre za različne oblike sodelovanja javnega in zasebnega sektorja povezanega z zagotavljanjem določenih storitev in/ali financiranjem izgradnje infrastrukturnih instrumentov. Srž tega sodelovanja je partnerski odnos, v katerem vsaka od obeh strani, torej javni in zasebni sektor, prevzame del tveganj, povezanih z izpeljavo projekta. Glede na to, katera tveganja prevzame posamezni partner, se posamezne oblike javno-zasebnega partnerstva med seboj močno razlikujejo. Pri nekaterih oblikah, kot je npr. pogodba o opravljanju javnih storitev, večina tveganj še vedno ostaja na javnem sektorju, medtem ko pri drugih oblikah partnerstva, kot so npr. koncesije, večino tveganj prevzame zasebni partner. Javno-zasebno partnerstvo je v svetu vedno bolj uveljavljena oblika sodelovanja javnega in zasebnega kapitala, predvsem pri investicijah v javno infrastrukturo (ceste, energetski objekti, komunalna infrastruktura) in pri storitvah, ki jih tradicionalno zagotavlja javni sektor. Obstaja tudi tako imenovana socialna infrastruktura, kjer gre zlasti za projekte v segmentu zdravstva in izobraževanja.

V Sloveniji je novembra 2006 bil sprejet Zakon o javnem-zasebnem partnerstvu (Uradni list RS, št. 127/06), ki sistematično in enotno ureja postopke sodelovanja javnega in zasebnega partnerja. Zakon bo omogočil in pospešil zasebna vlaganja v izgradnjo, vzdrževanje oziroma upravljanje objektov in naprav ter druge projekte v javnem interesu. V skladu s predlogom bo moral javni sektor za projekte, katerih vrednost presega 5,2 milijona evrov, izvesti tudi obvezen test o zainteresiranosti zasebnega sektorja za sodelovanje pri izvedbi projekta. Javno-zasebni projekti bodo odprti tudi za tuje zasebnike.

V razmerje javno-zasebno partnerstvo je možno vstopiti na dva načina:
1. v obliki koncesijskih razmerij ali javnonaročniških razmerij,
2. v oblikah statusnega partnerstva z ustanovitvijo pravne osebe, s prodajo ali nakupom deleža javnega partnerja v javnem podjetju ali drugi osebi javnega ali zasebnega prava.

V koroški regiji je bilo v okviru javno-zasebnega partnerstva v preteklem programskem obdobju poleg RRA Koroška ustanovljenih več ustanov z namenom pospešitve razvoja podpornega okolja za razvojna področja. Najpomembnejša so: *Javni zavod Koroško višje in visokošolsko središče; Javni zavod MOCIS Slovenj Gradec; Podjetniški center Slovenj Gradec d.o.o.; A.L.P. Peca d.o.o.; CELK-Center za razvoj kmetijstva in podeželja; Turistični informacijski centri; TRC Koroška-Tehnološko razvojni center za Koroško; SIRD svetovalna*

in razvojna dejavnost d.o.o., *EDUKA- Zavod za izobraževanje in svetovanje*. Naštete ustanove predstavljajo osnovni okvir za razvoj podpornega okolja na posameznih področjih in aktivnosti.

Potencialov za javno-zasebno partnerstvo na Koroškem je kar nekaj, vprašanje pa je, če je interes dovolj velik, predvsem s strani zasebnega sektorja. Ker sem v diplomski nalogi že večkrat izpostavila problematiko cestne infrastrukture na Koroškem, je po mojem mnenju verjetno največji, verjetno tudi najbolj zaželen in dobrodošel, potencial javno-zasebnega partnerstva ravno na tem področju. S tem bi razbremenili občine in nenazadnje tudi državo, saj prve, kot že večkrat poudarjeno, niso sposobne izvajati projektov samostojno. Težava in pomisleki, ki se ob tem pojavijo, je ekonomska upravičenost, ki bi jo takšna investicija imela za zasebnega partnerja. Torej koliko dobička, če sploh, bi mu nanesel vsak v cesto vloženi evro. Sicer pa je zanimiv tudi podatek, da večina slovenskih podjetij vlaga le v projekte, ki so od avtocestnega križa oddaljeni največ deset kilometrov. Ob tem bi lahko še dodali, da so vsi oddaljeni kraji s tega vidika za investitorje nezanimivi in kar Koroška v tem trenutku tudi je. Edino upanje je tako tretja razvojna os, ki naj bi Koroški omogočila hitrejšo gospodarsko in razvojno dinamiko in razvoj ter s tem omilila poglabljajoče se ekonomske in socialne razlike.

Drug večji potencial JZP na Koroškem pa je v turizmu, saj se prebivalci Koroške vedno bolj zavedajo pomena in vrednosti storitvenih dejavnosti in njenih potencialov. Nenazadnje je razvoj turizma tudi ena izmed strateških prioritet regionalnega programa za obdobje 2007-2013. Turistična ponudba na Koroškem ima kar nekaj prednosti, ki izvirajo iz njene pestrosti naravnih danosti in ohranjeni kulturni dediščini. Največ možnosti je za različne rekreacijske aktivnosti v naravi (pohodništvo, smučanje, gorsko kolesarjenje, vodni športi, ribolov, konjeništvo, letalski športi) in ponudba obstoječih zanimivih turističnih atrakcij (splavarjenje po Dravi, Podzemlje Pece turistični rudnik in muzej). Geografske danosti (termalne vrtine, specifična gorska klima) ponujajo možnost razvoja zdraviliškega turizma in sprostitvenih programov in s potencialnim razvojem kongresnega turizma. Pestra tradicija kulturnega ustvarjanja v posameznih mestnih središčih in kulturnih ustanovah pa, ob primerni vključenosti podjetniške iniciative in trženjske usmerjenosti, ponuja možnost razvoja kulturnega turizma. Raznolika podeželska krajina ponuja tudi priložnost razvoja podeželskega turizma treh dolin Koroške (Dravske, Mežiške, Mislinjske). Priložnost za razvoj turizma na Koroškem je denimo tudi v povezovanju pri razvoju in trženju celovitih turističnih produktov s povezovanjem znotraj regije in sosednjimi regijami preko meje (Avstrija).

A večjih premikov v razvoju turistične ponudbe na Koroškem, brez znatnih investicij v dotrajano turistično infrastrukturo in izgradnjo le-te za razvoj turističnih dejavnosti, ni kmalu pričakovati. Večjo oviro k pospešenemu razvoju turizma predstavlja že ničkolikokrat omenjena slaba prometna infrastruktura. Slabost je tudi slaba prepoznavnost koroške regije kot turistične destinacije in s tem posledično večja konkurenčnost destinacij drugih regij s podobno ponudbo. Prav tako ni povezanosti in komunikacije med ponudniki turističnih storitev znotraj regije, gre pretežno za lokalno usmerjenost ponudnikov, primanjkuje pa tudi ustreznih kadrov za delo na tem področju. Vprašanje izvedbe večjih naložb v regiji na tem področju je v precejšnji meri pogojeno z javnimi sredstvi (še posebej to velja za obnovo

zastarelih žičniških naprav, dostopno cesto in kolesarsko omrežje, okoljevarstvene ukrepe…). Prav tako so naložbe zasebnega sektorja v turistično dejavnost na podeželju (nove prenočitvene kapacitete in razvoj spremljajočih dejavnosti) v precejšnji meri pogojene s predhodnim investiranjem v osnovno turistično infrastrukturo, ki bo predstavljala osnovo za njihov razvoj.

Kljub temu, ali pa ravno zato, se na področju turizma dogajajo pomembni premiki. Eden izmed takšnih se je zgodil junija 2006, ko se je šest koroških občin (Mislinja, MO Slovenj Gradec, Radlje ob Dravi, Ribnica na Pohorju, Muta in Vuzenica), ki so teritorialno vezane na območje Pohorja, povezalo z glavnimi nosilci turističnega razvoja na tem območju in skupaj ustanovilo »Območno projektno partnerstvo zahodnega Pohorja«. Namen tega sodelovanja je načrtovanje in izvajanje konkretnih projektov s področja turistične infrastrukture, hotelskih ter nastanitvenih kapacitet in oblikovanju enotne turistične ponudbe, ki bo del celostne ponudbe Pohorja. Ključni dejavnik za uresničitev in dosego projektnih ciljev je ravno v vzpostavitvi javno-zasebnega partnerstva. Nekaj indikativnih programov, ki bi vključevali javno-zasebno partnerstvo za razvoj zahodnega Pohorja je bilo že zapisanih tudi v RRP 2007-2013. Seznam projektov s programi podajam v Tabeli 4, v prilogi 5.

Za leto 2007 je RRA prijavila skupno za 88 milijonov evrov investicijskih projektov, malo manj kot polovica vsega denarja bo za gradnjo apartmajev, okoli 20 milijonov za obnovo žičniške infrastrukture, za zdraviliški turizem, vezan na vrtino v Mislinjski Dobravi osem milijonov evrov, za gradnjo multimedijskega centra Hugo Wolf okoli tri milijone, štiri milijone za golf igrišče ter okoli pet za cestno infrastrukturo. Nekaj denarja predvidevajo tudi za skupno promocijo blagovne znamke Zahodno Pohorje, ki temelji na sinergiji produktov.

6. SKLEP

Za uspešno izvajanje regionalne politike je posebnega pomena intenzivno sodelovanje med lokalno-regionalno, nacionalno ravnijo uprave in Evropsko komisijo. Posamezna regija ali lokalna skupnost je največkrat tista, ki je neposredno povezana z rezultati določenih projektov, financiranih iz skladov EU (npr. gradnja čistilne naprave, ustanovitev podjetniškega centra, krepitev čezmejnega sodelovanja občin ipd.). Izkušnje kažejo, da so prav regionalne oblasti tiste, ki se najbolj zavedajo, kakšne projekte regija potrebuje in na kakšen način jih lahko najuspešneje izpelje. Zato je v prihodnje treba še večjo pozornost posvetiti ravno pospeševanju pobud lokalnih in regionalnih skupnosti. Denar skladov Evropske unije je namenjen predvsem projektom, ki naj bi resnično pripomogli k dodani vrednosti celotne Evrope in to dejstvo je potrebno imeti v mislih, preden se odloča o izbiri projekta. Predvsem pa se ne lotevati projekta zgolj zaradi črpanja denarja iz skladov, ker je preveč priprav, pravil in birokracije. Projekt je potrebno izvesti predvsem zato, ker ga regija potrebuje in ji bo koristil. Vsekakor bosta regionalna in kohezijska politika v prihodnosti igrali večjo vlogo kot kadarkoli prej. Zadevali bosta vse državljane in ozemlje vseh regij EU.

Regionalni razvoj v Sloveniji temelji na načelih zagotavljanja visoke kakovosti življenja na celotnem območju, ki pa je pokrajinsko izjemno raznolik in neenakomerno poseljen. Razlike

pa niso zgolj v geografski različnosti med regijami temveč tudi v gospodarskem in socialnem razvoju. Neposredna vlaganja v regionalni razvoj gotovo pripomorejo k izravnavanju medregionalnih razlik, a žal niso dovolj učinkovita in ne prinašajo želenih rezultatov. Brez ustrezne spremembe načina financiranja, bistvenega napredka v razvitosti regij tudi v prihodnje ne bo moč pričakovati, saj politika skladnega razvoja očitno ni dovolj. Razloge za še vedno prevelike razlike med regijami je treba iskati tudi v premajhni koordinaciji resornih ministrstev pri vodenju politike razdeljevanja posrednih regionalnih spodbud. Finančna sredstva so namreč preveč razpršena po ministrstvih in zato ne morejo doseči pravega učinka v zmanjševanju regionalnih razlik. Velikokrat pa ministrstva ne upoštevajo potreb regij, še posebno tistih z razvojnimi problemi. Sredstva tako gredo tistim regijam oziroma tistim projektom, ki bi jih vlagatelji verjetno izvedli tudi brez teh sredstev. Kljub Zakonu o spodbujanju skladnega regionalnega razvoja iz leta 1999 oziroma leta 2005 in ostalim strateškim dokumentom ter nosilcem regionalnega razvoja na državni ravni, ki poudarjajo enakomeren in enakopraven regionalni razvoj vseh slovenskih regij, je Slovenija še vedno precej centralizirana. To pa samo veča razlike med razvitimi regijami na eni strani in nerazvitimi regijami na drugi strani. Zato mora ključna naloga regionalne politike v prihodnjih letih postati poenotenje pogledov posameznih ministrstev in regij glede tega, kateri projekti so prioritetni. Ob tem bi se nedvomno dvignila učinkovitost razvojnih sredstev in obenem omogočil razvoj po meri slovenskih regij.

Razvijanje in implementiranje regionalnih razvojnih programov zagotovo pripomore h krepitvi razvoja regije. Uspešno izvajanje regionalnega razvoja pravzaprav pomeni uspešno izvajanje vseh projektov, ki dobijo status regionalnega razvojnega projekta. Glede na to, da je bila večina regionalnih razvojnih programov prejšnje generacije vsebinsko in finančno nekoliko preširoko zastavljenih lahko rečemo, da je bila implementacija RRP za koroško regijo tako v vsebinskem kot finančnem smislu zadovoljiva. Realizacija projektov je vsekakor v veliki meri povezana s finančnimi, organizacijskimi in nenazadnje kadrovskimi resursi javnega in zasebnega sektorja. A zaradi nizkih finančnih sredstev iz Programa sofinanciranja regionalnih razvojnih programov je težko govoriti o pomembnem vplivu le-tega na razvojne kazalce regije. Tukaj velja opozoriti tudi na tiste vsebine, ki imajo dolgoročni strateški pomen za razvoj regije, odpravljajo ključne razvojne težave v regiji in prinašajo rezultate na dolgi rok. Žal je takšnih vsebin bilo v preteklem obdobju za pospešen razvoj realiziranih premalo in jih bo potrebno bolj upoštevati pri naslednjih razvojnih prizadevanjih. Poleg finančne podpore bo za preobrat potrebno tudi tesnejše povezovanje in inovativni pristop na vseh področjih delovanja, predvsem v oblikah javno-zasebnega partnerstva. Možnosti za slednje je kar nekaj. Za hitrejši razvoj regije in uspešno dohitevanje najrazvitejših, bo potrebna tudi visoko izobražena, ustvarjalna, fleksibilna, podjetna in motivirana delovna sila. Regionalni razvojni program za Koroško 2007-2013 je prav gotovo takšen razvojni dokument, ki ponuja priložnosti za spremembe. Kako uspešna pa bo njegova implementacija za Koroško, bo pokazal samo čas.

LITERATURA

1. Aljančič Mojca, Horvat Andrej: Regionalna politika Evropske unije in strukturni skladi. Ljubljana : Agencija Republike Slovenije za regionalni razvoj, 2001. 14 str.
2. Armstrong Harvey, Taylor Jim: Regional Economics and Policy. 3rd edition. Oxford : Blackwell, 2000. 437 str.
3. Bartol Blanka et al.: Strategija prostorskega razvoja Slovenije. Ljubljana : Ministrstvo za okolje in prostor, 2004. 75 str.
4. Borak Neven: Slovenija in Evropska unija. Ljubljana : Zveza ekonomistov Slovenije, 1999. 193 str.
5. Debevec Mateja: Vpliv strukturnih in kohezijskih skladov na gospodarski razvoj Irske. Diplomsko delo. Ljubljana : Ekonomska fakulteta, 2003. 49 str., 10 pril.
6. Detela Jasmina: V regionalnem razvojnem programu za 785 milijonov projektov. Večer, Maribor, 13. 10. 2006, str. 22.
7. Folmer Hendrik: Regional Economic Policy: measurment of its effect. Dordrecht : Martinus Nijhoff Publishers, 1986. 272 str.
8. Gulič Marko, Kukar Stanka: Regionalni razvoj in regionalizacija Slovenije. Ljubljana : Urbanistični inštitut Republike Slovenije, 1992. 356 str.
9. Haček Miro: Regionalizacija Slovenije ob vstopu v Evropsko unijo. Ljubljana : Inštitut za sodobne družbene in politične študije, 2003. 30 str.
10. Hauc Anton, Potočan Vojko, Vrečko Igor: Projektno izvajanje regionalnega razvoja. 3. del. Revija za projektni management, Ljubljana, 7(2004), 1, str. 4-15.
11. Integrirane regionalne strategije za informacijsko družbo. Ljubljana : Vlada Republike Slovenije, Ministrstvo za informacijsko družbo, 2004. 84 str.
12. Kocbek Darja: Več kot 250 milijard evrov iz evropskih skladov. Delo, Ljubljana, 05.05.2006, str. 3.
13. Kopriva Eva: Regionalni razvojni program Zgornjesavske doline. Diplomsko delo. Ljubljana : Ekonomska fakulteta, 2002. 38 str., 3 pril.
14. Krautberger Marko: ABC regionalne politike. Euro Info Center novice, Ljubljana, 2003, 2, str. 3
15. Krpič Anamarija: Učinkovitost strukturnih instrumentov za regionalni razvoj Slovenije. Magistrsko delo. Ljubljana : Ekonomska fakulteta, 2006. 111 str.
16. Kušar Simon: Prisotnost geografov in pomen geografije v inštitucijah regionalnega planiranja. Znanstveno glasilo DELA. Ljubljana : Filozofska fakulteta, 2002, 18, str. 477-490.
17. Moussis Nicholas: Evropska unija: pravo, ekonomija, politike. Ljubljana : Litterapicta, 1999. 575 str.
18. Mrak Mojmir, Wostner Peter: Absorpcijska sposobnost Republike Slovenije za črpanje sredstev EU. IB revija, Ljubljana, 39(2005), 3, str. 4-21.
19. Mrak Mojmir: Kohezijska politika Evropske unije. Ljubljana : Samozaložba, 2004. 160 str.
20. Munda Mirko: Slovenija bo neto prejemnica evropskega denarja. Večer, Maribor, 28.11.2006, str. 35.

21. Pečar Janja: Regionalni vidiki razvoja Slovenije (in poslovanje gospodarskih družb v letu 2001). Delovni zvezek. Ljubljana : UMAR, 7(2002), 76 str.
22. Pečar Janja: Regionalni vidiki razvoja Slovenije (in poslovanje gospodarskih družb v letu 2000). Delovni zvezek. Ljubljana : UMAR, 10(2001), 6, 74 str., 1 pril.
23. Peschel Karin: Regional Growth and Regional Policy Within the Framework of European Integrattion. Heidelberg : Physica-Verlag company, 1997. 197 str.
24. Peternelj Matej: Za boljše črpanje EU sredstev potrebujemo učinkovitejšo državno upravo. Revija Profit, Ljubljana, 2(2006), 18, str. 25-28.
25. Pogačnik et al.: Metodologija integracije razvojnega in prostorskega načrtovanja ter varstva okolja. Ljubljana : Fakulteta za gradbeništvo in geodezijo, 2006. 62 str.
26. Ravbar Marjan: Regional development in the regional division of Slovenia. IB revija, Ljubljana, 39(2005), 1, 34-49.
27. Ribičič et al.: Regionalizem v Sloveniji. Zbornik. Ljubljana : Uradni list Republike Slovenije, 1998. 284 str.
28. Strmšnik Igor: Prenova regionalne politike. Delovni zvezek. Ljubljana : UMAR, 7(1998), 12, 23 str.
29. Wostner Peter et al.: Kako do denarja EU. Ljubljana : GV Založba, 2005. 283 str.

VIRI

1. Agencija RS za regionalni razvoj - Splošne informacije. [URL: http://www.arr.si/vsebina.asp?lang=sl&str=16], 05.10.2006.
2. Agenda 2000–Mnenje Komisije o prošnji Slovenije za članstvo v Evropski uniji. Bruselj : Evropska komisija, 1997. 105 str, 15. pril.
3. Europa - Institucije in drugi organi Evropske unije. [URL: http://europa.eu/institutions/consultative/cor/index_sl.htm], 23.09.2006.
4. Evropska investicijska banka. [URL: http://www.eib.eu.int/about/], 03.08.2006.
5. Evropski kmetijski usmerjevalni in jamstveni sklad. [URL: http://www.gov.si/euskladi/skladi/strukt_ekujs.html], 19.09.2006.
6. Evropski strukturni skladi. Pravica do črpanja evropskih sredstev (priloga EPI centra). Kobarid : Posoški razvojni center, 2004. 4 str.
7. Kohezijska politika EU. [URL: http://miha.ef.uni-lj.si/rcef/kpeu/index.asp?pg=prihodnost/kaj_je], 04.08.2006.
8. Nacionalno turistično združenje Slovenije. [URL: http://www.ntz-nta.si/default.asp?id=4685],05.01.2007.
9. Naslednja finančna perspektiva. Služba Vlade RS za evropske zadeve. [URL: http://www.svez.gov.si/index.php?id=1580&no_cache=1], 13.09.2006.
10. Mesečne informacije zavoda RS za zaposlovanje. Velenje: Zavod RS za zaposlovanje: Območna služba Velenje, 13(2007), 12, 44 str.
11. Odlok o strategiji prostorskega razvoja Slovenije (Uradni list RS, št. 76/2004).
12. Osnutek Državnega razvojnega programa Republike Slovenije za obdobje 2007 – 2013. Ljubljana : Služba Vlade za lokalno samoupravo in regionalno politiko, 2006. 107. str., 2 pril.

13. PHARE, ISPA and SAPARD in Slovenia. Informacijski center Delegacije Evropske komisije v Sloveniji, 2003.
14. Poročilo o regionalnem razvoju 2004. Ljubljana : Služba Vlade Republike Slovenije za lokalno samoupravo in regionalno politiko, 2005. 151 str., 12 pril.
15. Pravilnik o organizaciji in pogojih za opravljanje nalog regionalne razvojne agencije (Ur. list RS, št. 52/2000).
16. Pravilnik o spremembah in dopolnitvah pravilnika o organizaciji in pogojih za opravljanje nalog regionalne razvojne agencije (Ur.list RS, št. 110/2004).
17. Predpristopna pomoč. Služba Vlade RS za evropske zadeve. [URL: http://www.svez.gov.si/index.php?id=1105], 19.09.2006.
18. Priročnik za sodelovanje slovenskih vladnih predstavnikov v postopkih odločanja v EU. Ljubljana : Služba Vlade RS za evropske zadeve, 2005. 86 str., 25 pril.
19. Regije na ravni NUTS 2. Statistični urad republike Slovenije. [URL: http://www.stat.si/novice_poglej.asp?ID=612], 24.07.2006.
20. Regional policy – Inforegio. [URL: http://ec.europa.eu/regional_policy/funds/prord/sf_en.htm], 24.07.2006.
21. Regionalna razvojna agencija za Koroško. [URL: http://www.rra-koroska.si/], 10.12.2006.
22. Regionalni razvojni program za Koroško regijo. Ravne na Koroškem : RRA Koroška, 2001. 154. str, 4 pril.
23. Regionalni razvojni program za Koroško razvojno regijo 2007-2013. Dravograd : RRA Koroška, 2006. 128 str.
24. Resolucija o nacionalnih razvojnih projektih za obdobje 2007-2023. Ljubljana : Služba vlade RS za razvoj, 2006. 77 str.
25. Slovenija in Evropska unija: o pogajanjih in njihovih posledicah. Ljubljana : Urad Vlade RS za informiranje, 2003. 151 str.
26. Slovenske regije v številkah. Ljubljana : Statistični urad RS, 2006. 56 str.
27. Strategija gospodarskega razvoja Slovenije. Ljubljana : UMAR, 2001. 122 str.
28. Strategija prostorskega razvoja Slovenije. Ljubljana : Ministrstvo za okolje, prostor in energijo, 2004. 75 str.
29. Strategija razvoja Slovenije. Ljubljana : UMAR, 2005. 46 str., 1 pril.
30. Strategija regionalnega razvoja Slovenije. Ljubljana : Agencija RS za regionalni razvoj, 2001. 16 str., 6. pril.
31. Strukturni skladi EU v Sloveniji. Služba vlade RS za strukturno politiko in regionalni razvoj. [URL: http://www.gov.si/euskladi/skladi/strukt.html], 21.07.2006.
32. The Growth and Jobs Strategy and the Reform of European cohesion policy. Fourth progress report on cohesion. Brussels : European Comission, 2006, 12 str.
33. Urad vlade RS za informiranje. [URL: http://evropa.gov.si/], 03.08.2006.
34. Uredba o vrednosti meril za določitev območij s posebnimi razvojnimi problemi in določitvi občin, ki izpolnjujejo ta merila (Ur.l. RS, št. 59/2000).
35. Zakon o spodbujanju skladnega regionalnega razvoja (Uradni list RS, št. 93/2005).
36. Zavod RS za zaposlovanje. [URL:http://www.zavodzazaposlovanje.si/slo/Eures/TrgDela/KoroskaSlo.htm],10.11.2006.
37. Združenje občin Slovenije. [URL: http://www.zdruzenjeobcin.si/prva.asp], 04.01.2007.
38. Working for the regions. Luxembourg : European Communities, 2004. 35 str.

SEZNAM KRATIC

ARR	Javna agencija RS za regionalni razvoj	
BDP	Bruto domači proizvod	
DRP	Državni razvojni program	
EBRD	Evropska banka za obnovo in razvoj	
EDIS	Extended Decentralisation Implementation System	Sistem razširjene decentralizacije izvajanja projektov
EIB	Evropska investicijska banka	
EIF	European Investment Fund	Evropski investicijski sklad
EK	Evropska komisija	
EKUJS	Evropski kmetijski usmerjevalni in jamstveni sklad	
EPD	Enotni programski dokument	
ESRR	Evropski sklad za regionalni razvoj	
ESS	Evropski socialni sklad	
EU	Evropska unija	
FIUR	Finančni instrument za usmerjanje ribištva	
IPA	Instrument for Pre accession Assistance	Instrument za predpristopno pomoč
ISPA	Instrument for Structural Policies for Pre-Accession	Instrument strukturne politike za predpristopno obdobje
JASPERS	Joint Assistance in Supporting Projects in European Regions	Skupna pomoč pri podpori projektov v evropskih regijah
JEREMIE	Joint European Resources for Micro to Medium Enterprises	Skupni evropski viri za mikro do srednja podjetja
JESSICA	Joint European Support for Sustainable Investment in City Areas	Skupna evropska podpora za trajnostne naložbe v mestna področja
PHARE	Poland and Hungary Action for Restructuring of the Economy	Osnovni predpristopni instrument
PPP	Public-private partnership	Javno zasebno partnerstvo
RRA	Regionalna razvojna agencija	
RRP	Regionalni razvojni program	
RS	Republika Slovenija	
SAPARD	Special Accession Programme for Agriculture and Rural Development	Posebni pristopni program za kmetijstvo in razvoj podeželja
SGRS	Strategija gospodarskega razvoja Slovenije	
SPRS	Strategija prostorskega razvoja Slovenije	
SRRS	Strategija regionalnega razvoja Slovenije	
SRS	Strategija razvoja Slovenije	
SURS	Statistični urad Republike Slovenije	
SVLR	Služba Vlade RS za lokalno samoupravo in regionalno politiko	
Ur.l. RS	Uradni list Republike Slovenije	
ZSRR	Zakon o spodbujanju regionalnega razvoja	

PRILOGE

PRILOGA 1

Tabela 1 : Sredstva Evropske unije za obdobje 2007-2013

Odobritve za prevzem obveznosti v mio EUR (cene iz leta 2004)	2007-2013
Naslov 1 – Konkurenčnost in kohezija za rast in zaposlovanje	**382.139**
1A – Konkurenčnost za rast in zaposlovanje	*74.098*
1B – Kohezija za rast in zaposlovanje	*308.041*
Naslov 2 - Ohranjanje in varovanje naravnih virov	**371.344**
Od česar tržni ukrepi in neposredna plačila	*293.105*
Naslov 3 – Državljanstvo, svoboda, varnost in pravica	**10.770**
3A - Svoboda, varnost in pravica	*6.630*
3B - Druge notranje politike	*4.140*
Naslov 4 - EU kot globalni partner	**49.463**
Naslov 5 – Administracija	**49.800**
Kompenzacije	**800**
SKUPAJ EU	**864.316**

Vir: Naslednja finančna perspektiva, 2006.

PRILOGA 2

Slika 1: Teritorialna členitev Slovenije na kohezijski in razvojne regije

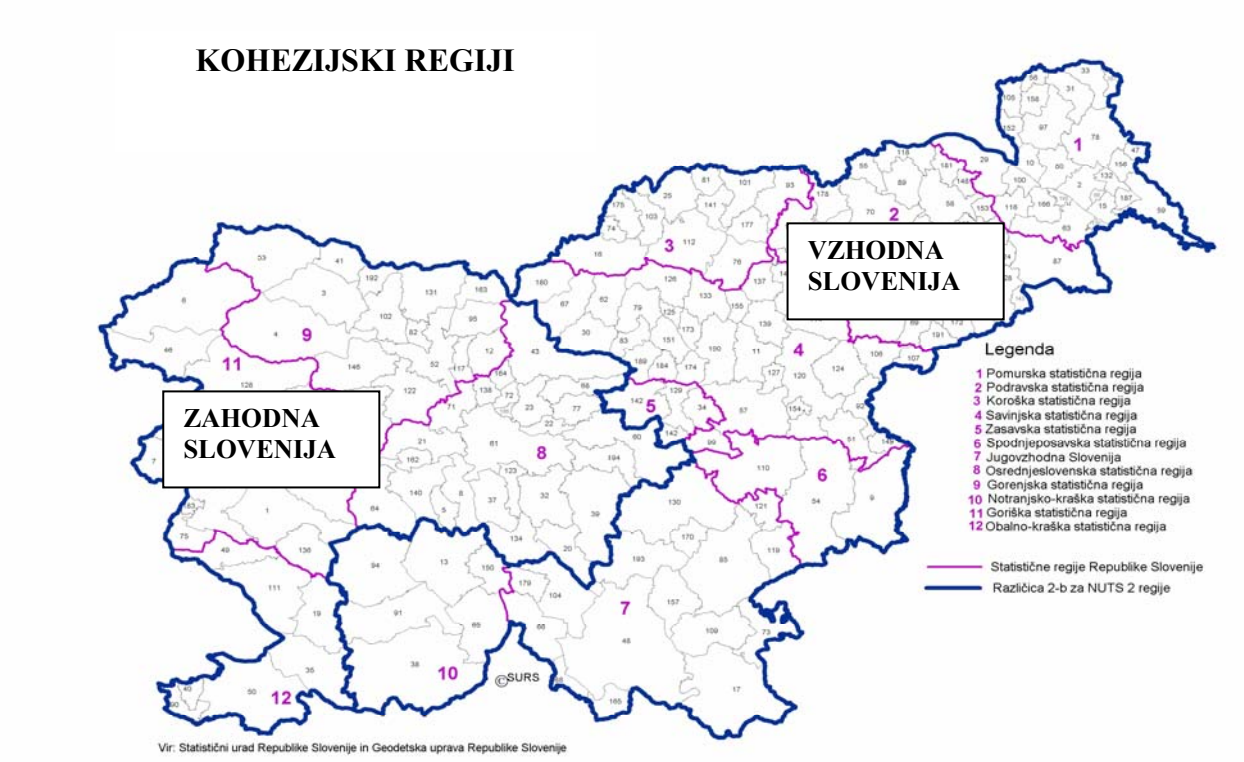

Vir: Državni razvojni program 2007-2013, 2006, str. 128.

PRILOGA 3

Tabela 2: Glavni programi in podprogrami ter cilji in projekti Regionalno razvojnega programa za koroško regijo 2002-2006

STRATEŠKI PROGRAMI, GLAVNI PROGRAMI in PODPROGRAMI		Cilj	Projekti	Indikatorji
1. SP	**Gospodarski razvoj**	Gospodarska rast ob zagotavljanju skladnega socialnega in prostorskega razvoja ter kakovosti življenja prebivalcev v regiji.		
Stopnja pomembnosti cilja	**25%**			
1.1 GP	**Spodbujanje konkurenčnosti in podjetništva**	Ustvariti stimulativno podpornega okolja za razvoj podjetništva, povečanje konkurenčnosti, razvoj perspektivnih dejavnosti izven tradicionalnih industrij ter odpiranje regije navzven		
1.1.1 PP	**Mreženje in internacionalizacija**	Dvig lastne konkurenčne sposobnosti na domačem in tujem trgu, spodbujanje povezovanja malih in srednjih podjetij ob predpostavki, da bo država uspešno odpravila ovire za internacionalizacijo.	1. Formiranje grozda podjetij za področje kovinsko predelovalne industrije. 2. Formiranje grozda podjetij za področje metalurških izdelkov. 3. Formiranje grozda podjetij za področje lesno predelovalne industrije. 4. Povezovanje koroških zadrug. 5. Regionalni konstrukcijski biro. 6. Skupen nastop na domačem in tujem trgu	✓ Število ustvarjenih povezav med podjetji ✓ število grozdov ✓ večja produktivnost ✓ manjše število likvidacij podjetij
1.1.2 PP	**Vzpodbujanje tehnološke prenove podjetij**	Uvajanje novih tehnologij ter vzpodbujanje razvojnih oddelkov in njihova povezava v skupni tehnološko razvojni center, ki bo vključeval tudi razvojne načrte kritičnih podjetij, ki nimajo dovolj razvojnih kapacitet z vključitvijo raziskovalnih inštitutov in strokovnjakov, sočasno pa pridobivanje dodatnih sredstev za razvojno delo.	1. Vzpostavitev tehnološkega centra. 2. Vzpostavitev baze in mreže strokovnjakov. 3. Vzpostavitev in razširitev mreže strokovnjakov.	✓ Število razvojno raziskovalnih projektov, ✓ Število podjetij, ki prejemajo finančno pomoč za razvojne projekte in kupujejo potrebno opremo, ✓ Naraščanje investicij v uvajanje tehnologij in modernizacijo, ✓ Dodatna delovna mesta, ki so nastala na osnovi razvojno razisk. projektov.
1.1.3 PP	**Razvoj skupine poslovne infrastrukture**	Vzpostaviti poslovne infrastrukture za pospešen razvoj dejavnosti in zagotavljanje osnovnih pogojev za izvajanje nekaterih dejavnosti , ki so v okolju potrebne oz. lahko njihov razvoj v bodoče omejijo nove zakonske regulative v procesu vključevanja v EU.	1. Inkubator za razvoj MSP. 2. Vzpostavitev potrebne infrastrukture za avtoprevozništvo. 3. Skupna servisna enota za živilsko predelovalno dejavnost 4. Razvoj lesne predelave in boljše izkoriščanje lesne mase. 5. Izkoriščanje vodnih virov in razvoj predelave vode.	✓ Inkubator za razvoj MSP, ✓ Rast malih podjetij, ✓ Večja dodana vrednost, ✓ Nove dejavnosti v okolju.

STRATEŠKI PROGRAMI, GLAVNI PROGRAMI in PODPROGRAMI		Cilj	Projekti	Indikatorji
1.1.4 PP	**Razvoj podpornega okolja za podjetništvo**	Ustvariti pogojev za izboljšanje dostopa do virov informacij in kapitala, spodbujanje podjetnosti ter ustvarjanje podjetniške klime v okolju za razvoj perspektivnih dejavnosti.	1. Vzpostavitev mreže podjetniških svetovalcev. 2. Vzpostavitev garancijske sheme. 3. Promocija kadrov in prostora. 4. Vzpostavitev informacijskega sistema. 5. Katalog in registracija lokacij. 6. Vzpostavitev banke strokovnih kadrov. 7. Obrtno-poslovne cone v Koroški regiji.	✓ Povečanje pritoka zunanjega kapitala, ✓ Koriščenje sredstev razvojnih spodbud, ugodnih kreditov, ✓ Svetovanje ✓ Višina sredstev v garancijski shemi, ✓ Število koristnikov finančnih spodbud, ✓ Št. pridobljenih novih investitorjev, ✓ Št. Novih podjetij in rast obstoječih, ✓ Število novih dejavnosti v okolju.
1.2 GP	**Krepitev razvojne moči regije**	Spodbuditi uvajanja ekološko sprejemljivih tehnologij, spodbujanje investicij v človeški kapital , ustvarjanje učinkovitega informacijskega sistema, prilagojenega ciljnim uporabnikom in priprava sistemskih pogojev za razvoj mrežne ekonomije.		
1.2.1 PP	**Ekološko sprejemljive tehnologije**	Povečati vlaganja v ekološke sanacije problematičnih tehnoloških postopkov, spreminjanje strategije podjetij iz masovne proizvodnje v kvalitetno in zahtevnejšo.	1. Regulacija termičnih emisij. 2. Sistem ogrevanja in čiščenja livnih ponvic. 3. Sanacija prahu in hrupa. 4. Sanacija halde. 5. Izdelava projekta za ločitev tehnoloških komunalnih vod.	✓ Število podprtih okoljevarstvenih projektov, ✓ Št. podjetij, ki dobivajo strokovno okoljevarstveno pomoč, ✓ Št. podjetij, ki prejemajo finančno podporo za vzpostavitev okoljevarstvenih tehnologij, ✓ Št. novih eko produktov in procesov, ✓ Zmanjšano onesnaževanje okolja, ✓ Št. podjetij, ki je pridobilo nove strokovnjake, ✓ Št. zagotovljenih svetovalnih služb.
1.2.2 PP	**Mrežna ekonomija**	Doseči prepoznavnost Koroške regije na svetovnem spletu in pripraviti pogoje za razvoj mrežnega gospodarstva ter hkrati zagotavljati pogoje za razvoj novih dinamičnih oblik dela, učenja in bivanja.	1. Izgradnja sistema mehkih vzpodbud za razvoj mrežne ekonomije. 2. Vzpostavitev Centra za eDelo. 3. Izgradnje lokalnih in regionalnih eShem. 4. Zagotavljanje digitalne pismenosti-vzpostavljen sistem certificiranja računalniških znanj.	✓ Št. podjetij, ki poslujejo preko interneta, ✓ Vključevanje podjetij v eDelo, ✓ Certificiranje podjetij o računalniški pismenosti.

STRATEŠKI PROGRAMI, GLAVNI PROGRAMI in PODPROGRAMI		Cilj	Projekti	Indikatorji
1.3 GP	**Turizem in promocija regije**	Turizem je na Koroškem prepoznan kot ena izmed ključnih panog in razvojnih priložnosti za ustvarjanje novih delovnih mest in dvig kvalitete življenja. Hkrati je ta panoga tista, ki lahko poveča prepoznavnost regije v širšem prostoru in skozi katero se lahko uspešno promovira tudi ponudba ostalih gospodarskih panog.		
1.3.1 PP	**Podporno okolje**	Vzpostavitev takšne organizacijske strukture, ki bo omogočala: - boljše sodelovanje javnega sektorja in ponudnikov turističnih storitev, - pospešen razvoj turizma na lokalnem nivoju ter - regionalno povezovanje pri razvoju skupnih programov in ponudb, trženju in promociji turistične ponudbe Koroške.	1. Vzpostavitev lokalnih turističnih organizacij. 2. Pridobitev statusa turističnega območja. 3. Lokalna turistična vodniška služba. 4. Skupni turistično informacijski sitem.	✓ Ustanovljene lokalne turistične organizacije, ✓ Pridobljen status turističnega območja, ✓ Št. ponudnikov vključenih v skupne razvojne aktivnosti.
1.3.2 PP	**Promocija**	Definirati identiteto regije, pripraviti strategijo promocije, izvajati skupne aktivnosti promocije in trženja turistične ponudbe ter ostalih elementov ponudbe Koroške regije ter povečati prepoznavnost regije v širšem prostoru.	1. Izoblikovanje identitete Koroške regije. 2. Priprava strategije promocije. 3. Izvedbe letnih načrtov skupnih aktivnosti promocije in trženja turistične ponudbe.	✓ Definirana identiteta regije in izdelana marketinška strategija, ✓ Št. realiziranih skupnih promocijskih akcij, ✓ Št. novih promocijskih gradiv, ✓ Št. registriranih turistov in prenočitev.
1.3.3 PP	**Novi produkti in programi**	Oblikovanje kvalitetnih skupnih ponudbenih paketov, ki bodo temeljili na povezovanju obstoječih ponudb doživljajskih atrakcij, tematskih poti, kulturne in naravne dediščine, aktivnosti v naravi ter prireditev, razvoj in privlačnejša predstavitev že obstoječih turističnih zanimivosti ter kreiranje novih tržno naravnanih elementov osnovne in dodatne ponudbe.		
1.3.4 PP	**Kakovost storitev**	Dvig kakovosti osnovnih in dodatnih turističnih storitev na območju celotne regije v različnih področjih turistične ponudbe, osveščanje prebivalstva ter promoviranje turizma kot ene izmed ključnih razvojnih priložnosti regije.	1. Analiza potrebnih znanj in spretnosti. 2. Oblikovanje programov in usposabljanj. 3. Motivacija, osveščanje in izvajanje programov za dvig kvalitete turistične ponudbe.	✓ Število pripravljenih in realiziranih programov usposabljanj, ✓ Število oseb vključenih v aktivnosti.
1.3.5 PP	**Turistična infrastruktura**	Dvigniti kakovost turistične infrastrukture, zagotoviti pogoje za razvoj obstoječih in novih kakovostnih kapacitet ter izvesti investicije v infrastrukturo novih elementov turistične ponudbe.	1. Razvoj nastanitvenih kapacitet. 2. Razvoj tematskih turističnih kapacitet.	✓ Št. turističnih postelj ✓ Kakovost nastanitvenih kapacitet, ✓ Št. novo ustvarjenih elementov ponudbe
1.4 GP	**Kmetijstvo in podeželje**	Razvoj dolgoročno stabilnih delovnih mest v kmetijstvu, gozdarstvu in s tem v zvezi povezanih dejavnosti, ki bodo omogočila izboljšanje dohodkovne uspešnosti kmetij z uvajanjem novih dodatnih dejavnosti na osnovi še neizkoriščenih potencialov ter povečanje privlačnosti za mlade na kmetiji in za bivanje na podeželju in s tem za ohranjanje poseljenosti podeželja.		

STRATEŠKI PROGRAMI, GLAVNI PROGRAMI in PODPROGRAMI		Cilj	Projekti	Indikatorji
1.4.1 PP	**Skladen razvoj podeželja**	Krepiti zavest o pomenu podeželja kot pomembnemu delu identitete Koroške regije in krepiti sposobnost prebivalcev na podeželju, da aktivno prevzemajo odgovornost za svoj razvoj.	1. Spodbujanje ekološkega kmetovanja. 2. Ureditev skupne infrastrukture za uvajanje ekološkega kmetovanja (ekološka klavnica, ekološke tržnica). 3. Ureditev klavnice. 4. Urejanje pašnikov. 5. Obnova starih sadovnjakov. 6. Vzpostavitev centra za sadjarstvo. 7. Feasibility študije za uvajanje tradicionalnih poljščin (pira, ajda,…)	✓ Produktivnost specializiranih kmetij, ✓ Vrednost investicij v posodobitev proizvodnje na kmetijah, ✓ Št. ekoloških kmetij, ✓ Št. kmetij vključenih integrirano pridelavo, ✓ Površine in donosi ekstenzivnih sadovnjakov s starimi sortami sadja, ✓ Št. vključenih v programe usposabljanja, ✓ Št. mladih gospodarjev na kmetiji, ✓ Št. prenosov kmetij na mlade gospodarje.
1.4.2 PP	**Osnovna kmetijska proizvodnja**	Izboljšati proizvodnjo v osnovni kmetijski dejavnosti s poudarkom na specializiranih kmetijah ter spodbuditi ekološko pridelavo na tistih kmetijah, ki imajo za to pogoje in s tem doseči boljše možnosti za trženje pridelkov in produktov ter z ukrepi preprečiti zaraščanje kmetijskih površin.	1. Preverjanje pogojev za vzpostavljanje skupne predelovalne infrastrukture. 2. Regionalno izobraževalno središče za razvoj kmetijstva in podeželja. 3. Nadaljnji razvoj blagovne znamke Dobrote izpod Pece. 4. Nadaljnji razvoj turističnega produkta Cesta mošta. 5. Podjetniško jedro na podeželju. 6. Računalniško opismenjevanje nosilcev kmetijske dejavnosti. 7. Energija s kmetije.	✓ Št. predelovalnih enot, ✓ Št. registriranih dopolnilnih dejavnosti na kmetijah, ✓ Št. nosilcev blagovnih znamk, ✓ Št. in vrednost investicij v ureditev prostorov za izvajanje dejavnosti, ✓ Št. zaposlitev v dopolnilnih dejavnostih, ✓ Št. registriranih turističnih kmetij, ✓ Št. izvedenih programov usposabljanja, ✓ Št. vključenih v usposabljanje in izobraževanje.
1.4.3 PP	**Skupna razvojna infrastruktura**	Zagotoviti ustrezno podporno okolje za razvoj dopolnilnih in drugih dejavnosti na kmetijah, ki zajema: - vzpostavitev skupnih predelovalnih enot - organizacijo trženja produktov s kmetij - načrtno usposabljanje in izobraževanje nosilcev dejavnosti.	1. Povezovanje in specializacija strokovnih kadrov za ključna področja svetovanja na področju razvoja kmetijstva in podeželja s poudarkom na novih znanjih in potrebah. 2. Vzpostavitev enotnega informacijskega sistema na področjih kmetijstva in gozdarstva.	✓ Organizac. strukt. za izvajanje in spreminjanje programa, ✓ Št. usposobljenih kadrov, ✓ Št. opravljenih ur svetovanja, ✓ Št. izdelanih investicijskih načrtov, ✓ Št. izdelanih razvojnih programov, ✓ Vrednost investicij, ✓ Višina pridobljene podpore

				iz različnih virov
STRATEŠKI PROGRAMI, GLAVNI PROGRAMI in PODPROGRAMI		**Cilj**	**Projekti**	**Indikatorji**
1.4.4 PP	**Organizacijska, svetovalna in finančna pomoč**	Zagotoviti ustrezno strukturo za izvajanje in spremljanje programa razvoja kmetijstva in podeželja; s povezovanjem različnih ukrepov in instrumentov pa zagotoviti ustrezno svetovalno in finančno pomoč nosilcem dejavnosti pri realizaciji podjetniških idej.	1. Spodbujanje podjetništva in poklicnega in uveljavljanja žensk na podeželju. 2. Znanja za razvoj mladih na podeželju. 3. Promocija regije.	✓ Št. izedenih animacijsko-promocijskih aktivnosti za različne ciljne skupine, ✓ Št. skupnih projektov, ✓ Št. oblikovanih interesnih skupin, ✓ Št. mladih gospodarjev na kmetiji.
2. SP	**Okolje in prostor**			
Stopnja pomembnosti cilja	**60%**			
2.1 GP	**Policentrični sistem poselitve**	Okrepiti poselitveni sistem v regiji z ohranjanjem obstoječih in lociranjem ter razvijanjem novih centralnih storitvenih dejavnosti v regiji in doseči smotrno ter učinkovito razporeditev dejavnosti/delovnih mest v (prekomejni) regiji.		
2.1.1 PP	**Poselitveni sistem v regiji**	Okrepiti poselitveni sistem v regiji z ohranjanjem obstoječih in lociranjem ter razvijanjem novih centralnih storitvenih dejavnosti v regiji in doseči smotrno ter učinkovito razporeditev dejavnosti/delovnih mest v (prekomejni) regiji.	1. Razporeditev centralnih storitvenih dejavnosti v središčih različnega ranga v regiji. Zasnova »idealne« razporeditve dejavnosti, ukrepi za udejanjanje zasnove. 2. Teritorialna delitev dela med naselji v (prekomejni) regiji, zasnova »idealne« delitve, ukrepi za udejanjanje zasnove. Pilotni izvedbeni projekti. 3. Poslovne cone. 4. Priročnik/navodila za občine, potencialne investitorje in druge zainteresirane akterje. 5. Regionalni informacijski sistem na področju razvoja in urejanja prostora. 6. Regionalna zasnova prostorskega razvoja.	✓ Razporeditev centralnih dejavnosti med središči iste in različnih ravni v regiji, ✓ Porazdelitev delovnih mest med naselji v regiji.
2.1.2 PP	**Tradicionalni poselitveni vzorec**	Ohraniti strukturo in obseg poselitvenega prostora ter s tem povezano identiteto regije, prav tako pa ohranjati tudi druge kvalitete prostora ter doseči varčno ravnanje s prostorom kot omejenim virom.	1. Kriteriji, ukrepi in viri financiranja za ohranjanje tradicionalne razpršene poselitve. Pilotni projekti v posameznih obinah/naseljih. 2. Kriteriji in ukrepi za razvoj kompaktnih naselij v Koroški regiji. Pilotni projekti v posameznih občinah/naseljih. 3. Kriteriji in ukrepi za varčevanje s prostorom kot omejenim virom.	✓ Gibanje obsega poselitvenega prostora v regiji po tipih.
2.2 GP	**Prometna dostopnost regije navznoter in navzven**			

STRATEŠKI PROGRAMI, GLAVNI PROGRAMI in PODPROGRAMI		Cilj	Projekti	Indikatorji
2.2.1 PP	**Integriran prometno-poselitveni sistem v regiji**	Doseči čim bolj skladen prostorski razvoj v regiji.	1. Prometna študija za Koroško regijo, 2. Razvoj in vzdrževanje regionalnega in lokalnega cestnega omrežja 3. Gozdne ceste.	✓ Dostopnost postaj javnega potniškega prometa z rednimi povezavami s centrom višjega reda za prebivalce v regiji.
2.2.2 PP	**Manjkajoče prometne povezave**	Prispevati k dopolnitvi prometnega omrežja v regiji in vzpostaviti ugodne infrastrukturne razmere za gospodarske dejavnosti.	1. Cestno omrežje: (prekomejni) program dopolnitve omrežja, potrebne aktivnosti, nosilci izvedbe. Sprejem dogovorov v regiji, izvedba potrebnih korakov na ravni države in čezmejne regije. Študije izvedljivosti, idejni načrti, presoje vplivov na okolje, priprava planske dokumentacije. 2. Železniško omrežje: (prekomejni) program dopolnitve omrežja, potrebne aktivnosti, nosilci izvedbe. Študije izvedljivosti, idejni načrti, presoje vplivov na okolje, priprava planske dokumentacije. 3. Načrtovanje in izgradnja infrastrukture regionalnega (državnega, prekomejnega) prometnega vozlišča v Otiškem Vrhu.	✓ Delež cest in železniških prog, ki so bile v programskem obdobju posodobljene in /ali ki so prešle v višjo kategorijo, ✓ Sprememba št. in pomena prometnih vozlišč v regiji.
2.3 GP	**Naravna ter kulturna krajina in integrirani prostorski sistem krajine**			
2.3.1 PP	**Sistem varovanja naravne in kulturne krajine v zavarovanih območjih ter izven njih**	Prispevati k vzpostavitvi učinkovitega sistema ohranjanja/varovanja naravne in kulturne krajina v zavarovanih območjih ter izven njih.	1. Program aktivnosti v regiji v podporo vzpostavitvi zavarovanih območij: potrebni koraki, instrumenti, finančna sredstva, deležniki. 2. Varstvo naravne in kulturne krajine izven zavarovanih območij: instrumenti, potrebna finančna sredstva, deležniki. Pilotni projekti za zaključena območja. 3. Promocija tematike (varstva) naravne in kulturne krajine. Vključevanje ustreznih vsebin v programe vrtcev in šol. 4. Regionalni informacijski sistem na področju prostora-podatki o naravni in kulturni krajini, npr. tipi območij, varstveni režimi, instrumenti.	✓ Sredstva države in sredstva iz regije, vložena v varstvo naravne in kulturne krajine.
2.3.2 PP	**Integrirani prostorski sistem krajine**	Prispevati k vzpostavitvi ugodnih razmer za delovanje naravnega sistema v (prekomejni) regiji ter s tem k ohranjanju biotske pestrosti.	1. Zasnova ekološkega omrežja v (prekomejni) regiji. Instrumenti, ukrepi, program udejanjanja, nosilci/deležniki, viri finančnih sredstev. 2. Zasnova in izvedba pilotnih projektov.	✓ Površina in delež med seboj ustrezno povezanih naravno bolj ohranjenih ali vrednih območjih v regiji.
2.4 GP	**Visoka kvaliteta delov regije, sanacija okoljsko degradiranih območij**			

STRATEŠKI PROGRAMI, GLAVNI PROGRAMI in PODPROGRAMI		Cilj	Projekti	Indikatorji
2.4.1 PP	**Izboljševanje stanja okolja, preprečevanje degradacij in vzpostavitev osnov za trajnostni razvoj (prekomejne) regije**	Ohranitev ali povečanje kvalitete bivalnega okolja ter privlačnosti regije za umeščanje gospodarskih dejavnosti. V okviru tega je posebej pomembna vzpostavitev osnov za trajnostni okoljski razvoj regije.	1. Regionalna strategija trajnostnega razvoja. 2. Zasnova ter vzpostavitev struktur na področju varstva okolja in trajnostnega razvoja na regionalni ravni. 3. Uvajanje sodobnih orodij varstva okolja za različne deležnike, npr. podjetja, občine. Šole. 4. Informacijski sistem za okolje v regiji. 5. Projekti za posamezna problemska področja (sistem t+ravnanja z odpadki na regionalni ravni, industrijske deponije, čiščenje odpadnih voda, oskrba z vodo). 6. Alternativni energetski viri (izraba biomase).	✓ Stopnja zadovoljstva različnih javnosti s stanjem in trendi v okolju, ✓ Nabor sodobnih instrumentov varstva okolja, ki so v uporabi v regiji ter aktivni deležniki.
2.4.2 PP	**Sanacija okoljsko degradiranih krajin**	Prispevati k izboljšanju stanja okolja in kvalitete življenja na okoljsko degradiranih območjih regije.	1. Pregled okoljsko ogroženih območij v regiji in ocena stanja. Program sanacije s prednostnimi območji/problemi, orodji in ukrepi, deležniki/akterji, potrebna finančna sredstva in viri. 2. Zasnova in izvedba pilotnih projektov sanacije.	✓ Znaki regeneracije okoljsko degradiranih območij (npr. ponoven pojav občutljivih vrst), ✓ Sredstva iz različnih virov, vložena v sanacijo okoljsko degradiranih območij.
3. SP	**Človeški viri**	Z ustreznimi motivacijskimi aktivnostmi in prilagojenimi specifičnimi programi izobraževanja in usposabljanja je potrebno spodbuditi kadrovsko prestrukturiranje za zagotovitev strukture, ki bo ustrezala novim trendom na področju gospodarskega razvoja.		
Stopnja pomembnosti cilja	**15%**			
3.1 GP	**Zaposljivost prebivalstva**	Koroška regija se v zadnjem desetletju srečuje z velikimi spremembami na področju gospodarske dejavnosti in njene strukture, s tem pa tudi s problemi na področju zaposlovanja in brezposelnosti. Ta je od leta 1991 konstantno naraščala in dosegla višek v letu 1997, od takrat pa je že opazen trend zmanjševanja števila brezposelnih. Stopnja registrirane brezposelnosti v regiji je konec leta 1999 znašala 11,7 odstotka.		
3.1.1 PP	**Prilagajanje izobrazbene strukture iskalcev zaposlitve potrebam delodajalcev**	Prepoznati potrebe delodajalcev in zaposlenih po izobraževanju in usposabljanju, zastaviti prilagojene vsebine in oblike izobraževanja, izdelati dobre načrte poklicne kariere in poiskati vire financiranja za izvedbo zastavljenih aktivnosti.	1. Center za informiranje in poklicno svetovanje	✓ Stopnja zaposlenosti, ✓ Stopnja brezposelnosti, ✓ Delež brezposelnih oseb, vključenih v programe usposabljanja in izobraževanja.

STRATEŠKI PROGRAMI, GLAVNI PROGRAMI in PODPROGRAMI		Cilj	Projekti	Indikatorji
3.1.2 PP	**Izobraževanje in usposabljanje delodajalcev in zaposlenih oseb**	Prepoznati potrebe delodajalcev in zaposlenih po izobraževanju in usposabljanju, zastaviti prilagojene vsebine in oblike izobraževanja, izdelati dobre načrte poklicne kariere in piskati vire financiranja za izvedbo zastavljenih aktivnosti.	1. Medpodjetniški izobraževalni center 2. Osebna in strokovna rast zaposlenih 3. Razvijanje pozitivnih vrednost za delo	✓ Št. zaposlenih oseb, vključenih v programe usposabljanja in izobraževanja, ✓ Javna in zasebna poraba sredstev za izobraževanje, ✓ Neustrezno zasedena delovna mesta.
3.1.3 PP	**Lokalni trg dela**	Vzpostaviti stalen pretok informacij in s pomočjo sodobne informacijske tehnologije vzpostaviti učinkovite mreže, ki bodo povezovale oba pola na trgu dela-delodajalce in iskalce dela. S hitrim, aktualnim posredovanjem informacij do specifičnih ciljnih skupin iskalcev zaposlitve in delodajalcev se bo vzpostavil likalni trg dela. V okviru tega dela pa je potrebno zagotoviti in vzpostaviti sistem svetovanja za področje zaposlovanja, izobraževanj, delovno pravne zakonodaje…	1. Izdelava kataloga »Kam po znanje na Koroškem« 2. Vzpostavitev informacijskega sistema-spletna stran, informativno glasilo 3. Posredovanje dela in zaposlitve	✓ Izdelana spletna stran in zagotovljena finančna sredstva, ✓ Oblikovano informativno gradivo.
3.1.4 PP	**Posebni programi in inštrumenti za specifične ciljne skupine**	Spoznati specifično problematiko in zahteve vsake posamezne ciljne skupine in na tej osnovi razviti posebne programe in inštrumente za reševanje njihove problematike.	1. center za dinamično učenje, študij in delo na daljavo 2. Izvajanje nalog s področja javnih del 3. Spodbujanje poklicnega uveljavljanja žensk 4. Projektno učenje za mlade 5. Učna pot	✓ Št. programov javnih del in vanje vključenih udeležencev, ✓ Št. mladih, vključenih v projektno učenje, ✓ Št. udeležencev programov izobraževanja, ki imajo učno pomoč.
3.2 GP	**Nivo izobrazbe in kritična masa strokovnega kadra**	Izobrazbena struktura na Koroškem je nizka – tako izobrazbena struktura brezposelnih oseb kot tudi zaposlenih, saj večina delovnih mest ne zahteva srednje, višje ali visoke izobrazbe. Prav tako so zaradi opuščanja razvojno raziskovalne dejavnosti večjih podjetjih Koroško zapustili številni strokovnjaki, mladi pa se po končanem študiju prav tako na vračajo, saj jim regija ne ponuja kvalitetnih delovnih mest in visokega življenjskega standarda.		
3.2.1 PP	**Izobraževanje za pridobitev srednje, višje in visoke stopnje izobrazbe**	Z organizacijo novih-aktualnih smeri srednjega in visokošolskega izobraževanja ter razvojem finančnih in drugih inštrumentov spodbuditi prebivalstvo za vključitev v te programe in pridobitev stopnje izobrazbe. Z izboljšanjem šolskega sistema pa bi se zmanjšalo število mladih, ki iz najrazličnejših razlogov opustijo šolanje.	1. Višja strokovna šola	✓ Št. srednješolskih programov, ✓ Št. novih višje in visokošolskih programov, ✓ Delež prehoda med posameznimi ravnmi šolanja.
3.3 GP	**Vseživljenjsko učenje**			

STRATEŠKI PROGRAMI, GLAVNI PROGRAMI in PODPROGRAMI		Cilj	Projekti	Indikatorji
3.3.1 PP	**Podporno okolje za spodbujanje vseživljenjskega učenja**	Vzpostaviti redne oblike sodelovanja izobraževalnih institucij na Koroškem, zagotoviti prostorske in kadrovske pogoje ter stalne vire sredstev za razvoj in izvajanje programov izobraževanja in usposabljanja na Koroškem-s tem pa postaviti temelje za dinamično in inovativno prilagajanje ljudi spreminjajočim se razmeram in zahtevam.	1. Katalog institucij s področja izobraževanja in usposabljanja in njihovih programov 2. Univerza za tretje življenjsko obdobje 3. Pisna kulturna dediščina 4. Nadgradnja informacijske in komunikacijske infrastrukture	✓ Katalog institucij s področja izobraževanja in usposabljanja in njihovih programov, ✓ Univerza za tretje življenjsko obdobje, ✓ Pisna kulturna dediščina ✓ Nadgradnja informac. in komunikac. Infrastrukt.
3.3.2 PP	**Razvoj programov izobraževanja in usposabljanja**	Na osnovi pregleda obstoječih programov, oblik, vsebin in izvajalcev ter sodobnih trendov in prepoznanih potreb v regiji razviti nove vsebine in prilagojene načine izvajanja teh aktivnosti ter k sodelovanju pri tem pritegniti vse ljudi, ki lahko s svojimi znanji in spretnostmi pri tem sodelujejo.	1. Študijski krožki 2. teden vseživljenjskega učenja	✓ Izdelan pregled obstoječih programov izobraževanja in usposabljanja, ✓ Evidentirane nove potrebe po vsebinah izobraževanja in usposabljanja, ✓ Razvoj in izvedba treh novih programov izobraževanja in usposabljanja.
3.3.3 PP	**Vključevanje različnih ciljnih skupin v razvojne projekte in pridobivanje sodobnih znanj**	S pridobivanjem sodobnih znanj in razvojem novih, sodobnih pristopov in vsebin vseživljenjskega učenja vključiti v aktualna dogajanja čim več ljudi iz vseh ciljnih skupin.	1. središče za samostojno učenje 2. Koroški biografski leksikon 3. Formalno opismenjevanje	✓ Izvajanje podjetniških krožkov na OŠ in SŠ ✓ Št. vključenih v rač. usposabljanje oz. opismenjevanje, ✓ Št. udeležencev usposabljanja za pripravo in spremljanje razvojnih projektov, ✓ Št. usposabljanja za pripravo projektov za pridobivanje sredstev iz EU.
3.4 GP	**Kakovost življenja v regiji**			
3.4.1 PP	**Varovanje in krepitev zdravja**	Z zastavljenimi aktivnostmi zmanjšati dejavnike tveganja. Spodbuditi zdrav način življenja in zmanjšati število samomorov.	1. Zmanjševanje kroničnih nenalezljivih bolezni 2. Zmanjšanje samomorilnosti	✓ Zmanjšanje umrljivosti prebivalstva zaradi CVB pod izhodiščno stanje, ✓ Zmanjšanje št. samomorov.
3.4.2 PP	**Izboljšanje pogojev za razvoj kulturnih dejavnosti in delovanje društev**	Spodbuditi nadaljnji razvoj profesionalne in ljubiteljske kulturne dejavnosti in vključevanje mladih vanje.		✓ Št. aktivnih društev in sekcij, ✓ Št. mladih oz. novih aktivnih članov.
3.4.3 PP	**Izboljšanje pogojev za razvoj in izvajanje športnih aktivnosti**	Spodbuditi nadaljnji razvoj športnih dejavnosti in vključevanje mladih vanje.		✓ Št. aktivnih društev in sekcij, ✓ Št. uspešnih nastopov .

Vir: Regionalni razvojni program za koroško regijo 2002-2006.

PRILOGA 4

Tabela 3: Pregled realizacije regijskih projektov RRP Koroške 2002-2006

Finančni instrumenti	PODROČJA											
	GOSPODARSTVO	**status[1]**	**umeščenost v RRP[2]**	**vir financiranja**	**OKOLJE IN PROSTOR**	**status**	**umeščenost v RRP**	**vir financiranja**	**ČLOVEŠKI VIRI**	**status**	**umeščenost v RRP**	**vir financiranja**
Neposredne spodbude	Koroška…barvitost dolin.	Z	SP1, GP1.3	Koroške občine, neposr. regio. spodbude, programa sofinanciranja izvedbenih delov RRP za leto 2004.	Koroški center za ravnanje z odpadki – Odkup zemljišča v Občini Prevalje.	Z	SP2, GP2.4	Država, koroške občine po ključu prebivalstva. Država, koroške občine (vsaka projekt na svojem območju).	Izgradnja letnega bazena na Ravnah na Koroškem.	Z	SP 3, GP3.4	Lastna sredstva, MŠZŠ, fundacija za šport, drugi viri.
	Podjetniška prenova podeželja v Koroški regiji.	Z	SP1,GP1.4	Sredstva iz neposrednih regionalnih spodbud, programa sofinanciranja izvedbenih delov RRP za leto 2004, lastni viri.	Oskrba s pitno vodo - Priprava strokovnih podlag oskrbe s pitno vodo v občinah Koroške regije.	Z	SP2, GP2.2	Država, občine po ključu prebivalstva.	KoViViS - Koroško višje in visokošolsko središče.	Z	SP3, GP3.2	Država, koroške občine po ključu prebivalstva.
	Tehnološko razvojni center Koroška (TRC)	Z	SP1, GP1.2	Enako kot pri predhodnem projektu.	Pridobitev zemljišča za regijsko odlagališče – 2. faza	Z	SP2, GP2.4	Država, koroške občine po ključu prebivalstva.	Koroško kulturno poletje.	Z	SP3, GP3.4	Država RS, 5 koroških občin
	Lokalne obrtno-industrijske cone - Obrtna cona Polena - Komunalna infrastruktura POC Gortina – Muta.	VT	SP1, GP1.1	Sredstva iz neposrednih regionalnih spodbud, programa sofinanciranja izvedbenih delov RRP za leto 2005 ter lastna sredstva občin.	Razvoj zdravilno turističnega centra Mislinjska dobrava – izdelava projektne dokumentacije.	VT	SP2, GP2.1	Država, MO Slovenj Gradec.	Podjetnost mladih.	VT	SP3, GP3.1	Država RS, MO Slovenj Gradec.
	Razvojno - raziskovalne aktivnosti za povečanje inovativne konkurenčnosti Koroške regije.	VT	SP1, GP1.2	Enako kot pri predhodnem projektu ter vložek projektnih partnerjev.	Tehniška dediščina Koroške – Železarstvo na Koroškem.	VT	SP2, GP2.3	Država RS, občina Ravne na Koroškem.	Skupen boj proti zasvojenosti.	VT	SP3, GP3.4	Država, koroške občine.

[1] Z = zaključen, VT = v teku
[2] SP = strateški program, GP = glavni program

Finančni instrumenti	PODROČJA											
	GOSPODARSTVO	**status**	**umeščenost v RRP**	**vir financiranja**	**OKOLJE IN PROSTOR**	**status**	**umeščenost v RRP**	**vir financiranja**	**ČLOVEŠKI VIRI**	**status**	**umeščenost v RRP**	**vir financiranja**
Neposredne spodbude	Lokalne obrtno-industrijske cone- Poslovna cona Radlje ob Dravi - Komunalna infrastruktura	VT	SP1, GP1.1	Država RS, občina Radlje ob Dravi.	Naravna in kulturna znamenitost Uršlja gora	VT	SP2, GP2.3	Koroške občine, neposredne regionalne spodbude, programa sofinanciranja izvedbenih delov RRP za leto 2005.	Štipendijska shema za Koroško.	Z	SP3, GP3.2	Državni viri iz razpisa, 12 občin v Koroški regiji, podjetja v regiji.
	Obnova žičniške infrastrukture – Smučarska vlečnica Ribnica na Pohorju	VT	SP1, GP1.3	Država RS, občina Ribnica na Pohorju in ŠD Ribnica na Pohorju.								
	Obnova žičniške infrastrukture – Smučišče Črna.	VT	SP1, GP1.3	Država RS, občina Črna na Koroškem.								
	TRS_K - Tehnološko razvojno središče Koroška – I. faza.	VT	SP1, GP1.1	Država RS, RRA Koroška.								
Posredne spodbude	Vzpostavitev sistema VEM (vse na enem mestu) Mislinjska in Zgornjedravska dolina.	Z	SP1, GP1.1	PHARE,država, lastna sredstva.	Regionalna zasnova prostorskega razvoja Koroške statistične regije.	VT	SP 2, GP2.1	MOPE, koroške občine.	Mladi – razvojni potencial Koroške.	Z	SP3, GP3.1	Državni viri iz razpisa, viri v regiji (občine v regiji, GZS OZK, KKKŠ, RRA).
INTERREG	Razvoj obmejnih poslovnih lokacij Slovenija – Avstrijska Koroška	VT	SP1, GP1.1	Interreg IIIA SLO/A, sredstva projektnih partnerjev in sodelujočih lokalnih skupnosti.	Dravska kolesarska pot od izvira do izliva.	VT	SP1, GP1.1	RRA Koroška; ZRS Bistra; Verein Regionalentwicklung Südkärnten; Carnica Region Rosental.	Evroregija SV Slovenija – Avstrijska Štajerska.	VT	SP1, GP1.1	Interreg IIIA SLO/A, ARR.
	»Crossborder« - inovativna razvojna mreža	VT	SP1, GP1.1	Interreg IIIA SLO/A, ARR.	III. Razvojna os - cesta (Cohesion – Economic – Social – Teritorial – Axis).	VT	SP2, GP2.2	ERDF, država RS oz. ministrstva.				
	Dežela pod Peco – PetzenLand.	VT	SP1,GP1.3	100% INTERREG IIIA SI-AT								

Finančni instrumenti	PODROČJA											
	GOSPODARSTVO	**status**	**umeščenost v RRP**	**vir financiranja**	**OKOLJE IN PROSTOR**	**status**	**umeščenost v RRP**	**vir financiranja**	**ČLOVEŠKI VIRI**	**status**	**umeščenost v RRP**	**vir financiranja**
INTERREG	Razvoj obmejnih poslovnih lokacij Slovenija – Avstrijska Koroška		SP1, GP1.1	Interreg IIIA SLO/A; Projektni partnerji in sodelujoče lokalne skupnosti								
	Transthermal	VT	SP1, GP1.3	94,6% INTERREG IIIA SI-AT; 5,4% Nosilec projekta in projektni partnerji								
Drugo	Garancijska shema Koroške	VT (stalno izvajanje od l. 2003		Občine koroške regije.	Prometna študija za koroško regijo.	Z	SP2, GP2.2	RRA 100%				
	Podeželski turizem na Koroškem.	VT		ARR (SVLR), Sklad za male projekte Phare CBC SI-AT, RRA Koroška	Obnova občinskih cest regionalnega značaja.	VT	SP2, GP2.2	Država, občine: Mislinja, Muta, Mežica, Vuzenica, Prevalje, Ribnica na Pohorju.				
	Dopolnitev Razvojnega programa podeželja (RRP Mislinjske in Dravske doline ter dopolnitev Razvojnega programa podeželja (RRP) Mežiške doline in občine Dravograd.	VT		Država RS, koroške občine, RRA Koroška.	Obnova lokalnih in gozdnih cest javnega značaja v Koroški regiji	Z	SP2, GP2.2	Država, občine: Črna na Kor., Mežica, Prevalje, Ravne na Kor., MO Slovenj Gradec, Mislinja, Dravograd, Muta, Radlje ob Dravi, Podvelka, Ribnica na Pohorju				

Vir: Regionalna razvojna agencija za Koroško, 2006.

PRILOGA 5

Tabela 4: Seznam projektov z opisom za območje zahodnega Pohorja

Projekt	Nosilec projekta	Opis vsebin
Strokovne podlage in projektna dokumentacija »Pohorska hiša iz lesa in kamna«.	RRA. Občine, zunanji izvajalci.	Priprava strokovnih podlag in projektne dokumentacije za tipsko izvedbo gradnje bungalovov, apartmajev in drugih nastanitvenih objektov, zahtevo po uporabi avtohtonih eko materialov in gradnjo energetsko varčnih objektov.
Apartmajsko naselje »Pungart«.	Zasebni investitorji.	Izgradnja 120 apartmajev (kapaciteta 720 postelj) s trgovino, izposojevalnico-servisi opreme in šolo smučanja.
Apartmajsko naselje »Partizanka«.	Zasebni investitorji, MO Slovenj Gradec.	Izgradnja 24 apartmajev (kapaciteta 107 posteljvišjega cenovnega razreda)
Hotel »Ribnica na Pohorju«.	Zasebni investitor.	Izgradnja hotela (kapaciteta 100 postelj višjega cenovnega razreda, razvoj ITP-smučarski,klimatski,gorski-eko,…
Apartmajsko naselje »Ribnica na Pohorju«.	Zasebni investitorji.	Izgradnja 50 apartmajev (kapaciteta 300 postelj višjega cenovnega razreda)
Apartmaji Smolnik in Pesnik.	Zasebni investitor.	Izgradnja 40 apartmajev (kapaciteta 200 postelj v bližini vstopnih postaj novih sedežnic).
Apartmajsko naselje »Ribniška koča«	Zasebni investitor.	Izgradnje 20 apartmajev (kapaciteta 100 turističnih postelj v bližini Ribniške koče.
Apartmajsko naselje »Kaštivnik«.	Zasebni investitorji, Občina Radlje ob Dravi.	Izgradnja cca. 25 apartmajev (kapaciteta 80-100 postelj v bližini vstopne postaje sedežnice Kaštivnik.
Prenova kampa »Letališče«.	Zasebni investitorji.	Prenova infrastrukture in dograditev bungalovov v obstoječem kampu na letališču v Mislinjski Dobravi.
Dograditev hotela »Aerodrom Slovenj Gradec«.	Zasebni investitorji.	Dograditev obstoječega hotela za 80 postelj na letališču.
Izgradnja zdraviliško kopališkega turističnega centra »Mislinjska Dobrava«.	Zasebni investitor, MO Slovenj Gradec.	Izgradnja bazenskega kompleksa z hotelom (kapaciteta 80 postelj).
Izgradnja (pilotska) namestitvenega, tranzitnega hotela.	Zasebni investitor.	Izgradnja počitniškega hotela (kat. ***, kapaciteta cca. 400 postelj).
Splavarske koče ob kmetijah v Dravski dolini.	Zasebni investitor.	Izgradnja splavarskih koč (koč na splavih,ki so fiksno pritrjene na obrežje reke) ob pristanih na Dravi kot alternativne ponudbe nastanitvenih kapacitet.
Zabaviščna vas.	Zasebni investitor.	Izgradnja zabaviščnega centra v obliki zabaviščne vasi s centralnim dogajanjem na velikem skednju,s poudarkom na predstavljanju posebnosti Dravske doline (domače hrane, glasbe in prikaza tradicionalnih obrti,šeg in običajev).

Vir: Regionalni razvojni program za koroško razvojno regijo 2007-2013, 2006, str. 69.